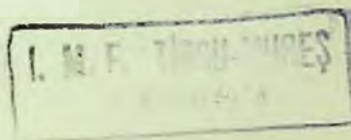

REVISTA BIBLIOTECILOR

10 • 1968

*Publicație
a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă*

REVISTA BIBLIOTECILOR

anul XXI nr. 10

octombrie 1968

S
U
M
A
R

	<u>Pag.</u>
SEN Alexandru : Pledoarie pentru „ucenicii“ cititori	579
Costache OLĂREANU : Coordonate ale activității bibliotecilor școlare	531
Ioana TĂUTU : Ce și cum citesc elevii de liceu	533
D. NEGREANU : Ființa și neființa cataloagelor din bibliotecile pentru copii	537
Viniciu GAFITA : Păpuși, cărți, copii. Pentru atragerea micului cititor spre bibliotecă	539
Margareta NICULESCU : Cind eroii poveștilor prind viață	592
Sevastia BĂLAȘESCU : Tudor Arghezi povestind copiilor	595
N. STRATONE și Em. DROB : Bibliotecar și sociolog (V)	596
Virgiliu ENE și Ileana TEODORESCU : Contribuții bibliografice la permanența ideii de unitate națională (II)	603
B. B. BERCEANU : Observații și propuneri privind „Vocabularul de bibliologie“. Ediția 1966 (IV)	612
Gh. ȘERBAN și A. VERESS : Prelucrarea centralizată a cărților la Biblioteca centrală a Universității „Babeș-Bolyai“ din Cluj	614
Elena DINICĂ : Stabilirea necesarului de carte pe anul 1969 pentru bibliotecile comunale, orașenești și municipale	613

ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR

Sf. JAKÓ : T. Cipariu și posibilitățile bibliofiliei românești în Transilvania înainte de 1848 (I)	619
---	-----

BIBLIOTECI DE PESTE HOTARE

Liliana Ioana OBROCEA : Firul Ariadnei. Aspecte din munca de inițiere a copiilor în activitatea de informare	623
De peste hotare	628

PROFILURI

Mircea ANGHELESCU : Redescoperindu-l pe Duiliu Zamfirescu.
110 ani de la nașterea sa 629

FIȘIER

Colaković, Rodoljub. Prețul libertății; Cerneak, E. Cinci secole
de război secret; Preda, Marin. Intrusul; „Liceum“ și
„Clubul temerarilor“ — două colecții apreciate 631

CONSULTAȚII

Atanase Lupu : Sistematizarea și așezarea colecțiilor (II) 637

REDAȚIA :

**Str. Biserica Amzei, nr. 5—7, sectorul 1,
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04**

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Virgil CÂNDEA, Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN, Ștefan GRUIA (redactor șef), Aron GRÜNBERG, Eugen IOVANOV, Atanase LUPU, Nicolae PASCU, Angela POPESCU-BRĂDICENI, Dan SIMONESCU, Mircea TOMESCU.

Pledoarie

pentru

„ucenicii” cititori

Printre cei care mi-au înlesnit pătrunderea în universul nemărginit al cărții, acum mai bine de un sfert de veac, îmi stăruie vii în amintire chipurile a trei bibliotecari.

Primul mi nădărnicește numele. Elev în clasa a VI-a de liceu, entuziasmat de lecțiile profesorului Emil Boldan, intrasem cutremurat de emoție în sala vastă a bibliotecii Atencului, hotărât să citesc nici mai mult nici mai puțin decât totalitatea cronicilor cuprinse în ediția lui Mihail Kogălniceanu. Din păcate însă, unicul exemplar al bibliotecii era tipărit cu literă chirilică. Răsfoiam dezamăgit paginile mute pentru mine când, de la catedră, s-a ridicat un bărbat slab și înalt, care mi-a făcut semn să vin cu cartea la el. Lămurindu-se cum stau lucrurile, m-a poftit într-o încăperce alăturată și mi-a tradus numeroase pagini, învățându-mă totodată și respectivul alfabet.

Pe al doilea l-am cunoscut în același an, la o modestă bibliotecă de împrumut din strada Olteni: „Biblioteca Singer”. Cerusem cu orgoliul adolescenței *Critica rațiunii pure* de Immanuel Kant și mai prezentasem bibliotecarei o listă pentru viitor, la fel de înfricoșătoare. Atunci s-a apropiat de mine un domn bătrîn, cu o lavalieră neagră la gât, și m-a întrebat dacă am mai citit vreo lucrare de Kant. L-am răspuns că nu, dar că mă impresionasoră ale sale „imperative categorice” și că voiam să-i cunosc opera „în întregime”. La auzul acestei declarații categorice, domnul cel bătrîn m-a poftit să iau loc la o masă și a venit peste o clipă cu o carte mai subțire: *Prolegomene la orice metafizică viitoare* a aceluiași Kant, spunându-mi că cea mai potrivită introducere la înțelegerea gândirii uriașului de la Königsberg se află cuprinsă în acele pagini. Apoi mi-a tălmăcit, pagină cu pagină, explicându-mi fiecare termen și clarificându-mi nelămuririle. L-am mai văzut apoi adeseori, făcînd același lucru și cu alți cititori, pe directorul acelei modeste bibliotecii, doctorul în filozofie Jean Aberman, al cărui studiu, *Curentul antiintellectualist francez*, fusese publicat de Societatea de filozofie.

Al treilea este și cel care a avut probabil ponderea cea mai mare în precizarea vocației mele. Elev în aceeași clasă a VI-a de liceu, după primul contact entuziasmat cu psihologia, „descoperisem” biblioteca Fundației „Brezeanu” din strada Negustori, ves-

tită pentru fondul său de lucrări de psihologie. Stăteam nehotărît în fața bogatului și ispititorului fișier, cînd mi-a venit alături bibliotecarul. Cu ajutorul lui am făcut o listă de prime lucrări care-mi erau accesibile și, arătînd că mă interesează problemele psihologiei pedagogice, mi s-a recomandat *Psihologia copilului și pedagogia experimentală* de Edouard Claparède, același binevoitor îndrumător învățîndu-mă cum se completează un buletin de cerere și cum să mă orientez în fișier. Am frecventat apoi ani de zile biblioteca din strada Negustori, îndrumat de același pedagog discret și, în mod firesc, într-o continuitate logică, am pășit treptele facultății de pedagogie și psihologie.

Modestul bibliotecar, admirabilul îndrumător nu era altul decît ilustrul psiholog Constantin Georgiade, doctor în filozofie de la Sorbona, autor al unor reputeate tratate de psihologie (*Originile magice ale minciunii și geneza gândirii, Psihologia gândirii copilului* etc.), iar prin lucrările efectuate în clinica profesorului D. Bagdazar, un precursor al neuropsihologiei românești, dar în același timp întemeietor și conducător de bibliotecă.

Într-una din zilele lui aprilie ale acestui an, în sala de fișiere a Bibliotecii Academiei a pătruns un grup de elevi din clasa a XI-a a unui liceu din București. Inițiativa unui profesor le prilejuise vizitarea unei mari bibliotecii, așa cum îi dusese poate altădată la muzcul de antichități sau la o expoziție de pictură. Martor la uimirile acestor tineri aflați în pragul studiilor superioare, care păreau să nu mai fi văzut pînă atunci o fișă de carte sau un buletin de cerere, uimiri ce se vedeau în interesul cu care ascultau explicațiile bibliotecarei despre modul de funcționare al bibliotecii și despre clasificarea zecimală, mi s-a părut că deslușesc în această metamorfoză a cititorului elev în vizitator de bibliotecii, ceva nefiresc. Și iată de ce. În ierarhia de valori a etapei istorice pe care o parcurgem în prezent, informația a încetat de mult să joace rolul unei simple auxiliare. Ea a devenit o valoare în sine, obiectul unei științe — informatica — mobilizează importanțe investiții și forțe umane. În perspectiva prezentului, dar îndeosebi a viitorului, acela care nu știe să se informeze este un infirm

intelectual, pierdut la voia întâmplării în infinitul informațional. Atît de vaste sînt teritoriile pe care le defrișează știința, atît de amplă gama surselor de informație, atît de iminentă uzura morală care pîndește pe col ce pierde contactul cu vibrația inteligenței universale, încît a nu te pricepe să cuprinzi repede un volum vast de informații, să selectezi, să-ți împrospeți datele și izvoarele, echivalează cu neputința de a crea.

Dar, în condițiile actualei revoluții științifice, arta de a te informa este și ea o meserie care se învață ca oricare alta și, ca orice meserie, nu poate fi însușită în ceasul al doisprezecelea, ca presupunînd o ucenicie. Fierște că această ucenicie ar trebui începută de pe băncile școlii.

Căci nu este cu totul nefirească situația ca cel ce-și însușește numeroase date din cele mai diferite sectoare ale cunoașterii să fie lipsit tocmai de priceperea de a le identifica și reuni, atunci cînd îi vor fi necesare?

Or, elevii se află tocmai în această situație. Ei cunosc numele unor scriitori, dar nu știu nici să alcătuiască, nici să folosească o bibliografie, au citit un număr de cărți, dar n-ar ști să le identifice între altele zece mai. Și ce fel de lucrător intelectual poate deveni acela care, pînă la vîrsta de 18 ani, n-a completat o fișă de cerere de carte și care cunoaște marile biblioteci cu optica unui vizitator de muzeu?

Se va spune că avem biblioteci școlare. Fără îndoială, acolo unde sînt bine înzestrate și conduse, ele îndeplinesc un rol deosebit de important. Dar nici cea mai bună bibliotecă școlară nu va putea suplini funcția pe care a îndeplinit-o totdeauna marea bibliotecă publică în formarea cititorului ca lucrător intelectual independent. Atmosfera incomparabilă de intensă activitate mentală, structura biblioteconomică perfecționată, ajutorul pe care ucenicul cititor îl poate primi din partea unor bibliografi cu experiență, contactul cu un mare număr de izvoare și obligația de a alege sînt de neînlocuit. Aci, și numai aci, se poate învăța temeinic subtila și complexa artă a navigației pe vastul ocean informațional. Aci poate încolți în conștiința tînarului, pentru toată viața, acea necesitate imperioasă de a trăi în lumea sălilor de lectură, fără de care nu se poate concepe nici măcar cel mai modest slujitor al științei.

Dar deprinderea de a merge la bibliotecă nu poate fi aminată pentru anii liceului. Ea trebuie formată mult mai devreme, la o vîrstă la care cartea este numai o colecție de poze colorate și „cititorul”, un ascultător de povești. Cu mulți ani în urmă, am vizitat o instituție care m-a fermecat: Secția pentru copii a Bibliotecii Centrale de Stat. Preșcolari și școlari veneau aci cu un uimitor devotament, iar un colectiv de tinere

pasionate făceau, cu răbdare și metoadă, din acești proaspeți alfabetizați sau viitori alfabetizați, niște cititori adevărați, cu dragoste și respect pentru carte. Astfel, la umbra tomurilor solemne ale bibliotecii noastre naționale, se infiripa melodia subtilă a unei grădinițe originale, cheazăse că nici mîine săhile bibliotecii celei mari nu vor duce lipsă de cititori. Era atît de utilă și atît de iubită de cititori, încît te-ai fi așteptat să-i crească numărul sălilor cu fiecare an. De fapt, s-a desființat. Oare cu ce strîmbă optică birocratică va fi intrat în conflict vesela peninioră de cititori?

Cei care încearcă a defini cu luciditate tipul de profesionist al viitorului își dau seama, fără îndoială, că deprinderea de a se informa, capacitatea de a se orienta într-o bibliotecă nu poate lipsi din această definiție. Iar realizarea ei este legată de îndeplinirea unor deziderate, în primul rînd a ființării bibliotecilor pentru copii. Dar care este situația actuală în București? În momentul de față, nu există decît două biblioteci publice pentru servirea micilor cititori și doar 3—4 secții pentru copii, funcționînd în cadrul unor biblioteci populare. Ceea ce, evident, este cu totul sub limita cerințelor existente. Căci mai ales marile biblioteci ar trebui să-și deschidă porțile și elevilor, organizînd secții anume pentru ei. Bibliotecarii specializați ar trebui să vină în întîmpinarea „ucenicilor” pe aceste trepte timpurii ale „meseriei de cititor”. La vîrsta liceului, aci s-ar putea crea cercuri ale tinerilor bibliografi, în care aceștia să fie ajutați să deprindă arta de a se orienta în bibliotecă în cadrul unor domenii variate de cunoștințe. La cercurile pe materii, la fizică, istorie sau literatură, profesorii n-ar trebui să omită orientarea în bibliografia respectivă.

Mi se pare firească cerința ca, pînă la terminarea liceului, elevii să posede suficiente cunoștințe privind orientarea într-o mare bibliotecă, priceperea de a folosi cataloagele, de a alcătui o bibliografie pe o temă dată. Dar, mai presus de toate acestea, mi se pare a fi deosebit de importantă crearea acelei orientări afective, care să-l determine pe „ucenicul cititor” să înglobeze teritoriul bibliotecii în perimetrul unde se consumă pasiunile sale intelectuale.

Mi se pare că, dintre cei care-l plămădesc pe intelectualul de mîine, bibliotecarul nu poate lipsi. Și aceasta pentru a nu avea în locul unor ucenici cititori, deveniți cititori „de meserie”, niște ucenici vrăjitori, victime neputincioase ale unor formule magice a căror taină, închisă cu șapte lacăte, n-o cunosc decît pe jumătate.

SEN Alexandru
psiholog principal
la Spitalul „Gh. Marinescu”

COORDONATE ALE ACTIVITĂȚII BIBLIOTECILOR ȘCOLARE

Noul an școlar a început într-un moment deosebit de important pentru progresul școlii și culturii românești, fiind primul an al aplicării Directivelor C.C. al P.C.R. din 22—25 aprilie a.c. și a Legii învățămîntului. Marcînd o etapă nouă, superioară, în dezvoltarea învățămîntului nostru de toate gradele, el este anul începerii școlarizării copiilor de la vîrsta de 6 ani, al funcționării clasei a XII-a a liceului de cultură generală, al introducerii planului de învățămînt pentru școala obligatorie de 10 ani. Pentru învățămîntul profesional și tehnic sînt deschise largi posibilități de instruire, prin organizarea unor forme noi de școlarizare, prin îmbunătățirea planurilor și programelor, la manualelor școlare, care să contribuie la ridicarea nivelului său științific.

Aceste măsuri, cît și altele, vor contribui la realizarea unei structuri diversificate a școlii, la sporirea supleței sistemului nostru de învățămînt, la o corelare mai judicioasă între școala generală, profesional-technică, liceu și școala superioară, astfel ca tineretul nostru să aibă posibilități mai largi de pregătire potrivit aptitudinilor și talentului lor, cerințelor construcției socialiste.

Văzută din această perspectivă, activitatea bibliotecilor școlare capătă un conținut mai bogat și responsabilități mult sporite.

Apreciîndu-se contribuția pe care bibliotecile școlare o aduc procesului de învățămînt, noua lege prevede la art. 208 că bibliotecarii fac parte din *personalul didactic ajutat*. Acest fapt are o dublă semnificație: pe de o parte, elimină o îndelungată inechitate făcută bibliotecarilor noștri, socotiți pînă nu de mult doar simpli funcționari administrativi, pe de altă parte, definește mai clar locul bibliotecarului în activitatea instructiv-educativă a acestor instituții.

Deseori neglijată sau minimalizată, munca bibliotecarului școlar, contrar unor bune tradiții și a unor exemple strălucite, a fost văzută de unii ca o simplă activitate administrativă, petrecută sub specia improvizației

și a lui „Dați-mi o carte!” — „Poftim o carte!” Cred că nu e un secret pentru nimeni faptul că o anume mentalitate care mai stăruie, din păcate, și în rîndul unor bibliotecari, a făcut din această nobilă profesiune o ocupație oarecare. Noua lege restabilește deci un drept legitim al bibliotecarilor școlari, consideră activitatea lor la porțile reale.

Scriitorul francez André Maurois spunea odată: „Învățămîntul nu este decît o cheie care deschide porțile bibliotecilor”. Un adevăr bine spus, mereu mai actual, mai ales astăzi, cînd învățămîntul modern încearcă să dezvolte și să fructifice cît mai multe fațete ale personalității umane, pentru a-i da posibilitatea unei desfășurări plonitudinare a capacităților sale. Aceasta înseamnă a forma la elevi deprinderea muncii independente, a însușirii unei arii cît mai întinse de cunoștințe, a ordonării timpului și activităților în mod conștient.

În acest context, biblioteca școlară își are locul său bine determinat. Ea reprezintă, prin bogăția colecțiilor sale, a instrumentelor de informare de care dispune, mijlocul ideal de dezvoltare a aptitudinilor de studiu individual, de deprindere a „secretelor” muncii intelectuale, bine orientate, serioase, cuprinzătoare.

Desigur, spațiul restrîns al unui articol nu ne permite să vorbim mai pe larg de toate aspectele muncii bibliotecărești în acest început de an școlar. Vom încerca însă cîteva scurte considerații pe marginea unor teme deseori dezbătute în presa de specialitate și care fac obiectul multor discuții în diferite ocazii.

O primă problemă este aceea a *profilului colecțiilor de publicații* ale bibliotecii școlare. Se spune, pe bună dreptate, că fondul de cărți al unei asemenea biblioteci trebuie să fie în strînsă corelare cu programa de învățămînt. Acest criteriu determină, ca să ne exprimăm așa, „specificul” colecțiilor, dar este, în același timp, insuficient pentru ceea ce trebuie să vrem să fie o bibliotecă școlară. Nu trebuie să ui-

tăm că în afara beletristicii, dostul de bine reprezentate, alte domenii de cunoștințe sînt văduvite de publicațiile necesare. Printr-o apreciere cu totul greșită, s-a acreditat ideea că o bibliotecă școlară înseamnă, în ultimă instanță, o bibliotecă de literatură. Acest exclusivism este cu totul dăunător atît în cazul bibliotecilor școlilor de cultură generală, cît și în cel al școlilor profesionale și tehnice. Aici procedoul e invers. Se achiziționează literatură tehnică de specialitate, necesară procesului instructiv, dar se neglijează publicațiile de cultură generală, adică tocmai acele publicații care deschid orizonturile intelectuale ale elevilor.

În școlile noastre, bibliotecarii antrenează cadre didactice pentru efectuarea precomenzilor. Un lucru foarte bun, dar care necesită și o precizare: nu numai profesorii de limba și literatura română să participe la această acțiune, ci și profesorii de științe naturale, matematică, fizică etc., care pot indica literatura obiectului respectiv. O simplă parcurgere a proiectelor de planuri editoriale pe 1969 este suficientă pentru a vedea cîte cărți interesante, de real folos pentru îmbogățirea cunoștințelor, publică Editura tineretului, Editura enciclopedică română, Editura științifică.

De asemenea, nu trebuie neglijată achiziționarea și organizarea *lucrărilor de referință*, tip special de publicații care trebuie să ocupe un loc bine determinat în colecțiile unei biblioteci școlare. Aceste publicații o componentă a aceluși *spațiu intelectual de documentare*, despre care se vorbește astăzi atît de mult și care înseamnă în primul rînd crearea unui complex de instrumente (în care intră deopotrivă cataloagele bibliotecii, instrumentele bibliografice ș.a.), indispensabile formării unui număr cît mai mare de cititori avizați, deprinși cu consultarea diferitelor surse de informare, apti de a-și îmbogăți singuri cunoștințele de specialitate și de cultură generală.

Legată de acest aspect este problema *organizării fondurilor și a cataloagelor*, capitol în multe privințe deficitar. Nu în puține cazuri avem neplăcuta ocazie de a mai înfăli încă organizări defectuoase sau învechite ale fondurilor de publicații: licee cu fonduri bogate, numărînd 15 000—20 000 de volume, cu așezări după număr de inventar, sau „pe dulapuri”, cărți așezate pe autori, indiferent de domeniul pe care îl tratează ș.a.m.d.

Este de la sine înțeles că asemenea așezări nu pot decît să încurce. Dacă mai adăugăm și lipsa unor cataloage puse la punct, vom avea un tablou foarte puțin îmbucurător. La originile acestor stări de lucruri stă, după părerea mea, atitudinea unor bibliotecari, chiar dintre cei mai vechi, care consideră întocmirea cataloagelor ca timp pierdut. „Argumentul” descori repetat este

acesta: cunosc fiecare carte, știu unde e! E ca și cum ai organiza o rețea telefonică într-un oraș, dar n-ai avea lista abonaților și numerele lor de telefon.

Existența cataloagelor într-o bibliotecă școlară este o necesitate, dar și o obligație. Acest lucru trebuie să-l știe fiecare bibliotecar. Cum am mai putea vorbi de o organizare judicioasă a activității, de eficiența ei, fără ajutorul acestor instrumente indispensabile?

S-a spus și s-a repetat în articole de specialitate, în cadrul diferitelor forme de instruire, că de existența cataloagelor depinde, în ultimă instanță, conținutul muncii bibliotecarului. Vreau să insist doar asupra unui aspect, ce l-aș numi *aspectul formativ* al activității bibliotecare. Pe lângă serviciile obișnuite pe care le aduce cititorilor săi, o bibliotecă, cu atît mai mult o bibliotecă școlară, are menirea de a-i deprinde pe cititori cu munca independentă, de a le da posibilitatea însușirii primelor noțiuni de studiu individual, nu teoretic, ci practic, cu ajutorul cataloagelor și altor instrumente bibliografice.

Acolo unde îndrumarea lecturii se bazează doar pe memoria bibliotecarului sau pe ce găsește cititorul pe masa de lucru a acestuia, rezultatele sînt de-a dreptul mediocre. Existența unor instrumente de informare bine întocmite, deschide cititorilor noștri perspective nebănuite spre lumea atît de diversă a cărții, îi pregătește din timp ca cititori ai unor biblioteci mai mari. Nu există o disciplină la școală care să-i învețe cele cîteva noțiuni de bibliologie (utilitatea lor, mai ales la elevii ultimelor clase, este evidentă) și consider că este de datoria bibliotecarului de a suplini această lipsă printr-o organizare cît mai bună a fondurilor de publicații, cît și a cataloagelor și a altor surse de informare. În acest fel, biblioteca școlară încetează de a mai fi un simplu depozit de cărți, deservit de un salariat oarecare, ci un adevărat atelier al muncii intelectuale.

Bibliotecile noastre școlare au înregistrat în ultimii ani creșteri substanțiale: *numărul lor a ajuns la peste 8 500 de unități cu peste 20 de milioane de volume.*

Constituite ca auxiliare de preț ale activității instructiv-educative, acestea își pot îndeplini sarcinile de răspundere numai în măsura în care se integrează și mai profund în viața școlii, colaborează intens cu cadrele didactice, atrag spre ele un număr cît mai mare de cititori, pasionați prieteni ai cărții.

Dar despre toate acestea, într-un articol viitor.

Costache OLĂREANU

Biblioteca Liceului „Gh. Lazăr” din București, a cărei vizitare^{*)} mi-a prilejuit observațiile ce fac obiectul articolului de față, este o bibliotecă de tradiție, cu tenănișe enciclopedice, însumând un total de 32.792 volume (din care a zecea parte este reprezentată de fondul tradițional), destinate unui număr de 1.221 elevi și cadrelor didactice.

Ca în orice bibliotecă școlară, principalul obiectiv al activității desfășurate la biblioteca Liceului „Gh. Lazăr” este sprijinirea procesului instructiv-educativ și contribuția, cu mijloace specifice, la formarea intelectuală a tineretului școlar.

După ce, timp de o oră și jumătate, între orele 9 și 10.30, biblioteca rămăsese pustie, rece și fără viață, pauza mare a adus o adevărată învioreare, o dată cu năvala de elevi și eleve, zgomotoși și exuberanți, veniți nu cu pietatea și sfioșenia impuse de un sancționar al culturii, ci cu siguranța și degețarea celor care au ales doar latura pur utilitară a bibliotecii.

8, 10, 15, 18 elevi-cititori se perindă, grupuri-grupuri, în cele 10—15 minute ale pauzei. Vorbesc tare, rid, solicită, „în cor” aceleași lucrări, prevăzute în bibliografia de studiu. Se grăbesc. Bibliotecara îi servește cu promptitudine. După înregistrarea împrumuturilor o dată cu ultimul clinchet al clopoțelului, care marchează sfârșitul recreației, biblioteca redevine pustie, rece și fără viață.

În lucrarea sa *Lectura elevilor. Constatări Opinii. Sugestii*. (Buc., E.D.P., 1963), tov. Ion Popescu, profesor de română și de literatură universală și director al Liceului „Gh. Lazăr” scria:

„Nicăieri nu se poate forma și întreține mai cu efect gustul pentru lectura bună decât în atmosfera îmbietoare la citit a unei biblioteci, oricât de modestă ar fi ea. Rafturile încărcate cu atâtea scrieri din toate domeniile, mescele cu cititori aplecați cu răbdare asupra cărților, liniștea abia tulburată de foșnetul filelor întoarse cu multă grijă, totul îmbie la lectură și la meditație” (p. 105).

Și mai departe:

„Crearea unor condiții bune și formarea deprinderii de a citi în sala de lectură au avantajul că trezesc mai mult interes pentru literatură, asigură un climat plăcut, stimu-

leză concentrarea atenției și dau posibilitate multor elevi să-și petreacă în mod util o parte din timpul liber.

Din comoditate sau dintr-o greșită înțelegere a influenței educative pe care o are cititul în sala de lectură a bibliotecii, unii bibliotecari preferă să împrumute cărțile numai acasă, fără să acorde cea mai mică atenție atragerii tinerilor spre sala de lectură” (subliniera ns.) (p. 105).

Biblioteca Liceului „Gh. Lazăr” a „optat” pentru înjumătățirea funcției sale, restringându-și activitatea cu cititorii, aproape în exclusivitate, la împrumut. Sala de lectură, spațioasă și confortabilă, rămâne, în ciuda programului continuu, de la orele 8 pînă la orele 21, nepopulată. Uneori, în recreații, se consultă în fugă cite un ziar sau se copiază un exercițiu dintr-o culegere de probleme. Atît. Mi s-a explicat că elevii n-au timp. Întrebați, majoritatea elevilor mi-au răspuns că preferă împrumutul. De ce? Iată două dintre răspunsurile cele mai explicite:

„Prefer împrumutul pentru că-mi dă posibilitate să citesc la orele care îmi convin, după programul zilnic” (B. M. clasa a XI-a D).

„Prefer împrumutul din comoditate. E mai plăcut să citești acasă” (A. Ș. clasa a X-a G) (Sublinierile ne aparțin).

Excluderea lecturii din „programul zilnic” și primatul „comodității” ne-au îndreptat atenția spre o altă problemă și anume: ce, cît și cum citesc elevii.

În acest scop, am cercetat 10 la sută din fișele de cititori, am chestionat, cu aproximație, 3 la sută din elevii cititori, am stat de vorbă cu cele două bibliotecare — Crăciunescu Cornelia (care lucrează, însușită de pasiune, de 5 ani în această bibliotecă) și Matei Valentina (cu o vechime de 2 ani în această muncă), am căutat să cunosc părerile directorului Ion Popescu, care se ocupă cu

*) Vizita a avut loc în luna iunie a.c., deci toate datele se referă la anul școlar 1967—1968.

mult interes de problemele legate de munca bibliotecii și de lectura elevilor, am consultat rafturile și cataloagele, situațiile statistice și graficele de frecvență.

Dintr-un bun început trebuie făcută constatarea că, din totalul de 1221 elevi ai liceului, numai 856 sînt cititorii bibliotecii, ceea ce înseamnă că aproape o treime nu o frecventează.

„Majoritatea elevilor au bibliotecă acasă” mi-a explicat una din bibliotecare. Aceasta să fie oare o cauză reală? Este știut că un autor te trimite spre un altul, că o carte cere o altă carte, și lanțul e nesfîrșit. O bibliotecă însă, și mai ales o bibliotecă personală, e îngrădită de limite firești.

„Am cărți acasă” — mi-a explicat eleva A. R. din clasa a XI-a, dar nu-mi satisfac dorințele”.

Răspunsul e concludent. Aria preocupărilor elevilor la această vîrstă ce poartă pecetea setei de cunoaștere, a curiozităților multiple, este cu mult mai largă decît cea oferită de minimul de cărți din biblioteca proprie.

Biblioteca școlii așteaptă!

Din punct de vedere al relațiilor existente între cei 856 elevi înscrși la biblioteca școlii și bibliotecă, s-ar putea stabili 3 categorii de cititori și anume:

- cititorii întâmplători,
- cititorii care solicită doar bibliografia recomandată în cadrul orelor de școală,
- cititorii asidui ai bibliotecii, pentru care lectura constituie una din preocupările de bază.

Din prima categorie fac parte acei elevi pe a căror fișă se înscriu doar două-trei titluri, luate la întâmplare, la distanțe mari în timp. Reproducem, spre exemplificare, cîteva lișe de acest fel:

— C. C. — 15 ani — cls. a IX-a: 1) S. Milorian: *Misteriosul M. M.*, 2) E. Jurist: *Oul lui Columb*, 3) A. Korobitîn: *Crima de la Muzeul figurilor de ceară*.

— S. F. — 17 ani — cls. a X-a: 1) C. Negruzi: *Opere alese I*, 2) Al Macedonski: *Poezii*.

— S. C. — 16 ani — cls. a X-a: 1) Al. Dumas: *Laleaua neagră*.

— H. M. — 17 ani — cls. a XI-a: 1) V. Lipatti: *Curs de limba franceză*, 2) La Fontaine: *Fabule*.

— D. C. — 17 ani — cls. a XI-a: 1) M. Sadoveanu: *Baltagul*, 2) I. Băieșu: *Iubirea e un lucru foarte mare*.

— A. D. — 17 ani — cls. a XI-a (cîștigător al Olimpiadei de matematică): 1) I. I. Petrelman: *Aritmetica...*, 2) N. Bourbaki: *Ele-*

mente de matematică, 3) G. Topîrcanu: *Poezii*, 4) G. Bacovia: *Poezii*.

Elevii din cea de-a doua categorie, care citesc anumite cărți pentru că le-au fost indicate de către profesori, vin la bibliotecă dintr-un fel de semiobligatie, citesc pentru că trebuie, pentru că s-au deprins să-și facă datoria de elevi, și e firesc să fie așa. Pașiunea lecturii, interesul personal nu s-au deșteptat încă. Citez afirmația elevii N. E. din clasa a XI-a G: „Împrumut în general cărțile necesare la orele de limba română și franceză și nu am nevoie nici de cataloage, nici de ajutorul bibliotecarilor”.

Pentru aceste două categorii de elevi, ca și pentru cei ce nu sînt cititorii bibliotecii liceului, bibliotecarele ar trebui să aibă în vedere, ca obiective permanente, *atragerea* lor la lectura sistematică, *permanentizarea* lor ca cititori, *lărgirea sferei de lectură*. Este nevoie de acțiuni de popularizare a cărții prin mijloace cit mai diferențiate și mai atractive.

La începutul fiecărui an școlar s-ar putea organiza, în colaborare cu dirigîntii claselor a IX-a, „Zilele deschise ale bibliotecii”, în cadrul cărora elevii să viziteze în grupuri biblioteca școlii, să li se prezinte fondurile, să fie inițiați asupra modului în care pot fi consultate cataloagele, cum să folosească mijloacele de informare de care dispune biblioteca etc.

În fiecare clasă există „responsabili cu biblioteca”, elevi care au sarcina de a sprijini restituirea la vreme a cărților împrumutate. De ce n-ar avea și sarcina de a populariza, în rîndurile colegilor, noutățile bibliotecii?

Cititorii buni, cu îndeminare la scris, ar putea fi îndrumați să publice recenzii la revista școlii (dacă există!) sau la gazeta de perete.

Împreună cu organizația U.T.C. din școală, s-ar putea organiza medaliaoane literare, întîlniri cu scriitorii, concursuri „Cine știe cîștigă” pe teme literare etc. În cea de-a treia categorie de cititori, se înscriu adevărații iubitori ai cărții. Îndrumarea lecturii lor este o acțiune dificilă și de durată, care presupune mult tact pedagogic, o bogată cultură generală și informație la zi. Fiecare din acești elevi-cititori ridică probleme aparte, determinate de vîrstă, temperament, înclinații, preocupări. Modul în care sînt primiți și tratați la bibliotecă trebuie să fie diferențiat, în funcție de aceste date. Controlul periodic al fișelor de cititori, observarea evoluției lecturii unui cititor pe mai mulți ani de școală, convorbirile cu elevii, în grup sau individual, strînsa legătură cu cadrele didactice, iată cîteva din premisele unei judicioase munci de îndrumare.

Am să povestesc acum despre o întâmplare ciudată la care am avut ocazia să asist într-una din zilele petrecute la Biblioteca Liceului „Gh. Lazăr”.

Eleva B. D., care mi-a reținut atenția, are 17 ani și învăță în clasa a IX-a F. A venit la bibliotecă într-una din pauze, cu un grup de colegi. S-a apropiat de catalogul care, în colțul său, necerțat de nimeni, părea oarecum inutil. O observ. Privește catalogul cu curiozitate, apoi deschide un sertar la întâmplare, închide ochii și pune degetul pe o fișă. Cartea a fost aleasă. Sistem „dada”! Întâmplarea și-a spus cuvântul. Cititoarea se îndreaptă spre catedră și cere cu solemnitate: Heinrich Karl Kaul: *Dosarul albastru*, apoi adaugă cu mândrie copilărească: „Am ales-o cu ochii închiși”. Succes între colegi! Încă doi elevi solicită aceeași carte. După terminarea pauzei, am luat fișa elevei B. D. și am citit lista cărților împrumutate în acest an. În afară de lucrările indicate în bibliografia obligatorie, se mai puteau vedea: *Procesul de Kafka* și *Coama leului* de Conan Doyle, *Bucuria vieții* de I. Stone și *Opere* de Voltzire, *Crinul roșu* de A. France și *Prima anchetă a lui Maigret* de G. Simenon. Aparent, nimic supărător. Literatura modernă trebuie citită cu același interes ca și cea clasică (sau invers!), cărțile de aventură destind și dezvoltă imaginația, biografiile romanțate nu trebuie disprețuite cu tot dinadinsul, de oarece îți oferă o primă inițiere asupra unui creator, a unei personalități, îți deșteaptă interesul, te trimite spre opera lui. Și totuși, ceva nu e în regulă. Asocind datele de pe fișa de lectură cu întâmplarea la care asistasem cu câteva minute în urmă, concluzia se desprinde evident: *Eleva B. D. citește la întâmplare*. O întrebare firească: Este oare B. D. o rara avis in terris?

Iată câteva din răspunsurile date de elevii chestionați asupra modului în care își aleg cărțile:

— „După titlu și o privire printre file” (G. T. cls. a IX-a).

— „Cărțile le aleg după inspirație. De obicei le citesc pe cele bune” (fericită inspirație!!) (B. D. cls. a IX-a).

— „Până acum le-am citit cum mi-au venit la mână” (M. C. cls. a X-a).

— „Depinde. În orice caz vreau să citesc tot ce s-a scris până acum (sfântă năvitate!) și abia după aceea mă voi pronunța”. (A. S. cls. a X-a).

— „Nu aleg cărțile după anumite criterii” (P. V. cls. a XI-a).

Cercetate, fișele de lectură demonstrează același lucru: cu mici variații, se citește la întâmplare, fără sistem. *Pădurea spinzuraților* se citește alături de *Astă seară îl ares-tăm pe asasin* de R. Luca, *Doamna Bovary* o dată cu *Moartea vine pe bandă de magne-*

tofon de H. Zincă, *Muntele vrăjit* o dată cu *Paul și Virginia* de Bernardin de Saint-Pierre, *Baltagul* lui Sadoveanu alături de *Iubirea e un lucru foarte mare* de Băieșu și exemplele pot fi înmulțite la nesfârșit.

Alături de profesorii de română și literatură universală, bibliotecarelor le revine rolul de a-i ajuta pe elevi să depășească acest impas. Îndrumarea lecturii este un adevărat imperativ, cu atât mai mult cu cât majoritatea celor chestionați mi-au răspuns că în alegerea cărților se ghidează după recomandările făcute de bibliotecare.

S-ar putea replica faptul că lectura „particulară” nu are rigorile lecturii-studiu. Tinerii trebuie lăsați să citească liber, constrângerea de orice fel îi îndepărtează de bibliotecă și le răpește plăcerea lecturii. Și totuși... E necesar un sistem. *Lectură liberă, dar sistematică!* E vârsta la care se poate învăța ce și cum să citești. Lecturile dezordonate au, până la urmă, numai valoare de divertisment. Cunoștințele dobândite în mod anarhic nu se pot cu ușurință ordona. Nu vei ști niciodată mare lucru despre suprarealism, dacă nu îi vei fi citit pe marii scriitori clasici. Citești de autorii noului roman francez, fără să-i fi citit pe Balzac și Flaubert, te „bați” pentru versurile lui Prévert, dar nu l-ai citit pe Racine, adori Montale, dar nu-l știi pe Dante. Sint lecturi la care nu te mai poți întoarce. Nu ai timp sau e prea târziu când îți dai seama. Bibliotecarul trebuie să fie prezent, pentru a putea în orice moment să îndrume și să ajute.

La vârsta anilor de liceu, tinerii încă mai pot fi învățați cum să-și aleagă cărțile, nu printr-o dădăceală inutilă și seacă, ci pe căi mult mai subtile și neostentative, astfel încât, la sfârșitul studiilor școlare, lectura particulară să fi contribuit realmente la formarea unei culturi generale armonioase și tenei-nice. Bibliotecarii din școli trebuie ajutați să găsească aceste căi.

Pe primul plan trebuie plasată munca de informare asupra aparițiilor editoriale. Cu ajutorul școlii, biblioteca ar putea întocmi și difuza periodic un buletin șapirografiat în care cărțile să fie grupate pe teme.

Tot cu ajutorul profesorilor și al direcției, s-ar putea planifica o serie de expoziții tematice, amplasate în afara incintei bibliotecii. Se știe că în școală există clase speciale de matematică. S-ar putea face, spre exemplu, o expoziție care să oglindească lucrările de matematică existente în bibliotecă, figuri de matematicieni etc., după cum fondurile bibliotecii ar putea fi dezvăluite prin expoziții pe teme istorice, geografice sau științifice.

Prin intermediul listelor de recomandare, a cataloagelor și a expozițiilor tematice, cititorii ar putea trece cu mai multă ușu-

rință de la literatura de acțiune, de divertisment, spre o literatură de calitate și spre literatura de informare.

Este cunoscut rolul educativ al metodei accesului liber la raft. Numai contactul direct cu cărțile poate deștepta cu adevărat interesul tinerilor cititori. Unele biblioteci școlare aplică cu succes acest sistem. De ce n-ar fi generalizată metoda? S-ar putea organiza rafturi de recomandare în care literatura să fie dispusă pe mari epoci, pe genuri, curente literare etc.

Ar fi bine ca, în sfârșit, cataloagele să-și dobândească rolul și importanța ce li se cuvine. Cataloagele bibliotecii de la Liceul „Gh. Lazăr” — alfabetic și sistematic — sînt încă foarte rudimentare. Pe lângă faptul că nu sînt la zi, aceste cataloage mai prezintă și deficiența de a nu putea oglindi multilateral și profund fondul, deoarece se intercalează doar fișele cu descrierea principală (redactate și tipărite de B.C.S.), iar pentru catalogul sistematic se reține doar prima clasificare zecimală. Poate și acesta este unul din motivele pentru care elevii se dispensează atât de ușor de cataloage. (Un alt motiv este acela că elevii nu știu să se folosească de cataloage și nu le cunosc utilitatea!) De la elevii chestionați, ca și din observațiile făcute la fața locului, am putut afla că marea majoritate a cititorilor preferă ajutorul bibliotecarei în alegerea cărților. Este semnificativ faptul că doar elevii care citesc la B.C.S. sau la alte mari biblioteci știu să folosească și apreciază cataloagele. Iată ce ne spun ei:

„Folosesc cataloagele, deoarece atunci cînd citesc o operă, îmi place să citesc și celelalte opere scrise de același autor și deci am nevoie de cataloage” (C. T. cls. a XI-a).

„Prefer cataloagele, deoarece mă pot interesa mai comod în diverse direcții. Sînt foarte indicate pentru bibliotecă! (B. M. cls. a XI-a).

★

Cercetarea datelor statistice ne-a dezvăluit următoarele realități:

Într-un an școlar, fiecare din elevii înscriși la bibliotecă (și să nu uităm că $\frac{1}{3}$ nu sînt înscriși!) vine, în medie, de 11 ori la bibliotecă și împrumută, tot în medie, 14 volume, ceea ce înseamnă că indicele de circulație a cărților este extrem de scăzut (0,4).

Iată și o situație comparativă între componența fondurilor de cărți și circulația acestora:

componență		circulație
ideologie	12%	3%
știință și tehnică	11%	5%
literatură	60%	89%
alte domenii	17%	3%

La cercetarea acestor date, necesitatea intensificării muncii de atragere a elevilor spre biblioteca școlii și de dezvoltare a bogăției fondurilor de publicații devine și mai evidentă.

★

Analiza sumară a citorva aspecte din activitatea unei importante biblioteci școlare din București, biblioteca Liceului „Gh. Lazăr”, pe care am încercat-o în rîndurile de față, va constitui, poate, un prilej și pentru bibliotecarii din alte școli de a-și analiza propria activitate, de a căuta să găsească, împreună cu cadrele didactice, modalitățile de lucru cele mai indicate pentru ca, în lumina noilor documente de partid și de stat cu privire la dezvoltarea învățămîntului de toate gradele, începînd cu noul an școlar, printr-o susținută activitate, științific planificată, biblioteca școlară să devină cu adevărat un auxiliar de seamă al procesului instructiv-educativ.

Ioana TAUTU

Citește! Cînd meru. creierul tău va deveni un laborator de idei și imagini, din care vei întocmi înțelesul și filozofia vieții.

Mihail Eminescu

Toți citim mai multe cărți decît ne trebuie. Bibliotecă mare, pricepere mică!

George Călinescu

FIINȚA ȘI NEFIINȚA CATALOAGELOR DIN BIBLIOTECILE PENTRU COPII

Sînt copii care pronunță bizar o sumedenie de cuvinte, la o vîrstă cînd fabulosul reprezentărilor lor nu are corespondențe verbale.

Sînt și părinți care, în dorința de a se infiltra în sufletele copiilor lor, le adoptă ciudățeniile de limbaj, situîndu-se într-o asemenea postură încît nu mai știi cine... educă și pe cine.

Cam aceeași este, ades, postura bibliotecarilor din bibliotecile publice pentru copii sau din bibliotecile școlare: coborînd nivelul serviciilor instituției respective și reducînd la stadiul primar activitatea informațională din bibliotecile lor, își închipuie că sînt „la nivelul de înțelegere a copiilor”, ha chiar — înșelîndu-se — că „aduc un spor de prestigiu bibliotecii pentru cei mai tineri cititori”.

Cum e și firesc, repercusiunile nu lipsesc și sînt elocvente: pe la 14—15 ani, cînd se pregătesc să termine școala generală de 8 ani, mulți din „tinerii adulți” epuizează și cariera de frecventatori ai bibliotecii, preferînd să citească ceea ce le împrumută prietenii și revenind la bibliotecă cu greu, abia atunci cînd instituția respectivă reușește să se reabiliteze cumva în ochii lor.

Deprinderea cititorilor cu folosirea treptată a tuturor mijloacelor de informare de care dispune biblioteca, începe cu folosirea cataloagelor. Acesta este argumentul principal al interesului arătat față de starea cataloagelor din bibliotecile pentru copii, problemă a cărei dezbatere este de primă importanță pentru toți cei care lucrează în secțiile pentru copii ale bibliotecilor publice sau în bibliotecile școlare.

Este foarte adevărat că școala nu stimulează suficient interesul copiilor pentru investigațiile personale în bibliotecă, nici pentru rezolvarea temelor curente, nici pentru lucrările speciale. (Semnificativ ni se pare și faptul că bibliotecarul școlar era asimilat, pînă de curînd, în viziunea Ministerului Învățămîntului, personalului administrativ al școlii. Bineînțeles că această anomalie constința „regulamentară” un raport educativ inadecvat învățămîntului modern...). Cu toate acestea, activitatea bibliotecilor publice pentru copii, activitatea unor biblioteci școlare s-a făcut simțită cu rezultate valoroase în procesul educativ-instructiv al tinerei generații, ceea ce ne îndreptățește să afirmăm că o mai mare popularitate a bibliotecii în rîndul copiilor depinde în primul rînd de bibliotecă însăși. Un teren fertil îl reprezintă recentele măsuri privind îmbunătățirea învățămîntului de toate gradele, care impun și reconsiderarea calității pe care trebuie s-o aibă informația culturală difuzată de bibliotecă pentru copii.

Declarațiile de credință n-au lipsit, au frumusețea lor și prosperă prin ședințe, dar rezultatele practice continuă să rămînă în mare întîrziere față de consensul teoretic unanim.

Așa cum subliniază însăși măsurile adoptate de partid și de stat pentru perfecționarea instrucției publice, e vorba de a forma oameni cu o cultură aleasă și cu o personalitate activă, creatoare, oameni oare trebuie să știe să se informeze independent. Deprinderea de a folosi aparatul informațional modern trebuie formată de la vîrsta cea mai fragedă și începe prin cunoașterea și consultarea cataloagelor bibliotecii.

Acum zece ani, într-o lucrare intitulată *Organizarea fondurilor de cărți și a cataloagelor în bibliotecile pentru copii* (Buc., Editura de stat didactică și pedagogică, 1958. 127 p.), Elvira Popp recomandă bibliotecarilor din secțiile pentru copii ale bibliotecilor publice și din bibliotecile școlare alcătuirea următoarelor tipuri de cataloage pentru cititori:

- Pliante (pentru preșcolari);
- Albume, catalog tematic (pentru școlarii mici din clasele I—IV);
- Catalog tematic (pentru școlarii mari din clasele V—VIII);

— Catalog alfabetic general (pentru școlarii mari);

— Catalog sistematic (pentru școlarii mari). Bineînțeles că autoarea recomandă catalogul alfabetic de serviciu ca punct de plecare pentru realizarea celorlalte cataloage, după cum susține și ideea întoimirii unui catalog topografic.

La trecerea unui deceniu de la apariție, lucrarea Elvirei Popp rămâne un îndrumar prețios al bibliotecarilor, chiar dacă unele formulări trebuie actualizate. Existența acestui material, ca și a articolelor publicate în presa de specialitate din țara noastră și din alte țări (consemnate în *Buletinul de informare în bibliologie* și în *Revista de referate în bibliologie*, editate de Cabinetul bibliologic al Bibliotecii Centrale de Stat) înălătură de la început obiecția probabilă privind inexistența posibilităților de informare.

Cum se explică deci lipsa cataloagelor din bibliotecile pentru copii?

În primul rînd prin faptul că nimeni nu l-a tras la răspundere pe bibliotecar pentru lipsa catalogului (e drept că nu numai pentru lipsa catalogului...). Sistemul de cataloage al acestor instituții de cultură, menit să evidențieze tezaurul de valori pe care-l deține fiecare, a fost mult timp apreciat ca un apendice tehnicist al activității bibliotecii, n-a fost integrat ansamblului vizuinii pe care și-o formaseră unii dintre diriguitorii așezămintelor culturale asupra rolului și metodicii informării publicului prin bibliotecă.

A doua cauză pentru care lipsește cataloagele specifice bibliotecilor pentru copii ține de inerția bibliotecarilor: este mult mai comod să confecționezi cataloage pentru copii transcriind fișele catalogului de serviciu general al bibliotecii, fără nici un discernământ în privința descrierii, a extensiei indicilor de clasificare, fără preocupare pentru nivelul de redactare a adnotărilor.

Al treilea motiv îl văd în lipsa unei preocupări adecvate pentru bibliotecile pentru copii din partea C.S.C.A. și a Ministerului Învățămîntului. Cu excepția unor pulsații la nivelul Serviciului metodic al Bibliotecii Centrale de Stat, de secțiile pentru copii ale bibliotecilor publice nu s-a mai interesat nimeni „de la centru”, după cum, abia după reorganizarea recentă a Serviciului bibliotecii din Ministerul Învățămîntului, s-au obținut unele rezultate încurajatoare în bibliotecile școlare.

Dintre motivele enunțate mai sus, acesta din urmă consider că trebuie înălăturat mai degrabă, deoarece crearea cataloagelor în bibliotecile pentru copii depinde de inițiativa forurilor centrale. Altfel, pentru o bună perioadă de timp, singura sursă de infor-

mare asupra colecțiilor de publicații ale bibliotecii rămîne bunăvoința, inspirația, în ultimă instanță improvizația bibliotecarilor.

În fond, cataloagele care trebuie să existe în bibliotecile pentru copii rămîn tot cele propuse de Elvira Popp, cu oarecari îmbunătățiri corespunzătoare evoluției concepției asupra aparatului informațional al bibliotecii pentru copii.

Bibliotecarii din secțiile pentru copii trebuie instruiți temeinic pentru a fi în stare să-și alcătuiască, pe criterii corecte, în primă instanță cataloagele de bază: cel alfabetic — pe nume de autori și titluri de anonime — și cel sistematic, cu indicele alfabetic al noțiunilor cuprinse în el. Cunoscînd specificul mnemotehnic al copiilor, este foarte indicată alcătuirea, pentru fondul destinat micilor cititori, a unui catalog alfabetic aparte pentru titlurile de publicații, fie anonime, fie semnate de autori. În perspectivă mai îndepărtată — atunci cînd sistemul clasic de cataloage va fi pus la punct —, ar fi desigur oportun să se treacă la construirea unor cataloage pe subiecte, într-o formulă atractivă, care să stîrnească interesul cititorilor pentru titlurile inserate. Pentru aceste două din urmă cataloage, mult mai puțin cunoscute la noi în țară și care presupun deja existența unui minim de mijloace de informare în bibliotecă pentru copii, vor trebui elaborate și propagate criteriile precise de alcătuire, pentru ca, de la bun început, să se pornească cu o viziune clară.

Mulți bibliotecari știu cum se alcătuieste un pliant pentru preșcolari, un album, un catalog tematic, chiar și cataloagele alfabetice și sistematice destinate copiilor; criteriile esențiale de apreciere a sistemului de cataloage pentru copii țin, desigur, de calitatea informației pe care o difuzează. Aceste cataloage pretind însă și o anumită formă de prezentare și aceasta creează cea mai mare bătaie de cap. Decupăm imagini de pe supraperte, din cărțile fereclite, lipim, desenăm, colorăm, dar în condițiile în care ești unica bibliotecară la secția pentru copii sau la bibliotecă școlii, abia poți intercala 10 fișe pe zi și poate nici atât. Iar într-un catalog avem de introdus mii de fișe! La bibliotecă pentru copii a Sectorului 5 din București s-a făcut un fel de clacă la care au participat vreo 5—6 bibliotecari, dar așa ceva nu se poate face oriunde și nu este de loc rentabil...

În cataloagele pentru școlarii mici, în care datele cărții au o pondere mică în influențarea cititorului, volumul descrierii este redus, lipsește cu totul clasificarea zecimală, deși o anume apartenență tematică poate fi punctată nu numai prin locul în care se găsește fișa (album, sertar etc.), dar și prin-

Păpuși, cărți, copii

tr-o anumită culoare a cartonului pe care este tipărită fișa. Va fi un prim reper al micului cititor, a cărui regăsire îl va bucura mereu. Vinetele în diferite culori pentru clasele zecimale vor înlesni trecerea către cataloagele mai pretențioase și vor crea o distincție vizibilă, chiar și în cazul cataloagelor sistematice ale bibliotecii pentru adulți.

Fișele tipărite editate de Biblioteca Centrală de Stat au contribuit la unificarea principiilor de catalogare din bibliotecile noastre și sînt apreciate în continuare pentru utilitatea lor în toate bibliotecile din țară. Considerăm însă că trebuie să urmărim cu mai multă insistență rezolvarea măsurilor organizatorice necesare pentru trecerea la editarea fișelor tipărite și pentru cataloagele secțiilor pentru copii. De asemenea, se poate examina oportunitatea editării unui set de fișe divizionare, atît pentru catalogul alfabetic, cît și pentru cel sistematic, avînd imprimare pe ele fie litere împodobite cu desene, fie portrete de scriitori (în cazul catalogului alfabetic), fie ilustrații atractive legate de semnificația fiecărei cifre din clasificarea zecimală (în cazul catalogului sistematic). Numai în acest fel vom putea redacta cataloage atractive și corecte, numai așa vom putea să-i servim pe micuții cititori în condițiile unei perfecte pedagogii biblioteconomice. Succesele colegilor noștri din alte țări nu trebuie să rămînă, mai ales pentru forurile centrale, simple semnalări bibliografice. Dificultățile se acumulează pe măsură ce trece timpul și am dori să consemnăm și eliminarea lor printr-o deplină rezolvare, nu numai ignorarea lor, așa cum se mai întîmplă astăzi.

Credem că cele mai deosebite probleme le ridică alcătuirea cataloagelor pentru școlarii mari, în condițiile în care la noi nu există secții pentru adolescenți și în care trecerea viitorului absolvent al școlii generale de 10 ani de la biblioteca pentru copii la biblioteca pentru adulți nu se concretizează decît într-o modificare în raportul statistic al bibliotecii.

Dat fiind că posibilitățile practice de organizare a secțiilor pentru adolescenți sînt încă limitate, credem că cel puțin organizarea cataloagelor pentru școlarii mai mari e absolut obligatorie, mai ales în îndrumarea copiilor spre materialele necesare pentru redactarea lucrărilor școlare.

Cuvintele frumoase și sentimentele înălțătoare se cer traduse cît mai curînd în fapte, pentru că deprinderea de cititor în bibliotecă presupune o serioasă creștere a calității informației pe care o oferă bibliotecile pentru cei mici.

D. NEGREANU

**Pentru atragerea
micului cititor
spre bibliotecă**

Atragerea spre lectură și îndrumarea cititorului copil prezintă particularități legate atît de psihologia specifică vîrstei, cît și de nivelul său relativ limitat de cunoaștere. Astfel, afișele și panourile cu titluri prezintă prea puțină importanță pentru prescolari și chiar pentru școlarii din primele clase, imaginea vizuală fiind adesea hotărîtoare în alegerea unei cărți. Cu toate acestea, unii graficieni, atît în executarea afișelor cît și a copertilor adresate celor mici, dau importanță în primul rînd scrisului, organizează întregul desen în scopul evidențierii titlului și autorului și pierd din vedere esențialul: dezvăluirea conținutului cărții prin mijloace accesibile copilului. Deoarece mijloacele vizuale de dezvăluire a fondurilor sînt insuficiente, bibliotecarul are datoria să intervină cel mai adesea direct pentru a-și lămuri micii cititori. Instrumentele de orientare folosite în bibliotecile pentru adulți sînt inaccesibile cititorilor copii. Găsirea unor forme variate, legate cît mai mult de cerințele vîrstei, prin care copilul să fie atras spre lectura cărților, iată o problemă de mare actualitate. Uneori, simpla recomandare: „Această carte e frumoasă” e suficientă. Copilul crede cu multă ușurință pe mături, nu cere argumente. Și totuși acest fel de îndrumare, de recomandare mi se pare insuficient. Desfășurarea unor discuții pe marginea cărților citite, uneori spontane, cu grupuri mici de cititori, formate întîmplător în bibliotecă, poate trezi interesul copiilor pentru carte. Organizarea unor ma-

nifestări atractive, cum ar fi lectura unor fragmente, prezentarea de dialoguri și mici scenete cu cițiva copii mai înzestrați, crează o atmosferă plăcută, menită să apropie pe copii de bibliotecă, le stimulează interesul pentru carte.

Un tip de manifestare deosebit de antrenantă pentru micii cititori, practicat în multe biblioteci de peste hotare, mi se pare a fi prezentarea unor eroi din cărți sub formă de păpuși, ceea ce nu presupune nici pregătiri speciale, greu de realizat, nici decururi costisitoare, nici repetiții care să ia timp. O simplă pinză sau chiar o masă obișnuită de bibliotecă poate servi drept paravan de după care apar păpușile. Acestea pot fi confecționate simplu, din hârtie și cirpe, din cartoane, din orice material care permite decuparea și colorarea lui. Trebuie să se înțeleagă de la început că nu e vorba de a transforma biblioteca în teatru și pe bibliotecar în minutor, regizor și eventual chiar în autor de lucrări pentru teatrul de păpuși. Nu trebuie ascunsă rațiunea unor asemenea manifestări prin transformarea lor în spectacole teatrale. (Pentru astfel de manifestări există posibilitatea antrenării teatrelor de păpuși la o colaborare permanentă cu bibliotecile pentru copii, în sensul prezentării unor cicluri de spectacole cu dramatizări ale unor cunoscute cărți de povești sau se pot organiza cu micii cititori, vizionări, în grup, ale unor spectacole din repertoriul curent al acestor teatre.)

Pentru prezentarea cărților cu ajutorul păpușilor e nevoie mai întâi să se aloage cu deosebită grijă bucată literară ce urmează a fi pusă în atenția copiilor. De obicei această lucrare trebuie să aibă o acțiune antrenantă, cu unul sau două personaje bine caracterizate, care să poată forma obiectul prezentării. În alegerea bucăților literare se va ține seama, desigur, de categoria, de interesul și de nivelul cititorilor cărora vrem să ne adresăm, de momentul în care are loc manifestarea, ca și de posibilitățile materiale de desfășurare a ei.

E nevoie, apoi, să fie stabilit caracterul personajelor ce vor fi prezentate. Astfel, dacă personajul prezentat este Ionică, din *Amințirile lui Ion Creangă*, el va trebui să aibă o înfățișare atrăgătoare și plină de haz. Lizuca din *Dumbrava minunată* de M. Sadoveanu este o feliță oropsită de mama vitregă, pe care nu zburdălnicia, ci dorința de a scăpa de persecuțiile mamei vitrege o alungă de acasă. Neghinița, erou deopotrivă al poveștii lui Delavrancea și al romanului *Întoarcerea lui Neghinița* de Al. Mitrău, este un personaj fantastic, de basm, care presupune o prezentare de alt gen decât cea a eroilor mai sus citați. Tot personaj de basm este și piticul Cipi din cartea *Piticul cel fioros* de Podor Sandor (lucră-

premiată de Uniunea Scriitorilor în anul 1966). Diversi eroi din lumea animală pot constitui de asemenea obiectul unor astfel de prezentări. *Zdreanță* al lui Arghezi, *Cătelușul schiop* din poezia cu același titlu de Elena Farago, iepurașul din bucată *Fricosul* de Em. Girleanu, pinguinul din *Cartea cu Apolodor* a lui Gelu Naum sînt cîteva tipuri indicate pentru a fi prezentate copiilor sub formă de păpuși.

O condiție a reușitei unor astfel de manifestări este ca prezentarea personajelor să se facă numai atît cît să trezească interesul copiilor pentru bucată sau pentru cartea respectivă, în nici un caz nu pentru a înlocui lectura ei. Este suficientă apariția personajului reprezentat de păpușă, schimbul cîtorva replici cu o altă păpușă, cu prezentatorul sau cu copiii din sală, povestirea unui episod semnificativ și, apoi, prin intermediul „suspensului” să se deștepte interesul copiilor pentru citirea cărții care a făcut obiectul prezentării.

În realizarea acestor acțiuni pot fi antrenati direct cititorii, copiii fiind dorinți să participe cu multă spontaneitate și fantezie, la orice manifestare în care își pot dovedi aptitudinile.

Pentru exemplificarea modului în care pot decurge prezentările, ne vom opri la *Amințirile lui Creangă* din care pot fi alese numeroase scene, și anume asupra episodului cunoscut sub titlul *Pupăza din tei*.

Ionică — un băiat blond, cu ochii vii, cu vorba plină de haz, îmbrăcat simplu, ca un fiu de țaran din părțile Neamtului, poate fi lesne reprezentat. El va doborî un monolog:

(Glasul lui) Ionică: „Ce gîndești dumneata moșule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ți-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul? (Apare deasupra paravanului sau a mesei ce ține loc de scenă). Hei, copii, copii! Stați de mult aici?... Da? Atunci, spuneți-mi n-ați văzut o pupăză trecînd în zbor prin fața voastră?... Nu? N-ați văzut? Nu știu unde s-o fi dus. Dar să vedeți ce mi s-a întîmplat”:

„Mă trezește mama într-o dimineață din somn cu vai nevoie, zicîndu-mi:

— Scoală, duglișule, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pupe cucul armenesc și să te spurce, ca să nu-ți moargă bine toată ziua?... Căci așa ne amăgea mama cu o pupăză care-și făuse cuib într-un tei...” (Urmează lectura textului, pînă la: — „Și cum i-o dau în mină, javra draoului se face a o căuta de ou, și-i dezleagă atunci frumușel ața de la pioior apoi mi-o aruncă-n sus”).

„Acum mă duc s-o oaut. Dacă o găsiți cumva voi, să-mi spuneți. Da? Imi spuneți? Vă mulțumesc... Rămîneți sănătoși și să auzim de bine (Pleacă. Se oprește) A! Am uitat. Voi știți cine-s eu? Nu? Eu sînt

Nică a lui Ștefan a Petrii Ciubotariul din Humulești. Oamenii îmi zic Ion Creangă, după numele mamei. Dacă găsiți cumva Păpăza, să mi-o aduceți. Să întrebăți pe tovarășa bibliotecară, ea știe unde stau. Locuiesc într-o carte care se cheamă *Amintiri din copilărie*. Acolo mă puteți găsi cu ușurință. Vă aștept pe toți, cu plăcere, să mai stăm de vorbă și să vă mai istorisesc și alte pățanii... Nu uitați să veniți". (Dispare după paravan, care poate fi realizat sub formă de carte.)

★

Prezentarea unui fragment din *Dumbrava minunată* de M. Sadoveanu presupune pregătiri ceva mai mari. Pe lângă Lizuca, o fetiță îmbrăcată ca orice copil din zilele noastre, cu păr blond, tuns și cam ciufulit, pe obraz cu urmele unor lacrimi recente, mai apar și Patrocle, câțelul ei, pentru care se dau relativ puține lămuriri în povestire (nu va trebui conceput nici foarte mic, dar nici prea mare, ci păstrându-se proporția față de fetiță) și Sfânta Miercuri. Această păpușă trebuie să aibă chipul unei bătrâne de țară, fără nimic supranatural în înfățișare.

Lizuca (privește în toate părțile): Patrocle, ce facem noi acum?

Patrocle: Nu știu, stăpînă.

Lizuca: De aicea trebuie să apucăm pe drumul de la stînga. Chiar și frunzele plo-pilor se-ntorc într-acolo. Pe urmă, avem să trecem printre livezi și prin dumbrava Buciumenilor — și îndată dăm de căsuța bu-niciei. Dacă am isprăvit cenușa, mergem pînă acolo și înapoi nu ne mai întorcem. Acolo nu ne bate nimeni și bunicuța are să plîngă și are să se bucure că am venit. Pe tine te dor picioarele Patrocle?

Patrocle: Nu.

Lizuca: Nici pe mine. Hai să mergem. (Merg. Apare bătrîna).

Bătrîna: Așa-i că te duci la bunicuța?

Lizuca: Așa-i că mata ești Sfînta Miercuri? Pînă acum nu te-am văzut niciodată, dar acum te cunosc. Unde ți-i cățelușa cea cu dinții de fier și cu măsele de oțel?

Bătrîna: Am lăsat-o acasă, să-mi păzească gospodăria.

Lizuca: Da? Noi nu ne temem de dînsa, că sîntem oameni buni. Sărut mîna, Sfîntă Miercuri, acuși asfințește soarele și Patrocle se teme să nu întîrziem.

Bătrîna: Du-te, puiu babei. Mata ești o copilăiță orfană și necăjită. (Pleacă.)

Lizuca: (Opriindu-se): Ce ne facem noi, Patrocle? Drumul nu se mai cunoaște.

Patrocle: Nu se mai cunoaște.

Lizuca: Atuncea ce-i de făcut? Laca, în cer, s-au aprins luminările dar cărarea tot nu se zărește. Așa nu putem sta. Eu zic să căutăm un culcuș.

Patrocle: Asta-i lucru prea ușor.

Lizuca: Bine; atuncea hai să mergem. Dar cui putem noi cere găzduire într-o noapte ca asta și în așa singurătăți?

Prezentatoarea: Copii, vreți să știți unde s-au adăpostit Lizuca și cățelul ei Patrocle în noaptea care a venit? Vreți să aflați în ce împărăție minunată a nimerit? Iată, în această carte, scriitorul Mihail Sadoveanu ne povestește ce s-a întîmplat mai departe cu Lizuca și cu Patrocle.

★

La confecționarea păpușii care să-l reprezinte pe Neghiniță, personaj de basm, de dimensiuni minuscule, se va ține seama de indicațiile date de scriitorul Al. Mitru: „Hainole de pe el erau așa cum le-aveau slujitorii de la curțile împărătești, în urmă cu o sută și mai bine de ani... Mai întii, purta un soi de pantaloni, strînși cu o benziță sub genunchi, papucii erau ascuțiți. Și avea o haină portocalie. În jurul gîtului un fular verzui... iar peste pletele tăiate scurt se vedea o tichie roșie, cu ciucuraș”. Iată și textul posibil al prezentării:

Neghiniță: Uf! Bine e-am scăpat. Să mă odihnesc un pic. Îmi dați voie?

Bibliotecara: Poftim. Dar mai întii, ca orice copil binecrescut, trebuie să te prezinți.

Neghiniță: Așa e. Iartă-mă. Și, să mă ierte și copiii aceștia mulți din fața mea. Dar să știți că eu nu sînt copil. Sînt mai bătrîn decît voi toți luați la un loc. Am sute de ani.

Bibliotecara: Sute de ani? Mai bătrîn decît bunicii noștri? Și de unde vii?

Neghiniță: De departe. Dintr-o poveste frumoasă. Și am nimerit în alta și mai frumoasă.

Bibliotecara: Nu vrei să ni le spui și nouă?

Neghiniță: Aș vrea, dar sînt tare, tare obosit. Poftim această carte în care puteți afla trista mea viață.

Bibliotecara: Mai bine, cit dormi tu, noi vom citi. Vreți, copii?

Neghiniță: Nu se poate. Eu nu mă odihnesc decît în cartea asta. Ea îmi ține loc de casă și masă pînă mi-oai găsi părinții. Dar dacă aveți încă o carte asemănătoare cu asta, nu mă supăr. Puteți să citiți. Și acum, somn ușor. (Dispare în dosul cărții.)

Bibliotecara: Somn ușor, piticule! (Apoi către copii). Eu zic să-l lăsăm pe Neghiniță să doarmă iar accia dintre noi care vor să-i cunoască povestea, să ia cartea acasă.

★

Orice carte de povești poate prilejui asemenea prezentări. Important este ca prin aceste surte manifestări, care nu necesită eforturi deosebite de pregătire, să se creeze o atmosferă mai caldă între micul cititor și bibliotecă, stimulîndu-i dorința de lectură, dragostea și interesul pentru carte.

Viniciu GAFIȚA

Cînd

eroii

poveștilor

prind viață ...

Păpușa poate realiza o existență scenică bogată și variată. Farmecul pe care îl degajă spirituala alcătuire de materiale ce-i dă chip în dorința de a „inventa” o existență umană este binecunoscut. El se exercită asupra copiilor ca și asupra adulților din medii sociale și cu o pregătire culturală diferită, degajînd un umor frust, viguros, compunînd, cu rafinament, subtile metafore...

Ideea adoptării ei de către bibliotecari este de la bun început hărăzită succesului. Păpușa este un interlocutor convingător, al cărui punct de vedere este cu ușurință acceptat de spectator — partenerul său de joc.

Tochmai această largă disponibilitate ne îndeamnă să nu propunem bibliotecarilor, în acest material, ce se vrea de inițiere, un mod precis de angajare a dialogului. Să-i lăsăm să întrevadă și să dispună de vastul câmp, supus fanteziei, sensibilității și temperamentului lor. Aceasta tocmai pentru a da jocului autenticitate.

Înscenarea poate avea drept scop să stimuleze interesul copilului pentru lectură în

---

Țăranul — Pe un băț se fixează silueta capului și a piciorului stîng, pe un altul silueta corpului și a piciorului drept, dintr-o bucată. Mîinile, montate pe prîncipiu de ax, se mișcă în voie. Bățul, care susține capul și piciorul stîng, se montează în spatele corpului, cu un manșon de elastic, în dreptul decolteului. Se pot obține mișcări de aplecare a capului în dreapta și în stînga, în sus și în jos.

---

general sau poate să-și propună să treacă curiozitatea pentru o anumită lucrare literară. „Organizatorul jocului” poate imagina diferite modalități, în funcție de caracterul pe care vrea să-l dea întâlnirii.

Eroii cărții pot prinde viață „trăind” un episod, o întâmplare aleasă anume cu grija de a naște dorința de a cunoaște destinul întreg.

Bibliotecarul poate crea — și aceasta în spiritul celor mai bune tradiții ale genului — un personaj-tip, purtătorul unor trăsături fizice, caracterologice și temperamentale determinate, asemeni „măștilor” sau eroilor comediilor populare. El va cuceri de îndată spontana prietenie a copiilor, care au darul de a accepta convenționalitatea jocului și de a participa în deplină sinceritate. Mai mult: îl vor urmări cu interes, se vor pasiona pentru întâmplările prin care acesta trece, vor lua parte cu emoție la destăinuirile sale.

Seri consacrate întâlnirii dintre „erou” și copii ar putea fi înscrise cu caracter periodic în programul bibliotecii, ceea ce va întreține permanența prieteniei realizate.

Personajul poate împrumuta el însuși chipul unui băiat — cititor pasionat sau contrariul — luând martori la bucuriile sau la avatarurile lecturilor sale pe ceilalți copii aflați în mica sală a bibliotecii.

Sau — pentru a fabula în continuare — el poate fi un ghiduş care cu haz și pricepere, folosind tehnica suspensiei (de ce nu?), să stîrnească curiozitatea. El mai poate fi un șoarece... de bibliotecă care cu o străveche binecunoscută înțelepciune să dezvăluie „misterele” ascunse asemenea unor comori neprețuite în volumele bibliotecii.

Iar modalitățile pot fi și ele diverse în funcție de posibilități și preferințe. Personajele pot fi realizate din cartoane decupate, asemeni eroilor ce ar descinde din ilustrațiile cărții. Ele pot fi realizate cu tehnica clasică binecunoscută în construcția păpușilor, sau — și aici se deschide fantaziei un domeniu bogat, atrăgător și nelimitat — prin folosirea obiectelor de uz curent ce ne înconjoară. Gheme de lînă, linguri, mănuși, cănițe, baloane, mingi, știuleți de porumb și atitea, și atitea altele ne stau la dispoziție așteptînd să le descoperim și să le dăm un alt destin.

Pentru a ilustra modalitatea practică de realizare, scenografa Ella Conovici vă vine în ajutor cu câteva sugestii.

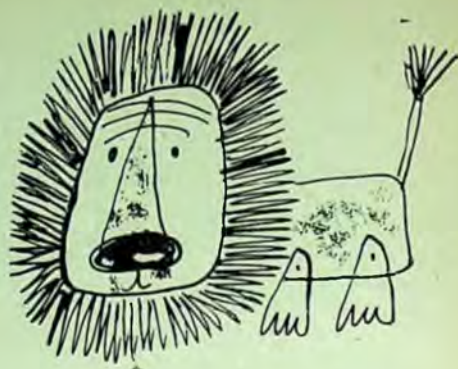
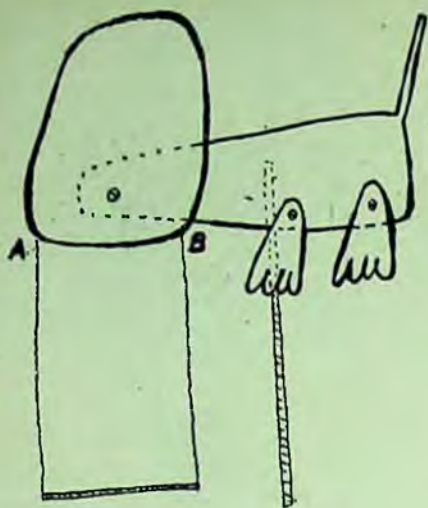
Margareta NICULESCU
Artistă emerită
 director al Teatrului „Tănădărică”

Bunicul — Luați un balon, lunguiet, nu prea umflat. Formați nasul, tot din el, cu ajutorul unei ațe. Pe un elastic rotund fixați fișii de pînză sau hîrtie. Cuprindeți balonul cu acest elastic. Ochii-i pictați. Țineți balonul din spate în pumnul mîinii stîngi, antebrațul formînd astfel trupul personajului, mîna dreaptă va acționa ca mîna personajului.

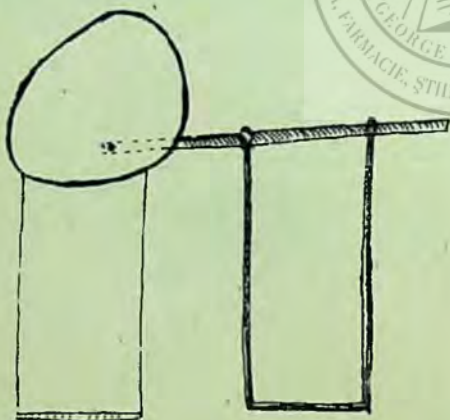

Șoricelul — Dintr-o hîrtie de desen executați un con, în baza lui tăiați o gaură prin care poate pătrunde fest degetul arătător. Cașerați totul cu pînză sau hîrtie colorată. În vîrf lipiți piele sau mușama neagră, doi nasturi în dreptul ochilor. Din sîrmă realizați ochelarii, urechile din setru.

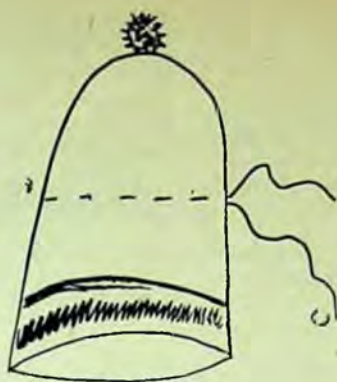
Leul — Decupați din carton forma capului, a corpului și a picioarelor. Lipiți apoi pe suprafețe o pânză oranj. Pe spatele capului lipiți de jur împrejur rășie, de asemenea în vârful cozii. Montați apoi capul și picioarele de corp pe principiul axului,

cu sfoară sau sîrmă. Realizați figura pictînd-o sau aplicînd hirtie colorată, nasturi, dop de plută. În dreptul picioarelor din față fixați un băț de care veți susține silueta. Din punctele A și B fixați două fire la capăt cu o traversă; cu ajutorul lor poate fi mișcat capul. Picioarele vor pendula în voie.

Cățelul — Tăiați din carton mai gros forma capului. Pictați-l și aplicați urechi de mușama (cusute). La capătul unui băț, proporționat de lung și gros, bateți un cui pe care-l introduceți în silueta de carton, în locul unde trebuie să fie nasul. Un dop de plută vopsit, înșift în capătul cuiului va folosi totodată de nas și de nit al axului

care va permite mișcarea capului la dreapta și la stînga cu ajutorul unor fire terminate cu o traversă (vezi desenul). O sîrmă rigidă, îndoită în formă de U și fixată pe băț, va servi la susținerea siluetei. Fișii de pînză, franjuri de lînă sau de perdea, fixate în spațiul dintre sîrme, pe băț, vor forma corpul. Picioarele, prinse pe sîrme sub aceste franjuri, pot fi realizate din bureți de baie.

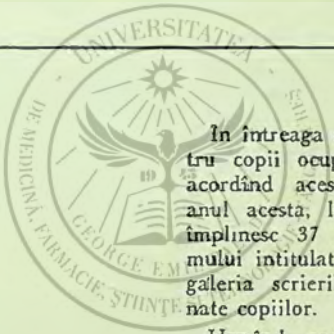
Păpușa — Dintr-o căciuliță de copil, din lână sau bumbac, putem realiza o păpușă. Trasați un fir de lână la o distanță mai mică de jumătate de la vârful căciuliței, îndopați-o cu vată dindu-i o formă cât mai rotundă. Coaseți nasturi în dreptul ochilor și al gurii. Fixați un băț, în mijlocul capului, prin git. Cu el se va putea minui păpușa. Din fetru decupați minuțele și le coaseți în dreapta și stînga păpușii.

Schițe de păpuși și explicații de

Ella CONOVICI
— scenograf —

TUDOR ARGHEZI povestind copiilor

În întreaga operă argheziană, scrierile pentru copii ocupă un loc însemnat, scriitorul acordând acestora o atenție deosebită. În anul acesta, la sfîrșitul lunii decembrie, se împlinesc 37 de ani de la apariția volumului intitulat *Cartea cu jucării*, primul din galeria scrierilor lui Tudor Arghezi închinat copiilor.

Urmînd seriei volumelor sale, începute prin *Cuvinte potrivite*, *Flori de mucigai*, *Icoane de lemn* și *Poarta neagră*, care, prin conținutul și măiestria artistică, ne-au dezvăluit pe „ultimul romantic”, după cum l-a caracterizat criticul Pompiliu Constantinescu pe vchementul pamfletar și ziarist. *Cartea cu jucării* ne-a relevat o altă înfățișare a geniului arghezian, aceea a înțelegerii și integrării sale în universul naiv al copilăriei. Anunțată cu cîteva luni înainte de apariție în presa vremii, așteptată cu nerăbdare, *Cartea cu jucării* a fost o adevărată surpriză, atît pentru cei mici cît și pentru cititorii maturi. Articolele de critică sau notele din cotidionele și revistele timpului nu conțineau să-și exprime mirarea și totodată aprecierile față de această creație a vîrstnicului meșteșugar „care înălța de ani de zile palate de imagini, poveste lîngă poveste, desena chipuri bizare, toate cu dragoste și cu măiestrie rară”. Și astfel, plină de înțelepciune și de farmec, cartea cea nouă a poetului Tudor

Arghezi a avut darul să producă în sufletul cititorilor săi bucurie și extaz.

Urmată în anul 1935 de apariția volumului *Cânticica de seară*, în care poetul ne dezvăluie lumea făpturilor mărunte și fragile, descriindu-le cu dragoste și tandrețe, seria scrierilor dedicate copiilor este continuată de volumul *Ce-ai cu mine vintule? Povestirile boabei și ale fărîmei* (1937).

În anul 1939 apar *Horele*, în ale căror versuri vitalitatea se împletește cu umorul și cu gingășia, vigoarea cu exuberanța ca în jocurile de copii.

Volumul *Țara piticilor*, semnat de poet împreună cu fiica sa Mitzura; apărut în anul 1947, ca și alte numeroase scrieri, printre care *lubitele noastre animale*, *Sărbătoarea de păpuși se începe chiar acuși*, *Prieteni copiii pe terenul de sport*, ne poartă în micul univers al copilăriei și sînt adresate de fapt preșcolarilor.

Una dintre cele mai apreciate cărți pentru micii cititori este *Prisaca*, apărută în anul 1954; ea a adus în paginile sale zumzetul și armonia activității micilor și harnice albine.

În galeria scrierilor pentru cei mici, un intermezzo îl constituie volumul intitulat *Stihuri peștițe*, care cuprinde seria fabulelor traduse din La Fontaine și din Krilov.

Începînd cu anul 1958, aproape fiecare an a adus cu sine, în ciuda înaintării în viață a vîrstnicului meșteșugar, alte scrieri minunate, în care măiestria, valoarea artistică și mesajul educativ ating perfecțiunea. Volumele *Cartea mea* (1965), *Bună dimineața, primăvară* (1965), *Zece harași, zece căței, zece mițe* (1965) ne poartă în lumea păsărelelor, a gîngăniilor, a florilor.

În majoritatea scrierilor sale pentru copii, Tudor Arghezi a folosit bogăția de motive a literaturii populare orale, pe care a fructificat-o într-un mod cu totul personal, din toată gama genurilor literare, de la basm, ghicitori, proverbe și pînă la zicători și snoave, caracteristice folclorului nostru literar.

Pornind de la aceleași imagini ale lumii animalelor și plantelor sau ale vieții sociale și de familie, poetul s-a inspirat din experiența de veacuri a creațiilor noastre populare, folosind modalități de expresie artistice ca repetiția de cuvinte și de versuri, diminutivele, comparația, împletirea armonioasă a fantasticului cu realul etc., toate căpătînd pecetea specifică a stilului arghegian: simplitate, muzicalitate, plasticitate.

Întreaga operă argheziană adresată copilăriei exprimă credința și încrederea poetului în posibilitatea educativă și instructivă a artei, pusă în scopul realizării unor înalte valori umane.

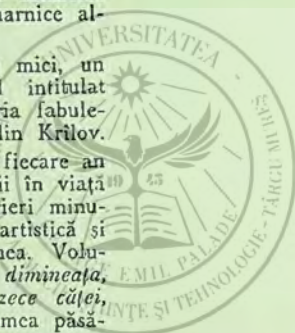
Sevastia BALĂȘESCU

Bibliotecar

și

sociolog

(V)

Continuînd analiza critică a chestionarului reprodus din unghiul de vedere al modalității de concepere și de formulare a întrebărilor, a paragrafelor și a capitolelor unui chestionar corect elaborat* ne vom opri mai întîi asupra greșelii care constă în concentrarea într-o singură întrebare a două sau mai multe întrebări. Chiar în primul capitol al chestionarului avem un asemenea exemplu — întrebarea notată cu nr. 4 — în care se cer *vîrsta* și *sexul*. Capitolul al II-lea cuprinde foarte multe asemenea întrebări. Este vorba de cele notate cu numerele 4, 5, 9, 10 și de la 12 la 19. La acestea se adaugă și întrebarea 17 din capitolul al III-lea, introdusă acolo în mod incorect. Rezultă că, procentual, acest gen de întrebări constituie 65 la sută din numărul întrebărilor capitolului al II-lea. În sine, capitolul al III-lea are și el două întrebări conglomerate — 18 și 19.

*) Vezi: N. Stratone și Em. Drob. *Bibliotecar și sociolog*. Revista bibliotecilor, 21, nr. 9, sep 1968, p. 528.

Concluzia care se desprinde din observațiile de mai sus este următoarea: nu ne aflăm în fața unei greșeli de atenție, ci în fața uneia care își are izvorul în necunoașterea regulilor elementare de formulare a întrebărilor unui chestionar sociologic. Consecința acestei greșeli este întotdeauna aceeași: pierderi apreciabile de timp și consum suplimentar de energie datorate greutateilor ce se întâmpină la codificarea și coautificarea răspunsurilor, la despuierea chestionarelor, la prelucrarea datelor rezultate din anchetă, la corelarea răspunsurilor unor întrebări etc.

Săvârșirea greșelii amintite ne dă dreptul să presupunem că chestionarul reprodus a fost conceput și elaborat de persoane care nu cunosc toate fazele investigării sociologice concrete (de teren). Dacă de la bun început s-ar fi avut în vedere operațiile amintite mai sus (codificarea, coautificarea, despuierea, corolarca etc.), ar fi fost excluse formulările de întrebări în *grămadă*. Cu alte cuvinte, chestionarul (elaborarea lui) a fost considerat ca un lucru în sine, ca o operație unică, nu ca un moment al unui proces de cercetare, de investigare.

Vom reține deci ca idee fundamentală, atunci când începem o investigație, că chestionarul (conceperea și elaborarea lui) este un moment, o operație, o verigă (și încă principală) a unui proces, a unui lanț, a unui tot unitar. Ancheta prin chestionar nu este suma mecanică a unor momente, operații de sine stătătoare. Ea este o unitate intercondiționată a acestora. Din această cauză, nu avem dreptul să condamnăm o anchetă concepută și realizată corect dar care, pentru că a folosit alte modalități de investigare, a dus la rezultate diferite de cele ale unei anchete concepute și realizate corect. Vom critica și vom pune la îndoială valoarea de cunoaștere a concluziilor, a estimărilor unei anchete, numai dacă constatăm (dovedim) că cel puțin un moment sau altul, o operație sau alta a fost greșit concepută și realizată!

În cazul chestionarului reprodus, este evident că atât la conceperea lui ca instrument de investigare, cât și la formularea întrebărilor nu s-a ținut seamă de celelalte momente ale anchetei. Uneori s-a ajuns la formulări care nu permit folosirea răspunsurilor nici chiar individuală. Întrebarea 8 din capitolul al II-lea și prima parte a întrebării 17 din capitolul al III-lea sînt astfel formulate încît un subiect se poate referi la ultimele 2 luni; altul la ultimele 6 luni, altul la ultimele 8 luni etc. Unitatea de timp nefiind precizată (vezi și ultima parte a întrebării nr. 18, capitolul al II-lea), nici răspunsurile nu pot fi considerate uni-

tare. Valoarea statistică a acestor răspunsuri este nulă. Din această cauză, presupunînd că se va încerca codificarea și prelucrarea răspunsurilor primite, se va cheltui o cantitate imensă de muncă pentru a desprinde niște estimări lipsite de orice valoare gnosologică.

Intenționînd să depisteze modalitățile de perfecționare a muncii culturale desfășurate de syndicate, chestionarul cuprinde în capitolul al II-lea cîteva întrebări directe prin care subiectul este solicitat să răspundă, pe un spațiu extrem de redus, ce probleme îl interesează, sub ce formă și pe ce cale ar vrea să ia cunoștință de acestea. Cu alte cuvinte, scopul chestionarului nu este acela de a pune în acord cît mai perfect munca culturală a syndicatelor cu cerințele culturale reale ale masei de salariați, ci acela de a cirpi, pe ici pe colo, această activitate. Dacă dorim cu adevărat să aducem activitatea culturală a syndicatelor în situația de a răspunde prompt solicitărilor culturale reale ale salariaților dintr-o întreprindere, dintr-o zonă industrială sau pe ansamblul țării, atunci nu vom cere celor investigați declarații despre locul unde ar trebui să se desfășoare activitatea artistică (club, casă de cultură etc.), despre faptul dacă sînt sau nu necesare bibliotecile syndicale, stațiile de amplificare radio, dacă dorește să se distreze în familie sau singur etc. Toate aceste întrebări au un caracter pur formal, iar prelucrarea răspunsurilor va duce la estimări a căror aplicare practică echivalează cu bătărea pasului pe loc, cu mișcarea în cadrul unor forme de activitate culturală care s-au perimat.

După părerea noastră, chestionarul reprodus ar fi trebuit să se străduiască să depisteze preocupările și cerințele actuale de natură culturală ale oamenilor, precum și modul, mijloacele și formele prin care ei își satisfac aceste cerințe, deci, cum își petrec ei timpul liber. Ar fi trebuit de asemenea să încerce să afle care sînt dorințele (cerințele neimplinite încă) și cum cred, cum consideră oamenii că-și vor satisface aceste dorințe. Or, în chestionar găsim întrebări de genul „Ce propune pentru învierea și stimularea activității artistice”, „Cum poate contribui munca culturală desfășurată de syndicate la rezolvarea sarcinilor economice ale întreprinderilor” etc., etc. — răspunsuri pe care ar trebui să le dea ancheta, nu fiecare chestionat în parte.

Încercările chestionarului de a depista preocupările și cerințele culturale-distractive ale subiecților sînt foarte timide. Se pornește de la o stare de fapt care, în mare măsură, nu mai corespunde etapei actuale de dezvoltare

tare economică și socială a țării și se sugerează că această stare de fapt poate fi corectată pe ici, pe colo. În ce scop? De ce? Cine o corectă? Nu se știe! N-ar fi fost oare mai bine dacă chestionarul ar fi corupt părerea, opinia subiecților despre această stare de fapt? Iar în cazul când opinia era negativă, nu ar fi trebuit să ofere un număr cât mai mare de noi modalități pentru ca subiecții să le alegă pe celea corespunzătoare nevoilor, cerințelor și dorințelor personale și actuale, acestea fiind de fapt nevoile și conințele reale ale colectivelor de muncă (echipelor, brigăzilor, atelierelor, secțiilor, întreprinderilor) și ale grupurilor biosociale (tineri — vîrstnici, femei — bărbați) și socio-profesionale (muncitori, funcționari, intelectuali)? Convingerea noastră este că aceasta este concepția ce trebuie să stea la baza chestionarului reprodus, chiar dacă ea este mai puțin comodă. Realismul și eficiența unei atare concepții sînt evidente.

Dacă nu toți, cel puțin marea majoritate a activiștilor culturali știu că oamii nu mai vin astăzi la club să audieze conferințe așa cum veneau cu ani în urmă. De ce? Motive sînt destule. Principalul este acela că posibilitățile de informare de care dispune orice om al muncii din țara noastră sînt în momentul de față infinit mai mari decît acum 5, 10 și, cu atît mai mult, 15 sau 20 de ani în urmă. Cu toate acestea, conferința mai este și astăzi una din principalele forme ale muncii culturale (nu numai în cadrul activității culturale desfășurate de sindicate). De ce? De ce oare înaintea oricărui film, înaintea oricărui spectacol trebuie să introducem neapărat o conferință, de regulă slabă sau susținută de persoane fără talent oratoric?

Deși se știu toate acestea, chestionarul reprodus pune nu mai puțin de patru întrebări despre conferințe (capitolul al III-lea, întrebările 2, 3, 4 și 5). Formularea acestor întrebări este efectul concepției despre modul de investigare a realității. Conceperea chestionarului exclusiv ca un mijloc de înregistrare a unei situații de fapt a atras după sine formularea întrebărilor respective.

Cele spuse mai sus au în vedere întrebările factuale din chestionarul reprodus. Trebuie menționat însă că și întrebările de opinie, predominante în capitolul al III-lea suferă de diverse metehne. Unele dintre acestea, ca, de exemplu, întrebarea „Ce piedici vede în calea dezvoltării mișcării artistice de amatori?“, seamănă mai degrabă cu replica unui activist cultural care a fost criticat într-o ședință sindicală, decît cu o întrebare de chestionar sociologic. În aceeași modalitate au fost formulate și întrebările 3, 10, 12 și 19 din capitolul al III-lea.

Prin alte întrebări din același capitol III i se sugerează subiectului, într-o anumită măsură, răspunsul (întrebările 16 și 18). Iar în absolut toate, se impune subiectului o anumită opinie despre unele forme ale activității cultural-educative desfășurate de sindicate, ca și despre calitatea și menirea acestora. Incorect! Chestionarul este în primul rînd un instrument de investigare, nu un mijloc propagandistic. Această funcție a lui nu trebuie neglijată. În cazul chestionarului reprodus cele două funcții au fost inversate.

Șirul observațiilor ar putea continua încă. Considerăm însă că analiza efectuată a menționat aspectele cele mai importante din punctul de vedere al concepției și elaborării corecte a unui chestionar sociologic. În final, rămîne să mai amintim numeroasele neglijențe de ordin gramatical, care, nu rareori, aduc prejudicii la fel de mari muncii de investigare ca și greșelile de tipul aceluia la care ne-am referit în materialul din numărul anterior al revistei precum și în rîndurile de mai sus.

Vom prezenta mai departe, așa cum am promis, un chestionar corect conceput (după părerea noastră), chestionar solicitat de o temă specifică activității bibliotecare: *cerințele de lectură ale populației din raza de acțiune a unei biblioteci orașenești, comunale, sindicale*.

Orice chestionar, spuncam în materialul anterior, necesită o pagină introductivă și un număr mai mare sau mai mic de întrebări privitoare la persoana anchetată. Cele prezentate de noi mai jos în legătură cu aceste două probleme au, într-o anumită măsură, o valoare generală. Numai capitolele II și III cuprind întrebări specifice temei. Indicatorii urmăriți aici sînt în număr de trei: 1) obișnuința de a citi cărți (nu obișnuința cititului în genere, adică inclusiv ziare, reviste etc.); 2) gustul celor care citesc (ce anume citesc? citesc la întîmplare sau selectiv?) și 3) nevoile de lectură (strîns legate de gust și derivate din el).

În cazul când redacția revistei ne va solioita să prezentăm și alte chestionare, pe alte teme ale activității bibliotecare, nu vom mai prezenta pagina introductivă și nici întrebările privitoare la datele personale, cele prezentate în acest material putînd fi luate drept ghid.

Pentru a nu inventa noi eventuale observații din partea dumneavoastră, vă invităm să sorieți redacției, criticînd sau cerînd lămuriri în plus.

Acestea fiind spuse, iată chestionarul conceput de noi.

STIMATE(A) TOUARĂȘE(A)

Din dorința de a cunoaște cerințele reale de lectură ale cetățenilor, membrii colecției bibliotecii . . . cu sediul în strada . . .

vă adresează sub formă de chestionar câteva întrebări.

La cele mai multe întrebări noi am prevăzut răspunsurile posibile, așa că dumneavoastră urmează numai să le subliniați pe cele corespunzătoare. La câteva întrebări am lăsat spațiu punctat urmînd ca dumneavoastră să scrieți răspunsul.

Uă rugăm ca la completarea chestionarului să folosiți cerneală sau pastă, nu creion, pentru a evita ștergerea sublinierilor sau a literelor în urma manipulării repetate a chestionarelor.

Prin răspunsurile date de dumneavoastră, chiar dacă nu sinteți cititor înscris al bibliotecii noastre, ne ajutați să aflăm genurile de literatură și cărțile cele mai solicitate de populația pe care o deservim. Cunoșcînd acestea, noi avem posibilitatea, pe de o parte, să desconggestionăm biblioteca de cărțile necerute, iar, pe de altă parte, să comandăm în primul rînd ceea ce dorește publicul. Rezultă deci că noi putem ajunge la concluzii realiste numai dacă răspunsurile dumneavoastră sînt sincere, nu inventate.

Puteți conta pe asigurarea noastră că chestionarul pe care-l completați va fi consultat numai de noi și numai în scopul amintit mai sus.

Uă mulțumim.

(Semnătura)

CHESTIONAR

Cerințele de lectură ale populației

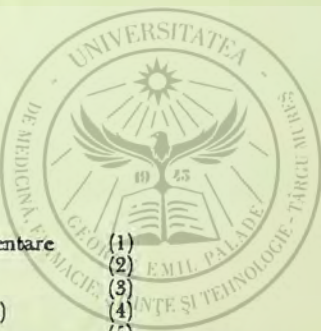
I. Date personale

1. Sexul dumneavoastră :
  - Bărbat (1)
  - Femeie (2)
2. Ce vîrstă aveți ?
  - pînă la 14 ani (1)
  - între 15—19 ani (2)
  - între 20—24 ani (3)
  - între 25—29 ani (4)
  - între 30—34 ani (5)
  - între 35—39 ani (6)
  - între 40—44 ani (7)
  - între 45—49 ani (8)
  - 50 de ani și peste (9)
3. Ce studii aveți ?
  - pînă la 4 clase elementare (1)
  - între 5—8 clase (2)
  - școală profesională (3)
  - liceu (absolvit sau nu) (4)
  - școală tehnică (5)
  - studii superioare (terminat sau nu) (6)
4. Care este situația dumneavoastră socio-profesională ?
  - muncitor (1)
  - cooperator (2)
  - intelectual (3)
  - funcționar (4)
  - militar (5)
  - liber profesionist (6)
  - elev (7)
  - pensionar (8)
  - casnică (9)
5. Care este situația dumneavoastră civilă ?
  - necăsătorit (inclusiv văduv sau divorțat) (1)
  - căsătorit fără copii (2)
  - căsătorit cu copii (3)
  - nu-i cazul (rubrică pentru copii și tineret) (4)

II. Obişnuința de a citi cărți

1. Sinteți cititor înscris al bibliotecii noastre ?
  - Da (1)
  - Nu (2)
2. Sinteți cumva cititor înscris al altei (sau altor) bibliotecii ?
  - Da (1)
  - Nu (2)

(NUMAI pentru cei ce au răspuns NU la 1)

3. Aveți bibliotecă în gospodăria dumneavoastră ?
 (NUMAI pentru cei care au răspuns NU la 1 și 2).
 — Da (1)
 — Nu (2)
4. Împrumutați cumva cărți de la vecini, cunoscuți sau prieteni, pentru a le citi dv. personal?
 (NUMAI pentru cei care au răspuns NU la 1, 2 și 3).
 — Da (1)
 — Nu (2)
5. Ați citit în ultimele 3 luni vreo carte ?
 (NUMAI pentru cei care au răspuns NU la 1, 2, 3 și 4).
 — Da (1)
 — Nu (2)
- Încă da, de unde ați procurat-o ? . . . . .

III. *Gustul și nevoile de lectură*

(NUMAI pentru cei care au răspuns da la una din întrebările capitoului II)

A. *Beletristică*

1. Obișnuiți să citiți literatură beletristică ?
 — Da (1)
 — Nu (2)
2. Care sînt genurile literare preferate de dumneavoastră ?
- Povești și basme (1)
  - Vieți romanțate ale unor personalități (2)
  - Romane de aventuri (3)
  - Romane și nuvele pe teme istorice (4)
  - Romane și nuvele pe teme de război (5)
  - Romane și nuvele pe teme sociale (6)
  - Romane și nuvele pe teme de dragoste (7)
  - Altele, care ? . . . . .

Numai dacă
 ați răspuns
 Da la 1.

3. Care sînt scriitorii preferați de dv. ? (enumerati cel puțin 10)
- 1) . . . . .
  - 2) . . . . .
  - 3) . . . . .
  - 4) . . . . .
  - 5) . . . . .
  - 6) . . . . .
  - 7) . . . . .
  - 8) . . . . .
  - 9) . . . . .
  - 10) . . . . .

4. Indicați trei lucrări care v-au plăcut cel mai mult și pe care le-ați reciti oricînd cu plăcere :

- 1) . . . . .
- 2) . . . . .
- 3) . . . . .

5. Care sînt eroii literari pe care i-ați îndrăgit ?

- 1) . . . . .
- 2) . . . . .
- 3) . . . . .

6. Obișnuiți să citiți piese de teatru ?

- Da (1)
- Nu (2)

7. Dacă da, care este genul dumneavoastră preferat ?

- Drama (1)
- Comedia (2)
- Amîndouă îmi plac în egală măsură (3)

Numai cei
 care au
 răspuns
 Da la 6.

8. Care sînt autorii de teatru pe care îi îndrăgiți mai mult? (enumerați cel mult 10).
- 1) . . . . .
  - 2) . . . . .
  - 3) . . . . .
  - 4) . . . . .
  - 5) . . . . .
  - 6) . . . . .
  - 7) . . . . .
  - 8) . . . . .
  - 9) . . . . .
  - 10) . . . . .
9. Indicați trei piese de teatru citite de dv. și pe care le-ați reciti oricînd cu plăcere :
- 1) . . . . .
  - 2) . . . . .
  - 3) . . . . .
10. Obișnuiți să citiți poezie ?
- Da (1)
  - Nu (2)
11. Dacă da, care este genul de poezie preferat de dv. ?
- Fabula (1)
  - Balada (2)
  - Pastelul (3)
  - Poezia cu conținut social (4)
  - Poezia de dragoste (5)
  - Altele, care ? . . . . .

Numai dacă
ați răspuns
Da la 10

12. Care sînt poezii cei mai îndrăgiți de dv. ? (enumerați cel mult 10).

- 1) . . . . .
- 2) . . . . .
- 3) . . . . .
- 4) . . . . .
- 5) . . . . .
- 6) . . . . .
- 7) . . . . .
- 8) . . . . .
- 9) . . . . .
- 10) . . . . .

13. Indicați trei volume de poezii citite de dv. și pe care le-ați reciti oricînd cu plăcere :
- 1) . . . . .
  - 2) . . . . .
  - 3) . . . . .

B. Literatură politico-ideologică

- 1) Obișnuiți să citiți literatură politico-ideologică ?

- Da (1)
- Nu (2)

2. Dacă da, din ce domenii ?

- Filozofie (1)
- Politică (2)
- Economie politică (3)
- Istorie (4)

C. Literatură științifică

a) De popularizare

1. Obișnuiți să citiți lucrări de popularizare a științei ?

- Da (1)
- Nu (2)

2. Dacă da, ce domenii vă interesează ?

- 1) . . . . .
- 2) . . . . .
- 3) . . . . .
- 4) . . . . .
- 5) . . . . .

b) Literatură științifică propriu-zisă, tehnică, agrozootehnică*)

1. Obișnuiți să citiți literatură științifică ?

- Da (1)
- Nu (2)

2. Dacă da, din ce domenii, specialități :

- 1) . . . . .
- 2) . . . . .
- 3) . . . . .
- 4) . . . . .
- 5) . . . . .
- 6) . . . . .
- 7) . . . . .
- 8) . . . . .
- 9) . . . . .
- 10) . . . . .

3. Care sînt lucrările fundamentale în domeniile, specialitățile enumerate de dv. mai sus ?

- 1) . . . . .
- 2) . . . . .
- 3) . . . . .
- 4) . . . . .
- 5) . . . . .
- 6) . . . . .
- 7) . . . . .
- 8) . . . . .
- 9) . . . . .
- 10) . . . . .

*) Întrebările 1, 2 și 3 de la punctul b) se vor repeta pentru literatura tehnică și agrozootehnică.

Vă mulțumim călduros pentru sprijinul dat și drept recompensă vă promitem satisfacerea promptă și integrală a solicitărilor, în cazul că veți apela la noi.

Completat de . . . . .
 În anul . . . . . luna . . . . . ziua . . . . .
 Localitatea . . . . .

Dacă la începutul chestionarului nu am fi avut dezvoltate acele întrebări cu privire la datele personale ale celui interogată, atunci, la sfîrșit, în partea stîngă am fi inserat următoarele rubrici:

- Sexul dv. . . . .
- Vîrsta dv. . . . .
- Studiile dv. . . . .
- Categoria socio-profesională din care faceți parte . . . . .
- Starca civilă a dv. . . . .

În final, o explicație: cifrele dintre paranteze reprezintă numărul de cod al fiecărui răspuns. Ne-am ferit să menționăm mai mult de nouă răspunsuri, deoarece la prelucrarea

mecanică (cu ajutorul mașinilor) intervin complicații serioase. Am efectuat codificarea încă din acest stadiu pentru a evita cheltuieli de energie suplimentară: dacă efectuăm codificarea de la bun început, atunci ea este reprodusă mecanic, prin multiplicare, pe fiecare chestionar în parte; dacă nu procedăm astfel, după stringerea tuturor chestionarelor, sîntem nevoiți să trecem manual codurile pe fiecare exemplar. Avantajul este evident.

Repetăm: dacă bibliotecarii care întreprind anchete au nelămuriri, să se adreseze redacției și ne vom strădui să răspundem în timpul cel mai scurt posibil.

N. STRATONE
 lector universitar
Em. DROB
 cercetător științific

Contribuții bibliografice la permanența ideii de unitate națională (II)

ALECSANDRI, VASILE. *15 mai 1848. În: Foaie pentru minte, inimă și literatură*, nr. 19, 10 mai 1848. — *Deșteptarea României. 1848. În: Foaie pentru minte, inimă și literatură*, nr. 21, 24 mai 1848. — *Hora Ardealului. În: Foaie pentru minte, inimă și literatură*, nr. 24, 14 iun 1848. — *Poezia populară a românilor. În: Bucovina*, nr. 32, 30 sep 1849. — *Melodiile românești. În: România literară*, nr. 9, 27 feb 1855. — [Jurământ] 25 mai 1856. În: *Convorbiri literare*, nr. 9, 1 dec 1882. — *Hora Unirii. În: Steaua Dunării*, nr. 31, 9 iun 1856. — *Moldova în 1857. În: Concordia*, nr. 15, 27 mar 1857. — *Cinel-Cinel. În: Opere complete. Vol. II. Teatru. Buc., Soccc, 1857, p. 653—686. — Hora lui Cuza Vodă. Mss. B.A.R. A fost scrisă în jurul anilor 1862—1864. — Cuza Vodă. 3/15 mai 1873. În: Opere complete. Vol. III. Poezii. Pasteluri și legende. Buc., Soccc, 1875, p. 137—138.*

— *Opere. Vol. I—III. Text ales și stabilit de G. C. Nicolescu și Georgeta Rădulescu-Dulgheru. Studiu introductiv, note și comentarii de G. C. Nicolescu. Buc., Editura pentru literatură, 1966. 3 vol. Vol. I. 439 p.; vol. II. 432 p.; vol. III. 464 p.*

ROSETTI, C. A. *Către frații noștri din Moldova. În: Pruncul român, 12 iun 1848. —*

[Junii români!] În: Republica Rumână, Bruxelles, nr. 2, 1853. — Dreptul. În: Românul, nr. 7, 31 aug/12 sep 1857. — Către alegători. În: Românul, nr. 8, 3/15 sep 1857 și nr. 10, 10/22 sep 1857. — Către rumâni! În: Românul, nr. 13, 21 sep/13 oct 1857. — Pentru ce e lupta. În: Românul, nr. 104, 16/28 dec 1858. — Trecut și viitor. În: Românul, nr. 2, 8/20 ian 1859. — [Deputăția fraților noștri de peste Milcov a și sosit la București]. În: Românul, nr. 7, 17/29 ian 1859. — Alegrile. În: Românul, nr. 8, 20 ian/1 feb 1859.

Unire cu Moldova. În: Pruncul român, nr. 15, 1848.

PELIMON, ALEXANDRU. *O aruncătură de ochi asupra Moldovei. În: Pruncul român, nr. 25, 1848. — La regenerarea României. În: Colecțiune de poezii. Faptele eroilor. Buc., Iosif Romanow, 1857. XII+IV+403 p. + 16 f. pl. — Imn. la ocazia Unirii românilor. — Stațe. Cu ocazia îndoitei alegeri de Domn al Moldovei și al Țării Românești în persoana lui Alexandru Ioan I. la 1859. Ianuarie 24. În: Cădere în Carpați. Poezii noi. Buc., Tipografia Curței (Lucrători asociați), 1870. 97 p.*

MUREȘANU, ANDREI. *Un răsunet. În: Foaie pentru minte, inimă și literatură*, nr. 25, 21 iun 1848. — *Anul non 1835. În: Foaie pentru minte, inimă și literatură*, nr. 1, 1 ian 1835. — *15 mai 1857. — O privire de pe Carpați. — O dimineață pe Surul. În: Din poeziile lui Andrei Murășianu. Brașov, Ioan Gott, 1862. III + 223 p.*

— *Poezii și articole. Ediție îngrijită și prefață de D. Păcurariu. [Buc.]. Editura pentru literatură, 1963. 238 p.*

NEGRI, COSTACHE. *Toast rostul la Paris, în ziua de 27 decembrie 1848. În: Foaia Societății pentru literatură și cultură română în Bucovina, nr. 5, 1868. — Pentru Bălcescu. În: Revista nouă, nr. 11—12, 1889—1890.*

— *Scrieri. Vol. 1—2. Text ales, stabilit, note și studiu introductiv de Emil Boldan. Buc., Editura pentru literatură, 1966. 2 vol. Vol. I. 270 p.; vol. 2. 512 p. cu ilustra.*

BĂLCESCU, NICOLAE. [Către emigrația moldo-română din Paris — 1849]. Mss. B.A.R. — *Mersul revoluției în istoria românilor. În: România viitoare. Paris, 1850, p. 7—15. — [Mișcarea românilor din Ardeal la 1848]. În: Junimea română, Paris, nr. 2, iun 1851. — Discursul cetățeanului Bălcescu cu prilejul sărbătoririi a 3 ani de la adunarea de la Blaj (3/15 mai 1851). În: Junimea română, Paris, nr. 2, iun 1851. — *Istoria românilor sub Michaiu Vodă Uităzul, urmată de scrieri diverse. Publicate de președintele Societății Academice Române și însoțite cu o precuvintare și note de A. I. Odobescu. Buc., Tipografia Societății Academice Române (Laboratori români), 1878. XX+678**

p. + 1 f. pl. Vezi: Cartea III. *Servagiu*. Cartea IV. *Unitatea națională*.

— *Opere alese*. Vol. I-II. Ediție îngrijită de Andrei Rusu. Buc., E.S.P.L.A., 1960. 2 vol. (Scriitori români).

Manifest către poporul român, [semnat de] C. Bălcescu, N. Bălcescu, D. Brătianu... În: *România viitoare*, Paris, 1850, p. 7—16.

ODOBESCU, ALEXANDRU I. *Muncitorul român*. În: *Junimea română*, Paris, nr. 1, mai 1851. — *Idei asupra progresului*. Mss. B.A.R.

— *Opere*. Vol. 1—2. Ediție îngrijită, cu glosar, bibliografia scriitorului și studiu introductiv de Tudor Vianu. [Buc.], E.S.P.L.A., [1955]. 2 vol. Vol. I. 354 p.; vol. II. 400 p.

Ridicarea Transilvaniei. În: *Junimea română*, Paris, nr. 2, iun 1851.

Revoluțiile române. În: *Junimea română*, Paris, nr. 2, iun 1851.

BOLLIAC, CEZAR. *Unitatea României*. În: *Republica Română*, nr. 2, 1853. — *Acvila străbună*. — *Tara Românească către Moldova*. În: *Buciumul*, Paris, nr. 1, 10 mar 1857. — *Răsunet la Hora Unirii de d. V. Alecsandri*. În: *Buciumul*, Paris, nr. 2, 1857. — *La Românie*. În: *Poezii. Renașterea României*. Paris, De Soyé et Bouchet, 1857. 16 p. [*Domnul României libere*]. În: *Românul*, nr. 13, 31 ian/12 feb 1859. — *Prinț strein*. În: *Românul*, nr. 16, 7/19 feb 1859. — *Acțiunea română și reacțiunea boierimii antinaționale*. În: *Românul*, nr. 351, 17 dec 1861. — [*Monstruoasa coalițiune*]. În: *Buciumul*, nr. 43, 1 iun 1863. — [*Voitul universal*]. În: *Buciumul*, nr. 119, 3 oct 1863. — *Camera actuală, mumă vitregă!* În: *Buciumul*, nr. 120, 5 oct 1863. — [*Mozaicul coalițiunii*]. În: *Buciumul*, nr. 121, 6 oct 1863. — [*Legea rurală*]. În: *Buciumul*, nr. 210, 5 apr 1864. — [*Aplicarea legilor*]. În: *Buciumul*, nr. 297, 20 oct 1864.

— *Opere*. Vol. 1—2. Ediție, note și bibliografie de Andrei Rusu. Cu o introducere de George Munteanu. [Buc.], E.S.P.L.A., 1956]. 2 vol. Vol. 1. 372 p.; vol. 2. 348 p.

CREȚEANU, GEORGE. *Odă la patrie*. În: *Melodii intime*. Buc., Imprimeria sântei Metropole, 1854. 208 p. — *Cintec nou*. — *La români*. În: *Steaua Dunării*, 1856, p. 20, 180. — *Egalitatea înaintea legii*. În: *Concordia*, nr. 7, 27 feb 1857. — *Imn la 24 Ianuarie* (1866). — *Mormintele martirilor*. — *Mater dolorosa (La moartea lui Cuza-Vodă)*. În: *Patrie și libertate*. Buc., 1897. IV + 364 p.

RUSSO, ALECU. *Cântarea României*. În: *România literară*. Iași, nr. 38, 39, 40, 42, 45, 47, 1855. — *Cugetări*. În: *România literară*, Iași, nr. 7, 8, 10, 17, 18, 19, 21, 23, 29, 30, 41, 43, 1855.

— *Scrieri alese*. Ediție îngrijită, introducerea și note de Geo Șerban. [Buc.], E.S.P.L.A.,

1959. XLIII + 344 p. + 4 f. pl.

SIHLEANU, ȘTEFAN. [*Poezii cîntă România*]. În: *Steaua Dunării*, nr. 9, 28 ian 1856. — [*O Românie, una singură și nedespărțită*]. În: *Buciumul*, nr. 3, 5 ian 1863 și nr. 4, 9 ian 1863.

BĂLACEANU, IOAN. *Scrisoare către Ion Ghica* [1856]. În: *Documente privind Unirea Principatelor*. Redactor responsabil acad. A. Oțetea. Vol. I—III. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1959—1963, vol. III. *Correspondența politică 1855—1859*, p. 95.

STURDZA, DIMITRIE. *Scrisoare către C. Hurmuzaki* [1856]. În: *Documente privind Unirea Principatelor*. Redactor responsabil acad. A. Oțetea. Vol. I—III. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1959—1963, vol. III. *Correspondența politică 1855—1859*, p. 115.

PAPADOPOL CALIMAH, ALEXANDRU. *Unirea*. În: *Zimbrul*, nr. 126, 13 iun 1856.

DĂSCĂLESCU, D. *Refrenul muzei mele*. În: *Steaua Dunării*, nr. 18, 1856. — *Muzo! E vreme...* În: *Steaua Dunării*, nr. 37, 1856. — *Muza mea!* În: *Steaua Dunării*, nr. 47, 1856. — *Solonii noștri*. În: *Steaua Dunării*, nr. 1, 2, 1859. — *Strigoii*. În: *Steaua Dunării*, nr. 3, 1859. — *O zi frumoasă*. 5 Ianuarie 1859. În: *Steaua Dunării*, nr. 4, 1859.

Principatele. În: *Steaua Dunării*, nr. 28, 2 iun 1856.

[*Voim Unirea*]. În: *Steaua Dunării*, nr. 40, 30 iun 1856.

CRETULESCU, CONSTANTIN. [*Tînta fiecărui român*]. În: *Concordia*, nr. 4, 16 feb 1857. — [*Viitorul patriei*]. În: *Concordia*, nr. 5, 20 feb 1857.

BUSUECEANU, GRIGORE. *Despre Unirea Principatelor*. În: *Timpul*, nr. 24, 11 mar 1857.

BARONZI, GEORGE. [*Pentru triumful patriei noastre*]. În: *Concordia*, nr. 13, 22 mar 1857. — *La Românie*. — *Făt-Frumos*. În: *Danubianele*. Buc., Tipografia jurnalului Naționalul, 1860. 56 p. — *Țărișoara*. În: *Orele dalbe*. Buc., Cezar Bolliac, 1864. 68 p. — *Călcarea de la palat*. În: *Calendarul neamului românesc pe anul 1910, consacrat Unirii*. Vălenii de Munte, 1909.

ALEXANDRESCU, GRIGORE. *Unirea Principatelor*. În: *Concordia*, 30 mar 1857. — *Mării sale domnului Alexandru Ioan I. Anul 1859. Pentru ziua intrării sale în București*. În: *Steaua Dunării*, nr. 39, 1859.

— *Opere*. Vol. I. Ediție critică, note, variante și bibliografie de I. Ficher. Studiu introductiv de Silviu Iosifescu. [Buc.], E.S.P.L.A., 1957. Vol. I. 503 p. + 2 f. pl. + 9. f. facs.

SION, GEORGE. *Marșul Unirii*. În: *Buciumul*, nr. 6, 26 apr 1857. — *La Unire*. — *Plugușorul*. — *Zi-nții mai 1857*. În: *Din*

poeziile lui George Sion. Buc., Iosif Romanow, 1857. 2 + 294 p.

NICOLEANU, N. *La patrie*. În: *Vocea Oltului*, nr. 5, 14 mai 1857.

RALLET, DIMITRIE. *Unirea dintre noi*. În: *Concordia*, nr. 38, 26 iun 1857.

MICȘUNESCU, GRIGORE. [*Voim libertate*]. În: *Românul*, nr. 2, 12/24 aug 1857.

SERURIE, GRIGORE. *Scrisoare către Chr. Tell* [1857]. În: *Documente privind Unirea Principatelor*. Redactor responsabil acad. A. Oțetea. Vol. I—III. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1959—1963. Vol. III. *Correspondența politică 1855—1859*, p. 188.

SIHLEANU, ALEXANDRU. *La patrie*. În: *Armonii intime*. Buc., Ferdinand Ohn, 1857. 120 p.

ARICESCU, CONSTANTIN D. *Prințul și constituția*. În: *Românul*, nr. 73, 15/27 sep 1858. — *Unirea*. — *Hora Unirii*. În: *Lyra*. Buc., Iosif Romanow, 1858. 64 p. — *24 Ianuarie 1859*. În: *Românul*, nr. 15, 1859. — *Trîmbița Unirii*. În: *Trîmbița Unirii și sărbătoarea națională*. Buc., Emanuel Pospescu, 1860. 139 p.

BOLINTINEANU, DIMITRIE. [*Sintem o nație ce prin virtuțile ei a făcut să se mire Europa*]. În: *Dimbovița*, nr. 1, oct 1858. — [*Alexandru Ioan Cuza*]. — *Principatele Unite*. În: *Dimbovița*, nr. 26, 7 ian 1859. — [*O faptă ce este unică în analele istoriei românilor*]. — [*Noi considerăm Principatele unite pentru totdeauna*]. În: *Dimbovița*, nr. 32, 28 ian 1859. — [*Alegerea Domnului Cuza, Domn peste anindouă Principatele, s-a recunoscut*]. În: *Dimbovița*, nr. 51, 4 apr 1859. — *Călătoria domnitorului Principatelor Unite la Constantinopol*. Buc., Imprimeria Națională, 1860. 35 p. — *Lui Ștefan Golescu, președinte al Comisiunii Centrale*. În: *Nemesis*. Satire politice. Cartea întâi. Buc., Imprimeria Națională, 1861. 23 p. — *La Constantin Negri*. — *La Unire*. În: *Poezii*. Vol. II. *Macedonele. Reverii. Diverse*. Buc., Tipografia lucrătorilor asociați, 1865. 293 p. — *Viața lui Cuza Vodă. Memoriu istoric*. Buc., Tipografia lucrătorilor asociați, 1869. 195 p. — *La Cuza Vodă*. În: *Poezii din tinerețe nepublicate încă*. Buc., Tipografia Națională, 1869. 320 p.

— *Opere alese*. Text stabilit de Rodica Ocheșeanu și Gh. Poalelungi. Studiu introductiv de D. Păcurariu. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1961. 2 vol. Vol. 1. *Poezii*. LVI + 392 p. + 4 f. facs. + 1 f. portr.; vol. 2. *Proză*. 608 p. + 5 f. pl. (Scriitori români).

GHICA, PANTAZI. [*Triumful cauzei națiunii*]. În: *Dimbovița*, nr. 27, 10 ian 1859.

CUZA, ALEXANDRU IOAN. [*Jurământul Domnitorului Alexandru Ioan*]. În: *Dimbovița*, nr. 29, 1859. — *Mesajul din 10 februa-*

rie 1859, către Adunarea Țării Românești. În: *Buletinul oficial al Țării Românești*, nr. 16, 21 feb 1859. — *Proclamația Înalțimii Sale Domnitorului către nația română*. În: *Monitorul. Ziar oficial al Țării Românești*, nr. 271, 11 dec 1861.

GOLESCU, NICOLAE. *Principatele Unite, Moldova și Țara Românească*. În: *Românul*, nr. 12, 29 ian/10 feb 1859.

[*Să trăiască prințul României, Al. I. Cuza!*]. În: *Gazeta Transilvaniei*, nr. 5, 31 ian 1859.

SCRIBAN, NEOFIT. *O salutare României în 1859 ian 24!* În: *Steaua Dunării*, nr. 23, 1859.

IANOV, IOAN. *Cu ocazia onomasticeii înălțimei sale prințului Alexandru Ioan I*. În: *Steaua Dunării*, nr. 76, 1859. — *Cintec milităresc*. În: *Steaua Dunării*, nr. 122, 1859. — *Plingerea românului*. În: *Steaua Dunării*, nr. 134, 1859.

BUJOREANU, IOAN M. *Revederea Moldovei cu România sub Alexandru Ioan I, în 1859*. Buc., Ferdinand Ohm, 1859. 15 p.

FUNDESCU, IOAN C. *24 Ianuarie 1859*. — *Cintecul unui român dupe malul Argeșului*. — 9 octombrie 1857. — *La deputații români*. — *Apa Argeșului către apa Oltului*. În: *Vocea Argeșului*. Buc., Iosif Romanow, 1859. 95 p.

FILIMON, NICOLAE. [*Intrarea lui Cuza în București*]. În: *Nenorocirile unui slujnicar sau gentilomii de mahala*. Capitolul VI. *Tortura cu miiele și cărămizi*. În: *Revista Carpaților*, Buc., tom. I, 1861, p. 197—231, 261—278.

— *Opere*. Ediție, glosar și bibliografie de George Baiculescu. Cu o introducere de George Ivașcu. Vol. 1—2. [Buc.], E.S.P.L.A., 1957. 2 vol. Vol. 1. 435 p. cu portr.; vol. 2. 384 p. + crata.

ORAȘANU, N. T. *O pagină a vieții mele sau 22, 23 și 24 ianuarie 1859*. Buc., Imprimeria Națională, 1861. 80 p.

TAUTU, GHEORGHE. *O fiică către mamă-sa*. — *Ziua presei*. — *Țara mea*. — *Urare*. *Principelui Alexandru Ioan I*. — *Imn*. — *Horă*. — 24 Ianuarie 1861. — *De-aș ave*. — *Bărbierii*. — *Tabacii*. — *Milcovul*. În: *Poezii*. Iași, Imprimeria Buciumului român, 1862. 1 f. + IV + 225 p.

HASDEU, BOGDAN PETRICEICU. *Toate-vrutele*. În: *Aghiuiță*, nr. 1, 1863. — *Aritmetica și chimia parlamentară*. În: *Aghiuiță*, nr. 20, 1864. — *Revista interioară*. În: *Aghiuiță*, nr. 27, 1864. — *Ion Vodă cel Cumplit*. Buc., Imprimeria Ministerului de război, 1865. XXI + 264 p. + 11 f. pl. (Oameni mari ai României). — *Unirea* [25 mai 1867]. În: *Perseverența*, nr. 23, 25 mai 1867. — [*Există o singură Românie*]. În: *Românul*, 6 aug 1867. — *Podul lui Traian*. — *Cranul lui Mihai cel Uiteaz*. În: *Poesie*. Buc., Tipografia laboratorilor români, 1873. IV +

141 p. — Noi în 1892. În: *Revista nouă*, 1892, p. 434—441.

— *Scrieri literare*. Vol. 1—2. Ediție îngrijită în redacție de Andrei Rusu. Prefață de George Munteanu. [Buc.], E.S.P.L.A., 1960. 2 vol. Vol. 1. 218 p. + 1 f. portr.; vol. 2. 368 p. (Biblioteca pentru toți).

GRANDEA, GR. H. *Lui Alexandru Ioan I. Pentru dezrobirea țăranilor*. 24 ianuarie. În: *Miosotii*. Poezii. Buc., Tipografia lucrătorilor asociați, 1865. XXVIII + 348 p.

GHICA, ION. *Introducere la Scrierile către U. Alecsandri*. În: *Convorbiri literare*, nr. 6, 1 nov 1866. — *Convorbiri economice*. Buc., Sococ, 1879. 643 p. — *Schițe polițice*. În: *Revista nouă*, nr. 3—4, 15 iun—15 iul 1892.

— *Opere*. Vol. 1—2. Ediție îngrijită, glosar, bibliografic și introducere de Ion Roman. [Buc.], E.S.P.L.A., [1956]. 2 vol. (Clasicii români). Vol. I. 384 p. + 8 f. pl.; vol. II. 435 p. + 7 f. pl.

EMINESCU, MIHAI. *Ce-ți doresc eu tie, dulce Românie*. În: *Familia*, 2/14 aug 1867. — *Mindria de a fi român*. În: *Timpuț*, 16 apr 1878. — *Independența română*. În: *Timpuț*, 19 feb 1880. — *Patologia societății noastre*. În: *Timpuț*, 4 ian 1881. — *Scri-soarea III*. În: *Convorbiri literare*, nr. 2, 1 mai 1881.

— *Opere*. Ediție critică îngrijită de Perpessicius. Vol. 1—VI. Buc., Fundația pentru literatură și artă. — Editura Academiei R.P.R., 1939—1963. 6 vol.

BĂRNUTIU, SIMION. [Unirea românilor]. În: *Dreptul public al românilor*. Iași, Tiparul Tribunei române, 1867, p. 87, 91 și 196—197.

CIPARIU, TIMOTEL. [Simțul național s-a deșteptat în toată românimea]. În: URECHIA, V. A. *Actele și serbarea națională a inaugurării societății pentru o gramatică și glosariul limbii române*. Buc., Imprimeria Statului, 1867, p. 30—31.

STAMATI, CONSTANTIN. *Dorul de patrie*. În: *Musa românească*. Compuneri originale și imitații din autorii Europei, de caval. Const. Stamati. Tom. I. [Iași], Parteni, [1868], 1 f.+VI+539 p.+1 f. pl.

— *Muza românească*. — *Compuneri originale și imitații din autorii Europei*. Text stabilit [de] Ion și Rodica Rotaru. Introducere, note și variante, bibliografie și glosar [de] Ion Rotaru. Buc., Editura pentru literatură, 1967. 590 p. cu ilustr. (Scriitori români).

FLECHTENMACHER, MARIA. *Imn la 24 Ianuarie 1859. (Muzica compusă de A. Flechtenmacher)*. — 24 Ianuarie 1860. (*Muzica compusă de A. Flechtenmacher*). În: *Poesii și prosă*. Buc., Tipografia Națională, 1871. 188 p.

Doliul țării la moartea lui Alexandru Ioan Cuza, Vv.Relațiunea exactă a ceremonialului

transportării sacrelor remășițe a marelui Domn și înmormintării lor la Ruginoasa. Discursurile junebre rostite aici. Reflecțiunile tuturor organelor de publicitate din țară. Lacrimile poezilor. Fotografia lui Uodă Guza, împreună cu mai multe litografii de doliu, după proiectul dat de membrii Comitetului Național. Preparată prin îngrijirea Asociațiunii lucrătorilor tipografi români din Iași. Iassy, Tipografia lucrătorilor români asociați, 1873. IV+140 p. cu portr.

CREANGA, ION. *Moș Ion Roată și Unirea*. În: *Albumul macedo-român*. 1880. — *Moș Ion Roată și Uodă Guza*. În: *Almanachul Societății Academice „România jună”*, 1883.

— *Amintiri din copilărie*. Povești și poezii. Ediția a II-a. Antologia a fost întocmită în redacție de către Virgiliu Enc. Prefață și note de Zoc Dumitrescu-Busuțenga. [Buc.], Editura tineretului, [1964]. 264 p. (Biblioteca școlarului).

BĂRSEANU, ANDREI. *Steagul nostru*. 1880.

VULCAN, IOSIF. *Apel la-nfrățire*. — *La revederea Ardealului*. — *Cătră români*. În: *Lira mea*. Oradea-Mare, Eugeniu Hollósy, 1882. 235 p.

[O Dacie Română]. În: *Dacia vitătoare*. I, nr. 2, 16 feb. 1883. p. 20—21.

PAPIU ILARIAN, ALEXANDRU. *Memoriu înedut prezentat principelui Alexandru Cuza*. În: *Revista de istorie, arheologie și filologie*. Buc., vol. I, 1883, p. 133.

COSBUC, GEORGE. *Decebal cătră popor*. În: *Fire de tort*. Buc., Editura librăriei școlilor, C. Sfetea, 1896. 175 p. — *Graiul neamului*. În: *Albina*, nr. 22, 25 feb 1901. — *Uniți*. În: *Sămănătorul*, nr. 2, 9 dec 1901. — *Poezii*. Vol. I. Ediție sub îngrijirea unui colectiv redactional compus din: Georgeta Rădulescu, Domnica Filimon și Radu Albală. Buc., E.S.P.L.A., [1958]. 655 p. (Clasicii români).

CHENDI, ILARIE. *Prin Uama Cucului*. În: *Tribuna poporului*, 20 oct 1898 și 4 mar 1899.

VALENTINEANU, I. G. *Din memoriile mele. (O pagină de istorie modernă)*. Alegerea, detronarea și înmormintarea lui Cuza Uodă, 1859, 1866, 1873. Buc., Gr. Luis, 1893. 144 p.+1 f. portr.

BURGHELE, G. G. *Fragmente istorice*. 1848. — *Moștenirea veacului*. — *Unirea*. Boțoșani, M. Saidman, 1899. 39 p.

[IONESCU, TRAIAN]. 24 Ianuarie 1859. *Acte relative la Unirea Principatelor Române*. Turnu-Măgurele, Crist. M. Dimitrache, 1900. IV+72 p.

GANE, NICOLAE. *Din timpurile „Unirii”*. În: *Pagini răzlețe*. Iași, Librăria Nouă, 1901. II+206 p.

VLAHUȚĂ, ALEXANDRU. *Țara*. — *Poporul*. În: VLAHUȚĂ, ALEXANDRU. *Ro-*

mânia pitorească. Buc., Socec, 1901. 292 p. cu ilustr.

— *România pitorească*. În: VLAHUȚĂ, ALEXANDRU. *Scrieri alese*. Vol. I—III. Ediție îngrijită, studiu introductiv, note, comentarii și bibliografie de Valeriu Râpeanu. Buc., Editura pentru literatură, 1964, vol. III. 616 p. (Scriitori români).

XENOPOL, A. D. *Mehadia*. În: *Amințiri de călătorie*. Iași, H. Goldner, 1901. I+182 p. — *Domnia lui Cuza Vodă*. I—II. În: *Istoria românilor din Dacia Traiană*. Vol. VII—VIII. Iași, „Dacia”, 1903. Vol. VII. VIII+472 p.+1 f. portr.; vol. VIII. 528 p.+1 f. portr.+1 f. facs.

ZAMFIRESCU, DULIU. *Indreptări*. În rev.: *Literatură și artă română*, 1901, 1902.

— *Romanul Comăneștenilor*. [Vol.] IV. *Indreptări*. Ediția a II-a definitivă, comentată de Mariana Zamfirescu-Rarinescu. Craiova, „Scrisul românesc”, 1942. 213 p.+1 f. pl.

PĂCAȚIAN, TEODOR V. *Cartea de aur sau luptele politice naționale ale românilor de sub coroana ungară*. Vol. I—VIII. Sibiu, „Tipografia”, 1902—1915. — *Jertfele românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmăr și Maramurăș, aduse în războiul mondial din anii 1914—1918*. Sibiu, „Asociațiunea”, 1923. 25 p. (Biblioteca „Astra”, nr. 7).

SLAVICI, IOAN. *Serbarea de la Putna*. În: *Convorbiri literare*. nr. 10, oct 1903 și nr. 1, ian 1904. — *Unitatea noastră culturală*. În: *Tribuna*, Arad, nr. 6, 7, 8, 10, 11, 12 din 22, 23, 24, 26, 27, 28 ian 1907.

IORGA, NICOLAE. *Tara românilor. Tara Românească*. În: *Istoria lui Ștefan cel Mare*. Buc., „Minerva”, 1904. 334 p.+1 f. pl. — *Unirea Principatelor (1859), povestiri românilor cu prilejul împlinirii a cincizeci de ani de la întemeierea statului român*. Vălenii de Munte, „Necamul românesc”, 1909, p. 113—114, 117, 118—119. — *Războiul nostru în note zilnice 1917—1918*. Vol. 1—3. Craiova, „Ramuri”, [1921—1923]. 3 vol. — *Memorii. Însemnări zilnice (mai 1917—martie 1920)*. Războiul național. Lupta pentru o nouă viață politică. Buc., 1931. — *Apelul către unire al lui Cuza-Vodă la 1859*. [Buc., 1931]. 4 p. (Academia Română. Memoriile Secțiunii istorice. Seria III. Tomul XII. Mem. 8). — *Publicații străine privitoare la istoria contemporană a românilor*. [Buc., 1931]. 5 p. (Academia Română. Memoriile Secțiunii istorice. Seria III. Tomul XI. Mem. 13). — *Semnificația zilei de 24 Ianuarie*. În: *Necamul românesc*, 24 ian 1932. — *Însemnătatea Unirii de la 1859*. Conferință ținută la Societatea „Tinerimea Română” din București, în ziua de 24 ianuarie 1935. Buc., Editura Societății culturale „Tinerimea română”, 1935. 15 p. — *24 Ianuar 1917*. În: *Toate poeziile lui N. Iorga*. Adunate de clevele

sale și lucrate de misionarele M. Oprea și M. Bobu. Vol. 1—2. Vălenii de Munte, 1939—1940. 2 vol. Vol. 1. 276 p.; vol. 2. 277 p.

— *Pagini alese*. Vol. 1—2. Antologie și studiu introductiv de M. Berza. Vol. 1—2. [Buc.], Editura pentru literatură, 1965. 2 vol. Vol. 1. 306 p.; vol. 2. 464 p. — *Istoria lui Ștefan cel Mare*. [Buc.], Editura pentru literatură, 1966. 300 p.

IOSIF, ȘTEFAN OCTAVIAN. *Cîmpul libertății*. În: *Luceafărul*, nr. 1, 1 ian 1904. — *Scrisoare lui Goga*. În: *Viața românească*, nr. 10, oct 1911.

— *Opere alese*. Ediție îngrijită, studiu introductiv, note și bibliografie de Ion Roman. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1962. 2 vol. Vol. 1. 448 p. cu ilustr.; vol. 2. 534 p. cu ilustr. (Scriitori români).

POPESCU-CERNICA, ECONOMUL AL. *Alexandru Ioan I Cuza și Unirea Principatelor Române*. Ediția I. Buc., H. Steinberg, 1904—1905, 58 p. (Biblioteca poporului).

RANETTI, GEORGE. *24 Ianuarie*. În: *Furnica*, nr. 228, 22 ian 1909. — *Să nu dezvelim statuia lui Cuza!* În: *Furnica*, nr. 4, 29 sep 1911.

ANGHEL, DIMITRIE ȘI IOSIF, ȘTEFAN OCTAVIAN. *Carmen saeculare*. Poem istoric. Reprezentat pe scena Teatrului Național din București, la 24 ianuarie 1909. Buc., Socec, 1909. 43 p. (Biblioteca românească enciclopedică „Socce”, nr. 63).

GARLEANU, EMIL. *Vodă Cuza și Mihail Kogălniceanu. Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la Unire*. În: *Convorbiri critice*, nr. 1, 25 ian 1909.

Unirea și muncitorii. În: *România muncitoare*, seria a II-a, nr. 71, 25 ian 1909.

BUJOR, MIHAIL. *Cuza și Carol*. În: *România muncitoare*, seria a II-a, nr. 73, 1 feb 1909.

24 Ianuarie. În: *Tribuna*, Arad, nr. 18, 16 feb 1909.

TĂSLĂOANU, OCTAVIAN. *Unirea*. În: *Luceafărul*, Sibiu, nr. 4, 16 feb 1909.

CARAGIALE, ION LUCA. *Peste 50 de ani*. În: *Universul*, 18 mai 1909.

— *Peste 50 de ani*. În: CARAGIALE, ION LUCA. *Opere*. Ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin. Cu o introducere de Silviu Iosifescu. Vol. 1—3. [Buc.], Editura pentru literatură, 1962. Vol. III. *Nuvele, povestiri, amintiri, versuri, parodii, varia*. 872 p.

DELAVRANCEA, BARBU ȘTEFĂNESCU. *Apus de soare*. Dramă în IV acte. Buc., Socec, 1909. VI+167 p. — *Luceafărul*. Dramă în V acte. Buc., Socec, 1910. 264 p. — *Discursul d-lui B. Delavrancea la întrunirea publică din Turnu-Severin*, 12 aprilie 1915. În: *Epoca*, nr. 105, 19 apr 1915.

— *Apus de soare*. — *Luceafărul*. În: DELAVRANCEA, BARBU ȘTEFĂNESCU.

Opere. Ediție îngrijită, studiu introductiv, note și variante, glosar și bibliografie de Emilia Șt. Milicescu. Vol. 1—4. Buc., Editura pentru literatură, 1965—1967. Vol. III. Teatru. 384 p. (Scriitori români).

SAVEL, MINA. *Domnia marelui domnitor român Alexandru Ioan I. Cuza și epoca glorioasă a românilor. Scriere dedicată Națiunii Române*. Bacău, „Progresul” H. Haber, 1909. 164 p. — *Uersuri scrise de poezi români la Unirea Principatelor Române, la detronarea lui Cuza Vodă și moartea acestui mare domnitor*. Bacău, 1927. 20 p.

Unire. 24 Ianuarie 1859. Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la Unire. Cu un prim articol: *Cuza Vodă*, de Petru Rășcanu. Buc., Socce, 1909. 236 p. cu ilustr.+6 f. portr.+1 f. facs. (Biblioteca românească enciclopedică „Socce”, nr. 48—50).

SADOVEANU, MIHAIL. *Domnul poporului*. În: *Universul*, nr. 151, 1912. — *Strada Lăpușneanu*. Buc., 1921. — *Unirea de la 1859*. În: *Adevărul literar și artistic*, nr. 694, 25 mar 1934. — *Uiața lui Ștefan cel Mare*. Buc., Fundația pentru literatură și artă, 1934. 246 p. — *Mărășești*. [Buc.], Editura militară, 1967. 112 p. — *Jertfele*. [Buc.], Editura tineretului, 1967. 77 p.

— *Opere*. Vol. I—XX. Buc., E.S.P.L.A., [1953—1967]. 20 vol. Vol. 2, p. 7—339, 341—527; vol. 4, p. 485—493; vol. 7, p. 5—268; vol. 12, p. 199—395.

DOBROGEANU GHEREA, CONSTANȚIN. *Război sau neutralitate*. Buc., Socce, 1914. 118 p.

GOGA, OCTAVIAN. *Povestea Ardealului* (1914). În: *Calendarul Minerva*, 1915, p. 171. *Ideea națională*. Conferință în fața studenților universitari la Teatrul Național din Cluj, în 9 decembrie 1923. Cluj, 1923, 15 p. — *Un precursor al uniunii: Iosif Vulcan 1841—1907*. Conferință ținută la Oradea. Oradea, Editura celor trei Crișuri, 1926. 16 p. cu ilustr. (Publicațiile secției de propagandă „Crișul Negru”, nr. 11). — *Fără țară*. În: GOGA, OCTAVIAN. *Cinzece fără țară*. Buc., C. Sfetea, 1916. 154 p. — *De profundis*. — *Poveste veche*. — *Ceahlăul*. — *Afară trece moartea*. — *Uorbesc tăcerile*. — *Hora morții*. În: GOGA, OCTAVIAN. *Din larg*. Buc., Fundația pentru literatură și artă, 1939. 114 p.

— *Opere*. Ediție îngrijită, prefață, note, bibliografie și indici de Ion Dodu Bălan. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1967, vol. 2, p. 9, 75, 78, 82, 83, 84, 89. (Scriitori români).

CLOPOȚEL, ION. *Insemnări pe răboj. Jertfe românești în războiul neamurilor*. Arad, Editura tipografică și librăriei diecezan, 1916. 79 p. (Biblioteca Semănătorul, nr. 7). — *Frământările unui an. 1919*. Sibiu,

1919. — *Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România*. Cluj, Editura revistei Societatea de mine, 1926. 175 p.

AVERESCU, ALEXANDRU. *Răspunderile*. Iași, Liga poporului, 1918. 47 p. — *Notițe zilnice din război*. Ediția I. [Vol. 1]. 1914—1916. (*Neutralitatea*). Buc., Institutul de arte grafice și editură Apolo, 1937. 248 p. cu ilustr. și h.; vol. 2 (1916—1918). Buc., Cultura Națională, [1937]. 402 p.+62 f. ilustr.

DAMIAN, ROMULUS. *De ce trebuie să ne unim?* Sibiu, Tipografia poporului, 1918. 16 p.

DENSUSIANU, OVID. *Pământul nostru*. Din „*Uiața nouă*”. Iași, Editura Vietei nouă, 1918. 13 p.

GĂVĂNESCU, C. *Războiul nostru pentru întregirea neamului (august 1916—aprilie 1918)*. *Epopeea română*. Iași, Serviciul geografic al armatei, 1918. VIII+168 p.+1 f.h.+20 f. pl. — *Fapte mari în zile grele 1917—1918*. Buc., Serviciul grafic al armatei, 1921. IV+156 p. cu ilustr.

PĂTRĂȘCANU, D. D. *Uinovații*. Buc., 1918.

ȘTEFANESCU-SERDARU, VIRGIL. *Războiul nostru*. *Turtucaia*. *Mărășești*. *Schițe și note de campanie*. Buc., „Minerva”, 1918. 270 p.+1 f. portr. — *Le Triangle de la Mort*. *Récits et Esquisses de la guerre roumaine...* Paris, A. Lahure, 1919. 200 p.

TRĂZNEA, RĂZVAN. *Mărăștii*. *Bătălia*. *Importanța ei istorică*. Buc., 1918. 29 p. cu reproduc. după pictorul Costin Petrescu.

AGIRBICEANU, ION. *Darul lui Moș Miron*. În: *Luceafărul*, Sibiu, nr. 6, iul 1919. — *Singurătate*. În: *Ramuri*, Craiova, nr. 6, 15 iul 1921.

— *Opere*. Vol. 1—3. [Buc.], Editura pentru literatură, 1962. Vol. 3. *Schițe și povestiri*. 507 p.

BASILESCU, N. *La Roumanie dans la guerre et dans la paix*. Vol. 1—2. Paris, 1919, 2 vol. Vol. 1. 375 p.; vol. 2. 340 p.

BÎGULESCU, G. *Zile triste*. Buc., 1919.

BORDEA, I. *Din mărășele zile ale neamului*. *Unirea în Ardeal*. Buc., C. Sfetea, 1919. 50 p.

GARESCU, GEORGE G. *În focul militarierii*. Impresii. Buc., 1919. 83 p.

LOVINESCU, EUGEN. *În cumpăna vremii*. Note de război. Buc., Socce, 1919. 142 p.

MUNTEANU, CASSIAN R. *Bătălia de la Mărășești*. Zilele de glorie ale Armatei I-a română. 24 iulie—10 august 1917. Buc., 1919. 40 p.+2 f. h.

Un erou al neamului: Generalul Eremia Grigorescu. *Uiața și opera sa*. Omul. Mili-

tarul. *Funerariile naționale. Volum comemorativ, 1863—1919.* Cu o prefață de A. D. Xenopol, colecționat și editat de C. Metaxa. Buc., F. Göbl, [1919]. 64 p.+41 f. ilustr.

CIURA, ALEXANDRU. *Sub steag străin.* Schițe și povestiri din Ardeal. 1914—1916. Buc., H. Steinberg, 1920. 143 p. — *Adunarea de la Alba Iulia, 1 decembrie 1918.* Oradea-Mare, 1921.

CORNEA, GEORGE. *Simfonia morții.* Buc., „Cartea românească”, 1920. 245 p.

DUMITRESCU, I. M. *Jertvă și biruință.* În război cu reg. 50 inf. Focșani, 1921.

REBREANU, LIVIU. *Pădurea spinzuraților.* Buc., „Cartea românească”, 1922. 323 p. — *Crăișorul.* Roman, Buc., „Cartea românească”, [1929]. 319 p. — *Lauda țăranelui român.* Discurs rostit la 29 mai 1940 în ședință publică solemnă... cu răspunsul d-lui I. Petrovici. Buc., 1940. 29 p. (Academia Română. Discursuri de recepțiune, LXXXVII).

— *Opere alese.* Ediție îngrijită, antologică, note și bibliografie de Nicolae Liș. Studiu introductiv de Ov. S. Crohmălniceanu. Vol. 1—5. [Buc.], E.S.P.L.A., 1959—1961. 5 vol. (Scriitorii români).

HODOROABĂ, N. V. *Din războiul de întregire.* Note și impresii din campanie. Buc., 1923. IV+144 p.

PAPADAT-BENGESCU, HORTENSIA. *Balaurul.* Buc., „Ancora” Alcalay și Calafateanu, [1923]. 280 p.

PĂRVAN, VASILE. *Memoriale.* Buc., Cultura Națională, 1923. 227 p.

PETRESCU, CAMIL. *Uersuri. Ideia. Ciclul morții.* Buc., Cultura Națională, 1923. 119 p. — *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război.* Vol. 1—2. Buc., Cultura Națională, [1930]. 2 vol. Vol. 1. 309 p.; vol. 2. 215 p. — *Bălcescu.* [Piesă în] 3 acte, 15 tablouri. [Buc.], E.S.P.L.A., 1949. 240 p. — *Un om între oameni.* Vol. 1—3. [Buc.], Editura tineretului, 1953—1957. 3 vol.

— *Uersuri.* Cu postfața autorului [Buc.], E.S.P.L.A., 1957. 183 p. cu portr. — *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război.* Cu o prefață de Al. Săndulescu. [Buc.], Editura pentru literatură, 1962. 362 p.

DĂSCĂLESCU, ALEXANDRU. *Jurnal operativ de pe câmpul de război.* Antologic eroică. Roman, Berman-Tatăl, 1925. 112 p.

ROSETTI, RADU. *Ce știu despre Unire.* În: *Amintiri din copilărie.* Buc., 1925, p. 61, 82, 83, 98—100, 109—111, 112, 137—138.

URSU, IOAN. *Generalul Eremia Grigorescu.* Oradea Mare, 1925. 23 p. (Publicațiile secției de propagandă „Crișul Negru”, nr. 9).

CĂDERE, VICTOR G. *Ideia națională.* Oradea, Tipografia și librăria românească, 1927. 25 p. — *Politica României 'n Marele război.* Buc., 1929. 24 p. (Extras din „Arhiva pentru știința și reforma socială”, revista Institutului Social Român, anul VIII, nr. 1—3, 1929). — *Pregătirea diplomatică a Unirii* [în] Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul. 1918—1928. I. Buc., 1929, p. 103—117.

PETRESCU, CEZAR. *Intunecare.* Roman. Ediție I. Partea I. Buc., 1927. 191 p. (Biblioteca ziarului Universul). — *Cartea Unirii 1918—1928.* [Alcătuia de Cezar Petrescu]. Buc., „Luceafărul”, [1929]. 175 p.

— *Intunecare.* Prefață de Mihai Gafița. Vol. 1—2. [Buc.], Editura pentru literatură, 1965. 2 vol. Vol. 1. XXXIX+416 p.; vol. 2. 424 p.

IOANITIU, ALEXANDRU. *Războiul României (1916—1918).* Vol. 1—2. Buc., Tipografia genului, [1928—1929]. 2 vol. Vol. 1. 214 p.+13 f.h.; vol. 2. p. 217—399+8 f.h.

— *Marea Adunare Națională întrunită la Alba-Iulia în ziua de 1 decembrie 1918.* Acte și documente. [f. 1.], 1928. 24 p.

BANCIU, AXENTE. *Închinare făptuitorilor Unirii.* Brașov, 1929. 10 p. (Extras din „Tara Birsei”, nr. 1, 1929).

STOENESCU, NICOLAE. *Bătălia de la Mărăști.* Buc., 1930. 182 p. cu h.

FILITTI, IOAN C. *Alegerea de la 24 Ianuarie 1859.* Buc., [1932]. 16 p. (Extras din revista „Tinerimea română”, ianuarie 1832).

ALBANI, TRION. *Leul de la Sisești. De ce s-a prăbușit monarhia austro-ungară.* Oradea, [1936]. 232 p.+1 f. pl. — *Douăzeci de ani de la Unire. Monografie comemorativă a Unirii.* Oradea, 1938, vol. 1. *Cum s-a făcut Unirea.* 384 p.+1 f. portr.

DABIJA, G. A. *Armata română în războiul mondial 1916—1918.* Cu o prefață de domnul general de corp de armată Alexandru Averescu. Vol. 1—2. Buc., Ig. Hertz, [1936]. 2 vol. Vol. 1. 463 p.; vol. 2. 560 p.

OPRESCU, GEORGE. *Unirea Principatelor Române în stampele și tablourile vremii*. Buc., 1936. 8 p. (Extras din volumul omagial pentru frații Alexandru și Ion I. Lapedatu).

TOPIRCEANU, GEORGE. *Pirin Planina — Episoduri tragice și comice din captivitate*. Buc., Editura Națională, S. Ciocnei, 1936. 246 p.

— Opere alese. Ediție îngrijită, bibliografie și studiu introductiv de Al. Săndulescu. Vol. 1—2. Buc., E.S.P.L.A., 1959. 2 vol. Vol. 1. *Poezii*. 381 p.; vol. 2. *Proză*. 505 p.

LUPAȘ, I. *Istoria Unirii românilor*. Cu o reproducere în culori după o pânză de D. Stoica, și cu multe alte chipuri și vederi. Buc., [1937]. 407 p.+22 f. pl. (Cartea satului, scoasă de Fundația Culturală, nr. 18).

STOIKA, ST. *Generalul Eremia Grigorescu*. Buc., 1937. 64 p.

SAOERDOȚEANU, A. ȘI VIRTOSU, EMIL. *Unirea românilor. 1599—1859—1918*. Text și imagini. Buc., 1938. 64 p.+70 f. pl. (Arhivele Bucureștilor, nr. 4).

THEODORIAN-CARADA, M. *Făuritorul Unirii de la 24 Ianuarie 1859*. Craiova, 1938.

TĂTĂRANU, N. *Acum un sfert de veac. Amintiri din război*. Buc., „Cartea românească”, [1940]. 143 p.+12 f.pl.

BLAGA, LUCIAN. *Hronicul și cîntecul vîrștelor*. Ediție îngrijită și cuvînt înainte de George Ivașcu. Buc., Editura tineretului, [1965], 258 p.

ARGHEZI, TUDOR. *Balada Unirii*. În: *Gazeta literară*, nr. 3 (639), 20 ian 1966, p. 1.

— *Balada Unirii*. În: ARGHEZI, TUDOR. *Ursuri*. Vol. 2, Buc., Editura pentru literatură, 1966. 543 p.

CUVÎNTĂRI, ARTICOLE ETC. REFERITOARE LA EVOLUȚIA IDEII DE UNITATE A STATULUI ROMÂN

BODEA, CORNELIA C. *Ideea de unitate și continuitate în conștiința poporului român*. În: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.*, nr. 2—3, 1968, p. 135—154.

GIURESCU, CONST. C. *Rolul cultural al Transilvaniei*. În: Giurescu, Const. C. *Transilvania în istoria poporului român*. Buc., Editura științifică, 1967, p. 102—126.

NETEA, VASILE ȘI CURTICĂPEANU, VASILE. *Contribuția societăților cultural-patriotice românești la realizarea unității*

naționale. În: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.*, nr. 2—3, 1968, p. 154—174.

PANAITESCU, P. P. *Problema unității politice a Țărilor Române în epoca feudală*. În: *Studii privind Unirea Principatelor*. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1960, p. 55—95.

★

CEAUȘESCU, NICOLAE. *Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu [la] Adunarea populară din Capitală cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la Revoluția din 1848*. În: *Scînteia*, 37, nr. 7749, 30 iun 1968, p. 1 și 3.

★

BODEA, CORNELIA C. *Lupta românilor pentru unitatea națională. 1834—1849*. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967. XVI+391 p. cu ilustr., portr. și facs. Texte și în limbile franceză și germană.

★

ADĂNILOAIIE, NICHITA. *Știri noi despre Ioan Roată*. [Buc.], Editura Academiei R.P.R., [1964]. 65 p. (Extras din Studii. Revistă de istorie, anul XVII, nr. 1, 1964).

ADĂNILOAIIE, NICHITA ȘI PETRIC, ARON. *Unirea Principatelor Române (1859)*. Buc., Editura politică, 1966. 88 p. cu ilustr.

ADĂNILOAIIE, NICHITA ȘI MATEI, VLAD D. *Rolul maselor populare în făurirea Unirii Țărilor Române*. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1959. 30 p. (Extras din Studii. Revistă de istorie. Anul XII, nr. 1, 1959).

Aspecte ale luptei pentru Unirea Țărilor Române din regiunea Galați. [Galați, 1959]. 63 p. cu ilustr. (Centenarul Unirii, 1859—1959).

BERINDEI, DAN. *L'Union des Principautés Roumaines*. Traduit du roumain par Madeleine Costesco. [Buc.], Éditions de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie, [1966]. 228 p. cu ilustr. (Bibliotheca Historica Romaniae, 13).

BODEA, CORNELIA C. *Actul original al alegerii prealabile a lui Alexandru I. Cuza, Domn al „Principatelor Unite”*. [Buc., 1959]. 12 p. cu facs. (Extras din Studii. Revistă de istorie, Anul XII, nr. 1, 1959).

CORIVAN, N. *Informații din rapoartele diplomatice străine referitoare la alegerea lui Cuza în Țara Românească*. Comunicare... [Iași, 1958]. 8 p. (Extras din Studii și cercetări științifice, Iași. Istorie. Anul IX, Fasc. 1—2, 1959). — *Unirea Țărilor Române în cadrul politicii europene*. [Buc., 1959]. 32 p. (Extras din Studii. Revistă de istorie. Anul XII, nr. 1, 1959). — *Lupta pentru desăvârșirea Unirii și acțiunea diplomatică europeană*. Comunicare... [Iași, 1959]. 44 p. (Extras din Studii și cercetări științifice, Iași. Istorie. Anul X, Fasc. 1—2, 1959). — *Lupta diplomatică pentru recunoașterea dublei alegeri a lui A. I. Cuza*. [Buc.], 1960. 26 p. (Academia R.P.R. Institutul de istorie. Studii privind Unirea Principatelor. Extras).

CURTICĂPEANU, VASILE ȘI POPESCU, GRIGORE. *100 de ani de la Unirea Țărilor Române (1859—1959)*. Buc., Editura politică, 1959. 64 p.

Documente privind Unirea Principatelor. Redactor responsabil: acad. A. Oțetea. Vol. I—III. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1959—1963. 3 vol. Vol. I. Întocmit de Dan Berindei (responsabilul volumului), Eleonora Alexiu, Trifu Selea... 781 p.; vol. II. Culegerea documentelor. studiul introductiv, rezumatul și notele de Dan Berindei. 551 p.; vol. III. Culegerea documentelor, studiul introductiv, rezumatul, notele și indicele de Cornelia C. Bodca. 701 p.

GEORGESCU-BUZAU, GH. *24 Ianuarie 1859, Unirea Țării Românești cu Moldova*. Buc., 1959. 92 p. cu ilustr. (Colecția Societății pentru răspîndirea științei și culturii, 302).

GIURESCU, CONST. C. *Viața și opera lui Cuza Vodă*. Buc., Editura științifică, 1966. 479 p.+19 f. pl.

MIHALACHE, MARIN. *Cuza Vodă*. [Buc.], Editura tineretului, [1967]. 255 p.+8 f.pl. (Oameni de seamă).

NETEA, VASILE. *Românii din Transilvania și actul Unirii Principatelor*. În: *Viața românească*, 1966, nr. 1, p. 24—30.

Studii privind Unirea Principatelor. Comitetul de redacție: acad. Andrei Oțetea, Nichita Adăniloae. Dan Berindei... [Buc.], Editura Academiei R.P.R., 1960. 544 p.+1.f.h. (Academia R.P.R. Institutul de istorie).

TINTĂ, AUREL. *Unirea Principatelor oglindită în „Temesvarer Zeitung” (1859)*. Buc., 1963. 32 p. (Societatea de științe istorice și filologice din R.P.R. Extras din culegerea „Studii și articole de istorie”, vol. V).

VÎNTU, I. ȘI FLORESCU, G. G. *Unirea Principatelor în lumina actelor fundamentale și constituționale*. Buc., Editura științifică, 1965. 328 p.

★

BERINDEI, DAN. *Frământările social-politice bucureștene în anii 1859—1862*. [Buc., 1964], p. 81—100. (Muzeul de istorie a orașului București. Extras din „Materiale de istorie și muzeografie”, vol. I, 1964).

CĂZĂNIȘTEANU, CONSTANTIN ȘI FLORESCU, MARIN. *Promovarea ideii unirii naționale în mișcarea socialistă din România (sfîrșitul secolului al XIX-lea)*. În: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice de pe lingă C.C. al P.C.R.*, nr. 4, 1968, p. 3—18.

★

La désagrégation de la monarchie austro-hongroise 1900—1918. Communications présentées à la Conférence des historiens du 4 au 9 mai 1964 de Budapest. Publiées sous la rédaction de C. Daicoviciu et M. Constantinescu, Buc., Éditions de l'Académie de la R.P.R., 1965. 291 p. (Bibliotheca Historica Romaniae. Monographies, I).

★

GEAUSESCU, NICOLAE. *O jumătate de secol de la marea epopee națională a Mărăștilor*. Cuvîntare rostită la adunarea populară consacrată aniversării bătăliilor de la Mărăști, Mărășești și Oituz — 12 august 1967. Buc., Editura Politică, 1967. 16 p.

RUSENESCU, M. ȘI VASILE, AL. D. *Istoriografia și memorialistica luptelor de la Mărăști, Mărășești, Oituz (iulie-august 1917)*. În: *Studii*. Revistă de istorie, 20, nr. 4, 1967.

VALENTIN, RADU. *Mărășești, 1917*. Buc., Editura tineretului, 1968. 176 p. cu ilustr.

★

CONSTANTINESCU, MIRON. *Date noi cu privire la Unirea Transilvaniei cu România*. În: *Viața românească*, 1966, nr. 12.

Vezi și subcapitolul *Antologii din Bibliografie în ajutorul bibliotecarilor care pregătesc texte pentru manifestări de popularizare*, publicată în nr. 9/1968 al revistei noastre.

Virgiliu ENE

și

Ileana TEODORESCU

iulie 1968

Observații și propuneri privind VOCABULARUL DE BIBLIOLOGIE

Ediția 1966 (IV)

literă) sau înrudirile de înțeles (la care trebuie să se arate atât apropierea, cât și diferența de înțelesuri); în sfârșit, corelările ajută la stabilirea unei succesiuni raționale a prezentării înțelesurilor unui termen.

Corelările complete ar evita repetițiile și paralelismele de definiții (cum ar fi la termenii *epigraf* și *moto*), precum și definițiile reciproce (*condică* și *registru*¹⁾), definițiile de cuvinte aparținând etimologiei termenului care definește (*clasare*: încadrare a fișelor în *clase*...; *clasă*: „împărțire, diviziune folosită pe orice treaptă a unei clasificări”; *clasificare*: „repartizare, grupare în *clase* a documentelor...”), definițiile prin cuvinte tot atât de speciale, lăsate neexplicate (*dicton*, definit prin „expresie proverbială, maximă, sentință”), ar evita, în sfârșit, diferențele în formularea aspectelor comune ale unor înțelesuri paralele (*diamant*, *perlă*, *nonpareille* etc. — vezi propunerea făcută [în nr. 1]²⁾), în forma de prezentare a termenilor (*drepte*, *cursiv*) sau în însăși existența sau inexistența lor în *Vocabular* (astfel, deși termenilor *ziar*, *gazetă* și *jurnal*, aflați în *Vocabular*, le corespund termenii-pereche *ziarist* și *ziaristică*, *gazetar* și *gazetărie*, *jurnalist* și *jurnalistică*, într-un mod egal — ca etimologic și, cel puțin, ca prim înțeles — totuși în *Vocabular* există numai prima pereche de înțelesuri).

1. În mod special, semnaliez mai jos, dintre sinonimele și cuvintele cu înțeles asemănător, câteva serii de termeni corelați neprecis, corelați unilateral sau necorelați (redau numai numele termenilor); *cheie* — *cuvânt caracteristic* — *descriptor* — *unitern* — *vedetă*; *descriere bibliografică* — *fișă* — *notă (notiță) bibliografică* — *referință bibliografică*; *indice* — *index* — *index-repertoriu* — *indicator* — *repertoriu*; *microcarte* (subînțelegând admisă propunerea de modificare a definiției [din nr. 6]³⁾) — *carte microfilmată* (termen aflat la cuvântul *microfilm*) — *microfișă*; *rezumat de autor* — *synopsis* etc.

2. Mult mai rar au loc și situații inverse:

a) identificări nejuste de înțeles: *foaie volantă* și *pliant* (*pliantul* este împăturit, *foaia volantă* nu); *paginație diferită* (propunem ca din definiția existentă să se scoată conținutul parantezei) și *paginație multiplă* (*paginația* în care aceeași față este numerotată concomitent în mai multe feluri, ca pagină de pornire sau ca mod de numerotare; rezolvare care totodată ar desființa articolele *paginație dublă*, *paginație triplă* etc.), *redactor principal* și *redactor șef* (identitatea nu există decât între înțelesul dintr-o peri-

¹⁾ Această cerință nu este absolută la nivelul unui întreg dicționar general, definițiile fiind, se înțelege, înălțate între ele.

²⁾ Revista bibliotecilor, nr. 1/1968, p. 27—29.

³⁾ Revista bibliotecilor nr. 6/1968, p. 351—353.

F. CORELĂRI INTERIOARE

Este necesar ca *Vocabularul*, ca orice dicționar, glosar sau index, să coreleze termenii cu înțeles identic, opus sau înrudit. Corelarea se manifestă în forma în care apar termenii, în definirea paralelă a termenilor înrudiți, în sistemul de trimiteri dintre cuvinte.

Corelările trebuie să pună în evidență identitatea de înțeles (sinonimele, de exemplu la *subdiviziune* și *subîmpărțire*) — și, în acest caz, termenul recomandabil —, opoziția de înțeles (opusii, respectiv aspectele de opoziție — de exemplu la *alfabet* și

oadă trecută al termenului *redactor principal* și înțelesul prezent al termenului *redactor șef*);

b) corelări cu articole inexistente (*copist* trimite la *pisar* și *uricist*; *paranteze drepte* trimite la *croșete*; *ziarist* trimite la *gazetar* și *jurnalist* etc.), corelări inutile (de la *perla* — litera cu corp 5 — se face trimiterea la *diamant* — litera cu corp 4) sau greșite (după cum am arătat [în nr. 6⁴]): *literatura clandestină* subordonată înțelesului *literatură* 1).

G. CORELAREA CU TERMINOLOGIA STRĂINĂ, INTRAREA TERMINOLOGIEI ROMÂNEȘTI ÎN CIRCUITUL INTERNAȚIONAL ȘI CODIFICAREA TERMENILOR

S-a considerat de către autorii *Vocabularului*, ca și de către recenzenții de pînă acum, că este util ca, într-o ediție următoare, să se treacă și terminologia străină corespunzătoare, cu nuanțele respective (de exemplu, *jurnal* nu e identic ca înțeles cu *journal*).

Pentru ediția care urmează — prima ediție tipărită —, propun ca rezolvarea intermediară, trecerea codului cifric din ultima ediție a lucrării *Vocabularium bibliothecarii* (de Anthony Thomson și colaboratori, egida UNESCO) în dreptul fiecărui cuvînt și al fiecărui înțeles din *Vocabularul* românesc; ceea ce nu trebuie să însemne nici adăugarea cuvintelor trecute în plus în acel *Vocabularium* (ca de exemplu *conservatorul muzeului*), nici scoaterea definițiilor (care dau superioritate lucrării românești).

H. UNELE ASPECTE DE PREZENTARE

1. Ortografia. Nu se ține seama că o serie de neologisme (*molto*, *in-quarto*) au fost împămîntenite și ca ortografie (*molto*, *in-cvarto*). Propun ca dicționarul să apară cu ambele variante.

2. Ordinea alfabetică. Expresiile sînt trecute uneori la primul cuvînt (*fără an*), alteori la ordinea alfabetică a substantivului expresiei (*fără loc* la *loc*), alteori la ordinea alfabetică a cuvîntului de specialitate (*sala de lectură* la *lectură*, *peniță rondă* la *rondă*). Propun un criteriu unitar de ordonare. În cazul prescurtărilor, propun ca prescurtarea (de exemplu *r^o*) să apară atît la cuvîntul pe care îl prescurtează, cît și la locul ei alfabetic propriu.

Aș mai adăuga că nu trebuie să se treacă în același articol două sinonime (*manuscript* și *manuscris*), chiar dacă locul lor alfabetic e vecin, pentru că s-ar putea ivi necesitatea de a se intercala un cuvînt cu înțeles intermediar; fiecare sinonim ar trebui să aibă articol propriu, făcîndu-se, bineînțeles, corelarea respectivă.

3. Ordinea înțelesurilor. Ordinea înțelesurilor urmează a avea un caracter logic, completat eventual de criteriul ordinei în care au apărut. Nu acesta este cazul ordinei la înțelesurile cuvîntului *biblioteca*, de exemplu, care nu e nici logică (logică ar fi ordinea 2, 1, 3), nici cronologică (cronologic, ordinea ar fi început cu înțelesul 3).

4. Deosebirea textelor legate de un anumit înțeles, de textele comune. Este necesar să se deosebească — printr-o spațiere, respectiv continuitate, corespunzătoare în așezare — textele referitoare la un anumit înțeles (cum bine este scris sinonimul legat de unul din înțelesurile cuvîntului *fișier*), de textele legate de toate înțelesurile (cum bine sînt scrise articolele subordonate cuvîntului *corectură*). Scrierea însă, automat, a tuturor sinonimelor în continuarea textului anterior și a tuturor articolelor subordonate, ca noi alineate, fac să considerăm totdeauna pe cele dintîi ca referindu-se la ultimul înțeles și pe următoarele ca referindu-se la aspectele comune ale înțelesurilor; în acest fel se poate ajunge — de pildă — ca un articol, în realitate subordonat înțelesului anterior, să apară ca subordonînd înțelesul care urmează (cazul cuvîntului *revistă*, unde înțelesul 2 pare subordonat articolului subordonat (ca înțeles), în realitate, înțelesului 1).

5. Subordonarea omonimelor și independența lor. Tot unei greșeli de tehnoredactare se datorește și faptul că expresiile avînd primul cuvînt comun (de exemplu: *cuvînt caracteristic*, *cuvînt cheie*, *cuvînt înainte* și *cuvînt de ordine*) sînt grupate laolaltă, numai cea dintîi expresie aparînd cu majuscule, ceea ce lasă impresia că următoarele îi sînt subordonate, fapt care nu este exact totdeauna, nici cînd primul termen constă în cuvîntul comun al întregii serii (astfel, la cuvîntul *semn* găsim subordonate expresiile *semn de carte*, *semn de corectură*, *semne grafice* și *semnul de autor*, deși numai a doua și a a treia expresie se subordonează înțelesului arătat la termenul *semn*); procedeul este recomandabil în acest ultim caz numai în dicționarele cu scop lingvistic, nu în dicționarele pentru specialiștii unei discipline.

6. Tipărirea *Vocabularului*. Este de așteptat ca forma definitivă a acestei lucrări de o importanță deosebită să fie tipărită. Pe lîngă asigurarea unui tiraj corespunzător nevoilor, tiparul îngăduie îmbunătățiri neaccesibile rotaprintului, prin folosirea literelor în alte alfabetice (necesare la alegerea articolului *incipit*), a variantelor de corp și caracter (necesare cel puțin pentru a trece în *petit* părțile secundare ale explicațiilor), a felurilor de paranteze și ghilimele etc.

⁴) Idem.

PRELUCRAREA CENTRALIZATĂ A CĂRŢILOR LA BIBLIOTECA CENTRALĂ A UNIVERSITĂŢII „BABEŞ-BOLYAI” DIN CLUJ

Traversând Piaţa Păcii, în drum spre renumita Grădină botanică ori spre clinici şi oraşul studenţesc, privirea trecătorilor se îndreaptă admirativ spre silueta impunătoare şi sobră a unei vechi clădiri durată-n oţel, beton şi sticlă armată. E Biblioteca centrală a Universităţii „Babeş-Bolyai”-Cluj. Mulţi o *văd*, puţini o *cunosc*. Nu ne referim la beneficiarii ei. Ne referim la turişti şi la lucrătorii din alte biblioteci. Turiştii, ca turiştii; se grăbesc, impresiile lor rămân şterse, goale de conţinut. Două lucruri îi impresionează în mod deosebit: depozitele de cărţi — exprimate în kilometri de rafturi — şi cărţile lipitane — cit unghia de mări. Lucrătorii din alte biblioteci, specialiştii, de ori unde ar fi, rămân cu impresia că biografia acestei biblioteci e dominant reprezentată de idei şi practici noi; rămân, am spune, cu convingerea că problemele-cheie, impuse bibliotecilor de progresul economic şi social al ţării, constituie primul obiectiv al preocupărilor noastre.

În cadrul preocupărilor pentru soluţionarea problemelor majore din activitatea bibliotecii, apare însă şi o altă problemă, care pe noi ne-a interesat mai de multă vreme. E vorba să introducem în bibliotecă o tendinţă de *rentabilitate* şi *raţionalizare*. E vorba să apreciem activitatea bibliotecilor şi sub aspectul ei economic. De aici, problema reorganizării după criterii mai judicioase a muncii desfăşurate în bibliotecă, eliminându-se complicatele şi neeconomicele operaţii paralele, atât din sectorul achiziţiilor şi al prelucrării cărţilor, cât şi din cel informaţional şi de deservire a cititorilor.

Dintre aceste stringente şi foarte importante probleme, noi am ales una singură asupra căreia dorim să ne oprim în rândurile ce urmează. E vorba de prelucrarea centralizată a cărţilor pe linia bibliotecilor centrale universitare. Mai precis, dorim să arătăm metoda şi rezultatele experimentării prelucrării centralizate a cărţilor în Biblioteca centrală a Universităţii „Babeş-Bolyai”.

De unde am pornit? De la nişte simple constatări. Iată-le. An de an intrau (şi in-

tră) la Biblioteca centrală (pentru ea şi filiale) cea 50 000 de volume cărţi. Prelucrarea lentă a acestora, după o metodă de mult depăşită, a dus inevitabil la un decalaj crescând între ritmul de achiziţii şi cel al prelucrării. Cartea ajungea cu prea mare întârziere în mîna cititorului grăbit. Căci, în vremea de astăzi, vremea civilizaţiei industriale, a mecanizării, a aparatelor electronice — vremea vitezei — e firesc oarecum ca oamenii să se grăbească şi în postură de cititori, avînd timpul măsurat. Relaţiile dintre ei şi bibliotecarii capătă conţinuturi şi forme noi. Se impune un echilibru între *acere* şi *a da*, între cererile cititorilor şi satisfacerea lor. Să nu uităm, de altfel, că întreaga noastră activitate constă într-un abil şi înţelept joc de echilibru: echilibru între cartea-obiect (conservare) şi cartea-gîndire (diluzare); echilibru între tehnică şi cultură; echilibru între studiu şi acţiune.

După îndelungate şi nejustificate amînări, am ajuns, în sfîrşit, la formularea unei idei. Nu e nici genială, nici originală. E vorba de ideea asigurării unui grad de funcţionalitate mai ridicat, pentru a putea răspunde cu *maximum de operativitate* cererilor de informare sau de lectură ale cititorilor. Cu alte cuvinte, trebuie să ajungem la scutarea drumului cărţii. Traducerea în fapt a acestei idei era condiţionată, însă, de eliminarea unor deficienţe de ordin organizatoric.

În primul rînd, am renunţat la vechiul sistem de aşezare a cărţilor în depozit (sistem *numerus currens*), conform căruia cărţile (aşteptînd completarea coloanei) ajungeau în depozit (şi deci în mîna cititorului), uneori chiar după două-trei luni de la data primirii lor la sectorul de clasificare şi catalogare. Am adoptat, prin urmare, un nou sistem de aşezare a cărţilor în depozit, şi anume pe opt rînduri (tot după format), în linie orizontală, fiecare rînd avînd o *cotare* aparte. De exemplu: rîndul I, de la 1 la 50 000; rîndul al II-lea, de la 50 001 la 100 000 etc. În felul acesta, cărţile ajung în depozit în cea zece zile de la primirea lor. Bineînţeles, că singură schimbarea sistemului de aşezare nu rezolva problema.

Trebuie să mai eliminăm, și am eliminat, *paralelismul în prelucrarea cărților*. Și aici e piatra noastră de încercare. Cca 20 de bibliotecari, de la Biblioteca centrală și de la bibliotecile filiale, executau, paralel și neuniform, operații identice de clasificare și catalogare. Mai putea fi tolerată o asemenea situație, astăzi, când documentele de partid, radioul și televiziunea insistă mereu asupra necesității organizării științifice a producției și a muncii? Evident că nu. „Deși rentabilitatea instituțiilor culturale nu se măsoară în indici identici celor din economie, este necesar ca activitatea acestor instituții — deci și a bibliotecilor — să fie apreciată și sub aspectul ei economic”¹⁾.

Logice și convingătoare, considerentele arătate pînă aici ne-au determinat să începem (în mai 1967) experimentarea prelucrării centralizate a cărților, fără nici un fel de utilaj *special*. Riscam, astfel, un prim fiasco în ce privește elementul de bază în prelucrarea centralizată: multiplicarea rapidă a fișelor. Ne-aveam la dispoziție decît două metode, neluînd în seamă metoda clasică (manuală). Prima metodă, prin fotocopiere, consta în redactarea descrierii principale (pe care noi o numim în mod curent fișa-mamă) direct la mașina de scris și multiplicarea ei prin fotocopiere. Costisitoare, lentă și nesigură, această metodă s-a dovedit necorespunzătoare. După o lună, am aplicat a doua metodă, care constă în fișarea cărților direct la mașina de scris, pe „matrițe cerate”, și multiplicarea mecanizată a fișelor cu aparatul „Cyklos”. Dar, s-o luăm de la capăt.

De cînd intră în bibliotecă și pînă ajunge în mîna cititorului, cartea se oprește în trei stații principale: la Sectorul de completare și evidență a publicațiilor, la Sectorul de catalogare, clasificare și organizare a cataloagelor și la bibliotecile filiale. Trei stații legate și condiționate reciproc. În mod special, pe noi ne interesează, deocamdată, nu mai stația din mijloc, unde se face prelucrarea centralizată a cărților. Dar, iată operațiile în succesiunea lor.

1) Sectorul de completare și evidență a publicațiilor repartizează cărțile pentru Biblioteca centrală și pentru bibliotecile filiale. În fiecare *titlu nou* de carte introduce *fișa de repartizare* (model 1), care cuprinde toate unitățile. În dreptul unităților respective se specifică *numărul exemplarelor repartizate*. Dar, se știe că într-o bibliotecă nu intră *deodată* tot stocul necesar de exemplare și nici toate volumele unui titlu de carte. Deci, cînd intră un *nou stoc*, de exemplu, sau *volumele următoare* dintr-un titlu de carte, Sectorul de completare... *semnalează* acest lucru Sectorului de catalogare, introducînd

în cărțile din această categorie o *fișă-semnal* (preferabil colorată), care *atrage atenția* clasificatorilor și catalogatorilor *să nu le clasifice și să nu le catalogheze încă o dată*, ci doar să „completeze” fișele existente, specificînd volumul (2, 3, 4 etc.) primit, sau „corectînd” numărul exemplarelor. Urmează întocmirea borderourilor, tot la Sectorul de completare, și aranjarea *pe formate* a cărților destinate „fondului general” și „fondului de împrumut” din Biblioteca centrală, de către doi bibliotecari din Sectorul de catalogare.

2) Îndeplinite aceste operații, Sectorul de completare *predă*, iar Sectorul de catalogare *preia*, prin așa-numitul bibliotecar-dispecer²⁾, întregul stoc de cărți, atît pentru Biblioteca centrală, cît și pentru bibliotecile filiale.

3) După ce cărțile sînt transportate la Sectorul de catalogare, bibliotecarul-dispecer *alege* titlurile noi și le predă secției de clasificare. Șeful secției repartizează clasificatorilor titlurile românești în mod egal, după criteriul dificultății și nu al numărului titlurilor de clasificat, iar cele scrise în alte limbi, după gradul de cunoaștere a limbilor respective.

4) După *controlul clasificării*, efectuat de șeful secției, cărțile sînt preluate de către bibliotecarul-dispecer, care stabilește și specifică pe *fișa de repartizare* numărul necesar de fișe reclamat de catalogarea propriuzisă și de numărul cataloagelor de la Biblioteca centrală și de la bibliotecile filiale.

5) Urmează gruparea fișelor de cărți *pe matrițe* în sensul de a include pe o matriță titluri care necesită *cam același număr de fișe*, evitîndu-se, în felul acesta, *rebutul* de fișe. Această operație o efectuează bibliotecarul-dispecer, ajutat de unul din catalogatori, pentru ca operația să dureze cît mai puțin.

6) Terminată operația de mai sus, bibliotecarul-dispecer *repartizează* cărțile catalogatorilor, care le *studiază* înainte de fișare și, în caz de dubiu, se adresează șefului de serviciu. Fac acest lucru pentru a evita eventualele greșeli de catalogare, mai greu de corectat pe matrițe. Se redactează apoi la mașina de scris, direct pe matrițe cerate, un *singur tip de fișă* cu descrierea principală (fișa-mamă), *vedetele complimentare* necesare înscrîndu-se ulterior, pe fișele multiple. În colțul din dreapta sus al matrițelor, notează cu creionul numărul fișelor de multiplicat, specificat pe fișa de repartizare care însoțește cartea.

¹⁾ Acesta urmărește, pas cu pas, drumul cărții, de la primire pînă la predarea în depozite sau la bibliotecile filiale, raportînd șeful de serviciu orice neajuns ivit pe parcurs.

²⁾ Revista bibliotecilor, nr. 2/1968, p. 68.

FIȘA DE REPARTIZARE A CĂRȚII

Nr . . . . .

Autor . . . . .
 Titlu . . . . .

Nr. crt.	Repartizat la	Nr. ex.	Nr. fișe
1.	Fd. general	...	...
2.	Fd. împrumut	...	...
3.	Fd. matem.	...	...
4.	Fd. m.-1	...	...
5.	Fd. schimb	...	...
.			
19.	S. geol.-geogr.	...	...
20.	Fac. chimie	...	...
21.	Inst. ped.	...	...

Total fișe . . . . .
 din care la B.C.U. . . . .

Predat pentru multipl. . . . .
 Permis fișele de
 a multiplicat . . . . .

Model 1

7) După catalogare, urmează *controlul catalogării*, efectuat de un bibliotecar-catalogator cu experiență, care, de asemenea, se consultă cu șeful serviciului, atunci când este cazul.

Notăm, în paranteză, că nu e de loc practic ca șeful serviciului să-și asume sarcina de a efectua *el singur* controlul clasificării și al catalogării, deoarece — solicitat fiind și de alte treburi — ar fi nevoit să *amine* această operație și să *oprească*, astfel cartea — chiar mai multe zile — în drumul ei spre cititor.

8) Bibliotecarul-dispecer predă apoi matricele *tehnicianului-multipliator*, care execută multiplicarea fișelor cu aparatul „Cyklos” pe cartoane de mărimea matricei.

9) După multiplicare, tehnicianul-multipliator predă aceste cartoane la atelierul de legătorie pentru tăiatul și găurirea fișelor. De la atelierul de legătorie, fișele sînt preluate tot de bibliotecarul-dispecer.

10) De cînd a predat matricele și pînă cînd a primit fișele de la atelierul de legătorie, bibliotecarul-dispecer aranjează stocurile de cărți (de la Biblioteca centrală și bibliotecile

filiale) în ordinea înscrisă pe borderouri.

11) Primit fișele de la atelierul de legătorie, bibliotecarul-dispecer: — aranjează întregul stoc de fișe în ordine alfabetică; — introduce numărul necesar de fișe în fiecare titlu de carte, potrivit fișei de repartizare, care se găsește în carte; — predă curierului din Sectorul de completare pachetele de cărți destinate bibliotecilor filiale, care le transportă cu mașina și le predă, cu semnătură, acestora, pe baza unui registru în care se trec: numărul de partizi, filiala, numărul bonderoului și numărul exemplarelor; — predă cărțile destinate subunităților din Biblioteca centrală (săliilor de lectură cu raft liber, Sectorului de schimb de publicații, Sectorului de informare și documentare) direct bibliotecarilor care deservesc aceste subunități; — predă cărțile destinate „fondului general” (din Biblioteca centrală) catalogatorilor pentru „completarea fișelor multipliate” (înscrisura vedetelor complementare: coautor, traducător, prefațator etc.). Notăm că același lucru îl fac și bibliotecarii tuturor unităților în ceea ce privește fișele cărților primite.

12) După completarea fișelor, catalogatorii predau cărțile depozitarului din Sectorul de catalogare, pentru *cotare*.

13) După *cotare*, catalogatorii predau cărțile în depozit pe baza borderourilor, iar fișele le repartizează pe cataloage, și anume:

— fișele pentru catalogul sistematic le predau secției de clasificare, pentru intercalat;

tode noi pune mai multe probleme, atât în ceea ce privește rezultatele tehnice, cât și asupra efectelor economice ale aplicării metodei respective.

Vom încerca, în cele ce urmează, să prezentăm analiza economică a diverselor metode de multiplicare a fișelor aplicate în biblioteca noastră. Dăm următorul tabel comparativ în care cifrele reprezintă costul a 100 de fișe.

Tabel 1

Felul cheltuielii	Metoda clasică (manuală)	Metoda foto	Metodă mecanizată
Cheltuieli materiale	7,96	56,00	10,50
Cheltuieli manoperă	208,26	92,50	92,50
Total:	216,22	148,50	103,00

— fișele pentru catalogul alfabetic pentru public le predau bibliotecarilor de la punctul de informații din sala cataloagelor, tot pentru intercalare. În felul acesta, bibliotecarii de la informare se pun la curent cu noutățile intrate în bibliotecă:

— fișele pentru catalogul alfabetic intern (de serviciu), după *topografiere*, le repartizează pe grupe de litere (de ex. A—E), fiecărui catalogator revenindu-i câte un grup de litere pentru intercalare. În felul acesta, catalogatorii își asumă *răspunderea* față de eventualele *greșeli* de intercalare.

14) Concomitent cu introducerea fișelor în cărți, bibliotecarul-dispecer *selecționează* și *repartizează* și numărul necesar de fișe:

a) pentru catalogul colectiv (București), pe care le predă bibliotecarului responsabil cu acest catalog;

b) pentru cataloagele centrale (alfabetic și sistematic) din Biblioteca centrală, fișele care privesc cărțile străine intrate la bibliotecile filiale. Predă aceste fișe pentru intercalare, atât secției de clasificare, cât și secției de catalogare;

c) pentru buletinul *Cărți străine intrate în Bibliotecă între...* (se scrie perioada), pe care le predă Sectorului de informare și documentare, care întocmește acest buletin bilunar. De notat că, înainte de a le repartiza, bibliotecarul-dispecer scrie pe aceste fișe indicativul unității la care se găsește cartea respectivă. După întocmirea buletinului amintit, aceste fișe sînt predate Centrului de documentare al Bibliotecii Filialei Academiei R.S.R., care întocmește evidența cărților străine intrate în bibliotecile științifice din Cluj.

Ca în orice sector de activitate, și în munca de bibliotecă introducerea unei me-

Cu alte cuvinte, prin metoda foto cheltuielile se reduc la 68:50% față de metoda manuală; prin metoda mecanizată, costul a 100 de fișe se reduce la 47,50% (deci la mai puțin de jumătate) față de metoda manuală.

Aceste economii, la nivelul bibliotecii noastre, care multiplică anual pe întreaga rețea cca 200 000 de fișe, înseamnă peste 225 000 lei. Eficacitatea economică a metodei de multiplicare mecanizată se poate realiza în condițiile în care pe o matriță cerată se imprimă 6 fișe și fiecare fișă se multiplică în cel puțin 10 exemplare. Costul fișelor realizate prin metoda manuală s-a calculat pe baza rezultatelor din anul 1966 (cca 180 000 fișe), iar costul fișelor multiplicare pe cale mecanizată a fost calculat pe o perioadă de 9 luni (12.VI.1967—31.III.1968). Avînd ca bază de calcul comparativ un număr mare de fișe, erorile de calcul se reduc la minimum.

Dar, pe lângă o rentabilitate apreciabilă din punct de vedere economic, prelucrarea centralizată a cărților în ansamblul ei aduce cu sine, după cum am văzut, și alte rezultate tot atât de satisfăcătoare, și anume:

a) un sistem unitar de clasificare și catalogare pentru toate unitățile; b) eliberarea bibliotecarilor de la bibliotecile filiale de un apreciabil volum de muncă tehnică, ei putîndu-se dedica, în felul acesta, unei mai intense munci de documentare și informare; c) eliminarea posibilităților stocării cărților și multiplicarea fișelor chiar de centrul care efectuează și achizițiile, fapt ce scurtează mult drumul cărții spre cititor; d) eliminarea paralelismului în munca de prelucrare a cărților etc.

În cele arătate mai sus, noi n-am avut intenția să studiem problema prelucrării centralizate a cărților din toate unghiurile posibile. N-am studiat, de exemplu, nici staționarea cărților la Sectorul de completare și nici staționarea cărților la bibliotecile filiale, după prelucrarea lor. Cît privește prelucrarea propriu-zisă a cărților, am arătat destul de amănunțit stațiile în care se oprește cartea pentru fiecare operație. Bineînțeles, că la anumite stații există așa-numitele „pierderi de timp”, cum ar fi, de exemplu, la secția de clasificare, unde n-avem clasficiatori specialiști pentru toate domeniile și nici cunoscători pentru unele limbi străine; la catalogarea cărților, atunci cînd catalogatorii sînt puși în situația de a întreprinde munca lor specifică pentru alte lucrări mai urgente; la atelierul de legătorie, unde se întîrzie cu tăiatul fișelor; la transportul cărților la bibliotecile filiale, cînd mașina e programată pentru alte drumuri sau e în reparație de prea multe ori. Avem încă deficiențe de organizare și de raționalizare a muncii. Nici nu-i de mirare. Experimentarea sistemului n-a durat nici un an. Și nici nu i s-a acordat, din partea tuturor, tot interesul pe care-l merita. Totul e însă susceptibil de perfecționare.

Dar, grevată de erori inevitabile la orice început de drum, pozitivitatea experimentării prelucrării centralizate a cărților în bibliotecă noastră nu poate fi pusă la îndoială de nici un spirit lucid și de bunăvoință. Ceea ce, de altfel, am dorit să demonstrăm în această informare, fie chiar și lacunară.

Gh. ȘERBAN și A. VERESS

Biblioteca centrală universitară Cluj

STABILIREA NECESARULUI DE CARTE PE ANUL 1969 PENTRU BIBLIOTECILE COMUNALE, ORĂȘENEȘTI ȘI MUNICIPALE

Acțiunea de stabilire a precomenzilor de carte pentru bibliotecile comunale, orășenești și municipale se desfășoară sub îndrumarea Direcției bibliotecilor din cadrul C.S.C.A. Pornindu-se de la experiența anilor

trecuți, se asigură astfel premisele unei achiziționări judicioase, conform profilului fiecărei categorii de bibliotecă.

Încă din septembrie, comitetele județene pentru cultură și artă, care coordonează munca bibliotecilor publice de stat, au primit din partea C.S.C.A. instrucțiuni privind pregătirea din timp a acțiunii de stabilire a necesarului de carte pentru anul viitor.

Pornindu-se de la experiența anului trecut, bibliotecile comunale au primit o dată cu proiectele planurilor editoriale pe anul 1969 și „Lista cărților prevăzute în proiectele planurilor editoriale pe anul 1969 — recomandate să fie achiziționate de bibliotecile comunale”, întocmită de Direcția bibliotecilor din cadrul C.S.C.A.

„Lista de recomandare” cuprinde 504 titluri din literatura social-politică, tehnică, agricolă și silvică, informare și popularizare, beletristică, pentru adolescenți și copii, lucrări enciclopedice, de artă, sport și turism.

S-a avut în vedere ca lista să cuprindă cele mai reprezentative titluri din planurile editoriale pe anul 1969.

Lucrările sînt judicios selectate pentru a ajuta la formarea unei colecții de bibliotecă care să facă față cerințelor de informare și lectură ale cititorilor și să alcătuiască un fond de cărți cu o tematică variată și înzestrat cu lucrări de o valoare artistică deosebită, avînd o largă accesibilitate.

În listă au fost inserate 200 de lucrări beletristice și 124 de cărți pentru adolescenți și copii, ceea ce reprezintă 64 la sută, și 182 de titluri de lucrări cuprinzînd celelalte domenii mai sus-amintite, ceea ce reprezintă 36 la sută. Astfel au fost propuse din literatura social-politică 60 de titluri; din lucrări enciclopedice, literatură de informare și popularizare 54 de titluri; din literatura beletristică 200 de titluri, din literatura pentru adolescenți și copii 124 de titluri, lucrări de artă 12 titluri etc.

„Lista ... de recomandare” reamintește bibliotecilor criteriile ce trebuie să stea la baza stabilirii comenzilor de carte:

a) specificul localităților și necesitățile de lectură ale populației din comuna respectivă și satele dependente;

b) asigurarea unor proporții corespunzătoare între literatura beletristică și celelalte tematici în vederea satisfacerii cititorilor cu lucrări social-politice, de informare, popularizare a științei, propagandă ateistă precum și cu lucrări agrozootehnice;

c) numărul cititorilor și al filialelor fiecărei biblioteci comunale. Se vor comanda mai multe exemplare din titlurile de largă circulație;

d) evitarea comandării, în cazul reeditărilor, a volumelor existente în ediții anterioare;

e) asigurarea procurării continuărilor la lucrările ce apar în mai multe volume.

Bibliotecarul comunal are latitudinea de a nu comanda acele titluri care nu sînt necesare bibliotecii respective și de a alege alte titluri propuse în proiectul planului editorial.

Din proiectul planului editorial „Literatură agricolă și silvică” au fost selectate numai lucrări cu caracter general de larg interes. Fiecare bibliotecar, în urma consultării inginerului agronom din cooperativa agricolă de producție pe care o deservește biblioteca, va selecta titluri necesare conform cu specificul economic (agrozootehnic) al fiecărei comune în parte.

Din cele 504 titluri cuprinse în „Lista ... de recomandare” un număr de 165, reprezentînd cărți de mare circulație, au fost propuse să apară într-o ediție legată special pentru biblioteci și care vor fi prelucrate pentru circulație (prevăzute cu fișe de catalog, fișa cărții, foaia de termen etc.) de către Fondul de Stat al Cărții. Aceste titluri se adaugă la cele 50 pe care le primesc bibliotecile în anul 1968, cartonate și utilizate cu același set de fișe (menționate mai sus) de către Fondul de Stat al Cărții.

Acțiunea de stabilire a necesarului de carte pentru fiecare bibliotecă comunală în parte se desfășoară sub îndrumarea directorului de cămin cultural din comuna respectivă. Bibliotecarul va consulta cadrele de specialitate și pe cei mai buni cititori din comună în alegerea celor mai indicate titluri.

Sarcina de răspundere privind stabilirea comenzilor pe anul 1969 revine comitetului județean pentru cultură și artă. Acesta primește comenzile bibliotecilor comunale, orașenești și municipale, le analizează și le corectează (acolo unde este cazul) împreună cu un colectiv de specialiști.

Selecția trebuie făcută cu mult discernămint, comenzile respective angajînd fonduri bugetare care cer o cheltuire judicioasă.

Este un început promițător pe calea formării unor fonduri de bază bine fililate în bibliotecile comunale. Începe să se facă simțită eficiența unui serviciu central de recomandare și selectare a publicațiilor. Bibliotecarii comunali dispun astfel de un instrument de orientare util în stabilirea comenzilor, avînd posibilitatea să-și aleagă titlurile care corespund condițiilor specifice și interesului cititorilor din diferite comune.

Elena DINICĂ

T. CIPARIU și posibilitățile bibliofiliei românești în Transilvania înainte de 1848

(I)

Pe cît este de cunoscut faptul că T. Cipariu poate fi considerat drept cel mai mare bibliofil român al secolului trecut, pe atît sînt de necunoscute împrejurările în care a luat naștere colecția savantului blăjean. Într-un studiu precedent, ne-am străduit să demonstrăm că Cipariu și-a creat colecția de cărți pe deplin conștient, cu multă competență și cu uriașe sacrificii materiale, în interesul mișcării naționale ce se desfășura pentru cucerirea egalității politice a românilor din Transilvania — azi am putea spune: drept bază documentară a acestei mișcări —, fapt pentru care această colecție de cărți poate fi considerată pe drept cuvînt prima bibliotecă națională română¹⁾. În rîndurile care urmează, intenționăm să schițăm pe scurt împrejurările în care Cipariu a început realizarea programului său de colecționar. Căci, în cunoașterea greutăților care au împiedicat activitatea colecționarilor români de cărți din Transilvania, se conturează în fața noastră și mai plastic cît de deosebită a fost realizarea bibliotecărească a lui Cipariu.

Cele mai vechi informații care atestă năzuința conștientă a lui Cipariu de a-și forma o bibliotecă datează din anii lui de școală. S-a păstrat pînă azi cartea pe care — după mărturia testamentului său din 1886 — el însuși a considerat-o ca una dintre primele

piese ale bibliotecii sale (nr. 6723). Acest volum, deteriorat încă pe vremea achiziționării, este o ediție din Lipsca a *Iliadei* lui Homer, cu adăugările autografe proprii ale lui Cipariu. Pe coperta din spate se poate citi următoarea notă: „*Ex libris Timothei Czibár rhetoris Nr. 5*”. Intrucât Cipariu a fost elevul clasei de retorică a școlii din Blaj în 1818/1819, putem să considerăm acest an școlar drept cel al începuturilor colecției sale de cărți, iar nota de mai sus ca actul de naștere a bibliotecii cipariene.

În acele timpuri, când tânărul Cipariu a început să pună bazele bibliotecii sale, această activitate avea de înfruntat greutăți cu totul diferite de cele pe care le-am întâlni astăzi. Viața culturală din Transilvania, încătușată de manifestările feudalismului târziu și ale absolutismului habsburgic, nu dispunea de librării care ar fi putut satisface un interes mai exigent față de cărți vechi sau noi²⁾. Librării-tipografi din Sibiu, Brașov, Cluj își puneau în vânzare, în primul rând, lucrările tipărite în propriile lor ateliere și erau în legături comerciale mai strânse cel mult cu Pesta și Viena. Cenzura cirmuinii care se temea de pătrunderea noilor idei veghea cu strășnicie ca din Europa de dincolo de hotarele imperiului habsburgic să nu treacă la librării din țările și provinciile imperiului noi și „primejdioase” cărți. Desigur că la Viena se putea ajunge la multe dintre noutățile franceze, engleze, italiene. În cazul persoanelor cu o înaltă poziție socială, autoritățile vamale închideau ochii când acestea aduceau în țară, din călătoriile lor în occident, cantități mai mari de cărți noi pentru folosul propriu³⁾. Toate aceste posibilități puteau fi exploatate însă numai de către privilegiați, de bogătași, de beneficiarii puterii.

Colectionarilor care se interesau de cărți vechi, înainte ca Paul Burian, cunoscutul librar din Buda, să-și fi deschis anticariatul din Cluj în jurul anului 1825, nu le stătea la dispoziție în întreaga Transilvanie nici o asemenea sursă de achiziție. În astfel de împrejurări, un bibliofil oarecare din Transilvania nu putea să-și îmbogățească colecția decît pe calea metodelor tradiționale. Istoria bibliotecilor transilvănene din secolul al XVI-lea pînă în secolul al XVIII-lea arată că în această provincie moștenirea și donația au fost modalități la fel de importante de îmbogățire a fondurilor bibliotecilor ca și cumpărarea. Cărțile erau moștenite din tată în fiu sau de la rudă la rudă, împreună cu alte valori mobile, pînă cînd, prin adăugarea exemplarelor cumpărate, în cadrul unor familii s-au dezvoltat biblioteci particulare importante. Tot în acest fel, ajunși prin țări străine, elevi recunoscători înzestrau cu noutăți din străinătate bibliotecile fostelor colegii de unde au pornit, ofereau profesorilor

sau patronilor daruri de acest fel. Profesorii, la rîndul lor, considerîndu-și pe clevii favoriți continuatorii operei lor, moștenitorii lor spirituali, complotau adesea bibliotecile acestora, dăruindu-le publicațiile generațiilor înaintașe. De asemenea, puteau fi cumpărate cantități mai mari de cărți vechi din succesiunea generațiilor precedente la așa-zisele auții. Aceste licitații de cărți luaseră forme mai organizate în decursul secolului al XVIII-lea, fiind organizate nu atît de către librari, cît mai mult de către unele colegii sau școli mai de prestigiu. Corpul profesoral și armata numeroasă a elevilor formau de fapt publicul interesat, în cercul căroră cărțile vechi își găseau cel mai ușor cumpărătorii. Dintre aceste licitații — după cum atestă și colecția lui Cipariu — cele organizate la colegiul din Aiud erau deosebit de importante.

O schimbare esențială în această situație a survenit numai spre sfîrșitul celui de-al treilea deceniu al secolului al XIX-lea. Relațiile librarilor cu piața de cărți din Viena și din imperiul german au fost oarecum facilitate în această perioadă. Prin această breșă, valorile de anticariat și noutățile librarilor din Europa occidentală puteau de acum să pătrundă într-o cantitate din ce în ce mai mare spre colectionarii din Transilvania. Tot în acești ani, s-au adus anumite înlesniri privind interdicția decretată în 1786, referitoare la importul de cărți românești tipărite în afara granițelor imperiului habsburgic⁴⁾. Curtea și guvernul Transilvaniei s-au ocupat de problema suspendării interdicției de import privitoare la Moldova și Muntenia la sfîrșitul anului 1844 și începutul lui 1845⁵⁾. Fără îndoială, condițiile necesare pentru ca Cipariu să-și poată alcătui o bibliotecă de amploare considerabilă s-au ameliorat treptat după anul 1830; totuși, tânărul profesor blăjan avea nevoie de o voință, o hotărîre și un spirit de sacrificiu neobișnuite pentru a-și putea realiza scopul propus.

Moștenirea, donația sau schimbul, aceste trei forme tradiționale în Transilvania ale colectionării de cărți, în cazul lui Cipariu de la bun început nu puteau fi serios luate în considerare. Profesorii, prietenii și rudele lui nu posedau colecții de asemenea amploare încît Cipariu să poată spera de la ei obținerea unui material considerabil pentru domeniul colectionărilor sale bine delimitate. În biblioteca sa găsim numai un singur volum care atestă că foștii lui profesori — pe măsura modestelor lor posibilități — au încurajat totuși pornirea talentatului lor elev pe calea formării unei biblioteci. În martie 1825, Cipariu a primit în dar de la fostul lui profesor de filozofie Grigore Szakáts ediția din 1782, din Lipsca, a versurilor lui Anaoreon (nr. 6438). El a păstrat, de asemenea, cu pietate, pînă la sfîrșitul vieții

sale, acel liturghier, tipărit la București în 1708, moștenit de la un înaintaș, preot, care a trăit în secolul al XVIII-lea.

Ca o consecință a împrejurărilor specifice, Cipariu era, din capul locului, mai dependent față de piața de cărți decât contemporanii săi sași și maghiari. Acest lucru însă a avut o urmare favorabilă: anume, de la început el își putea dezvolta biblioteca într-un mod mult mai sistematic decât acei colecționari transilvăneni mai vechi care și-au creat arsenalul intelectual din material provenit în majoritate din biblioteci autohtone și formate prin străduința generațiilor precedente. Primul librar cu care el a intrat în relații stabile, poate încă din 1834, era cunoscutul anticar din București Iosif Romanov⁶⁾. Cu ajutorul lui, Cipariu se străduia la început să-și înzestreze biblioteca atât cu noutățile de librărie moldovenești și muntene, cât și cu manuscrisele orientale. Avem unele indicații că, într-o vreme, Cipariu spera să poată achiziționa prin Romanov acele noutăți occidentale și opere de anticariat la care nu putea să ajungă din cauza sărăciei pieței de cărți din Transilvania și din cauza rigorii cenzurii imperiale. După citiva ani însă, el era nevoit să recunoască faptul că această cale nu corespundea scopurilor sale, deoarece achizitorii greci și turci ai lui Romanov erau parteneri nepunctuali, iar prețurile lor de anticariat depășeau cu mult pe cele din occident⁷⁾. Tocmai din această cauză, în jurul anului 1841 relațiile sale cu Romanov începeau să-și piardă din importanță, mărginindu-se, în esență, la procurarea noilor cărți românești.

Dar însuși realizarea acestui singur obiectiv necesita eforturi deosebite, mai ales în deceniul al treilea. Știm de la Gh. Bariț, de la persoana cea mai competentă deci, că între 1834 și 1838 în toată Transilvania pătrundeau numai 5—6 exemplare ale ziarelor din Moldova și Muntenia⁸⁾. Chiar și acestea ajungeau la cititori cu o întârziere de 7—9 luni, deoarece cenzura centrală, care funcționa la Cluj pe lângă guvernul, la reținea multă vreme. Cipariu, care trăia în inima Transilvaniei, la Blaj, oraș urmărit de autorități cu deosebită vigilență, era și mai izolat de viața spirituală și de evenimentele politice moldovene și muntene decât cărturarii din Brașov sau Sibiu. Din aceste motive apelează atât de des Cipariu la ajutorul lui Bariț, mai agil decât el în ceea ce privește achiziționarea de cărți sau întretinerea relațiilor cu prietenii din București. De pildă, la 12 februarie 1841, îi scrie lui Bariț astfel: „De București... aci nu poți să știi nimic. D-ta care ai mai dese, sigure corespondenții de acolo decât mine, mai lesne te vei orienta...”⁹⁾. Iar altă dată scrie: „Io din Țara Românească nu am nici o corespondență, luind afară pre Romanov, carele însă nu e cufundat în politică, să-mi poate scrie ce se întâmplă în clasele cele mai înalte ...”¹⁰⁾.

În asemenea împrejurări, este de înțeles amărăciunea sa din cauza greutăților întâmpinate la procurarea cărților românești. „Drept că e bine a se cumpăra cărți, dar trebui și grijite, almintrele e lucru pierdut. Și apoi cărțile românești de unde și prin cine să le capete? Uezi d-ta numai pentru o biată de Prăvilă scrisă acum de 2 ani în 3 ex. și tot nu ni-o poți trimite, dar apoi alte multe mii mărunte etc.” — se plinge el lui Bariț¹¹⁾. „...Io numai cu multe greutăți poți să-mi câștig când și când câte o carte mai interesantă din București, uneori foarte tirziu. D-ta ai mijloc bun de a primi din Principale câte un product interesant; nu ai putea D-ta câștiga și mie când și când câte ceva?” — se adresează, din nou, lui Bariț pentru ajutor¹²⁾. Bariț, împreună cu Ion Maiorescu — care se mutase înainte în Principate — sprijineau desigur achiziționarea de cărți a lui Cipariu de dincolo de Carpați¹³⁾, între altele, chiar prin expedierea la Blaj, în plicul „Gazetei Transilvaniei”, a ziarelor bucureștene și ieșene, ajunse la Brașov prin contrabandă¹⁴⁾. În jurul lui 1840, Cipariu a trecut la folosirea în corespondența sa cu Bariț a scrisului civilic, mai puțin cunoscut de autorități, tocmai pentru a se apăra împotriva controlului intern, fiind obligat să folosească un limbaj al florilor la confirmarea primirii pachetelor de cărți sosite de dincolo de Carpați sau la anunțarea publicațiilor destinate expedierii. De pildă, în 1842, în corespondența sa cu Bariț este adesea amintit „țutunul” primit de el de la București sau trimis acolo. În mod evident, se referă aici la produse de tipar¹⁵⁾. Este caracteristic pentru atmosfera plină de neîncredere și de suspiciuni în care Cipariu, înainte de 1848, își strângea produsele literaturii românești a timpului faptul că, din cauza piedicilor puse de autoritățile vamale imperiale, chiar și revistele care apăreau cu aprobarea cîrmuirii, *Gazeta Transilvaniei* și *Foiaia pentru minte*, în anumite perioade numai așa puteau ajunge la cititorii din Principate, dacă Bariț — cu aprobarea tacită a funcționarilor vamali români — expedia exemplarele cu eticheta: *Siebenbürger Wochenblatt*¹⁶⁾.

Cipariu nu-și putea asigura achiziționarea sistematică a cărților noi din București nici prin călătorii întreprinse la fața locului. El ar fi obținut ușor pașaport, dar autoritățile nu ar fi privit cu ochi buni vizitele lui frecvente în Principate. Dacă, în prealabil, cerea aprobare, putea să ducă cu el chiar și cantități mai mari de cărți, pentru ca prin compensație să primească în valoarea lor publicații românești de la Romanov¹⁷⁾. Știm de pildă din pașaportul lui că în 1841, cu prilejul călătoriei la București, a luat cu el 53 de volume de cărți, probabil din produsele tipografiei blăjene aflate sub conducerea sa¹⁸⁾. Revenind însă în Transilvania, putea să-și aducă în mod legal cărțile cumpărate sau primite cadou la București, numai

pe baza unei aprobări de la președintele tezaurariatului. La întoarcerea din călătoria sus-menționată, oficiul vamal de la Turnu Roșu i-a sechestrat 37 de cărți românești, care i-au fost restituite numai peste o jumătate de an, după obținerea convenitei autorizării de import¹⁹). Nu i-a rămas deci nici lui altă cale decât să-și asigure pentru bibliotecă primirea publicațiilor românești prin contrabandă, prin *vama cucului*. Pentru aceasta, el era ajutat alături de comercianții și de intelectuali români care circulau trecând adesea prin Brașov și Sibiu, cit și de căraușii prahoveni care vizitau regulat, tot la 1—2 luni, Brașovul²⁰. Acestor soluții găsite din necesitate li se datorează faptul că, în ciuda restricțiilor impuse de autorități, publicațiile cele mai importante, mai degrabă sau mai târziu, au ajuns la Cipariu. Nici el și nici intelectualii care s-au format în jurul lui nu au putut fi deci izolați de integrarea spirituală românească, care progresa într-un ritm rapid. Putem afirma, tot pe baza corespondenței sale cu Bariț, că atât ziarele din București și Iași, cit și lucrările lui Kogălniceanu, Eliade, A. Florian, Laurian, Maiorescu etc., ajungeau în biblioteca lui Cipariu nu mult după apariția lor, pentru că aici să fie puse și la dispoziția altora²¹).

Înfruntând greutățile de mai sus, luptând aproape pentru fiecare volum, Cipariu nu și-ar fi putut îngheba niciodată biblioteca, unică între cele ale contemporanilor săi, dacă nu și-ar fi mutat curînd centrul de greutate al cumpărăturilor sale în Transilvania, iar mai apoi pe piața de cărți austriaco-germană.

Într-o comunicare următoare, ne vom strădui să stabilim cu exactitate cînd și prin înglobarea căror colecții sau fragmente de colecții a depășit biblioteca lui Cipariu modelele antecedente blăjene, cu ajutorul cui a lucrat, ce metode a urmat pentru crearea bibliotecii sale, cum și-a sistematizat cărțile în perioada de pînă la revoluția din 1848/49, și, în sfîrșit, cînd au suferit colecțiile lui pagube foarte serioase.

Sz. JAKÓ

1. Jakó, S. *Bibliofilia lui T. Cipariu*. In: *Anuarul Institutului de istorie*. Cluj, 10 (1967), p. 129—171.

2. Privitor la situația comerțului de cărți în Transilvania, numeroase date valoroase oferă articolul Fr. Teutsch, *Zur Geschichte des deutschen Buchhandels in Siebenbürgen*, publicat în *Archiv für Geschichte des deutschen Buchhandels*, 15 (1892), p. 1—59.

3. Cf. Szarvasi M. *Magánkönyvtáraink a XVIII században* [Bibliotecile particulare în sec. XVIII]. Budapest. 1939, p. 22, 30, 59, 63—64; Jakab, E. *A censura története Erdélyben* [Istoricul cenzurii în Transilvania]. In: *Figyelő*, 10 (1882), p. 161—182, 253—273, 333—356.

4. Teutsch, Fr. *Buchhandel*, 15 (1892), p. 26.

5. Arhiva Eparhiei Reformate, Cluj — Archivum Supremi Consistorii Reformatorum, 141/1845.

6. Cf. Lupu, I. *Un bibliofil român din prima jumătate a veacului al XIX-lea: căpitanul Constantin Oltelnicănu*. In: *Studii și cercetări de bibliologie*, 3 (1960), p. 131.

7. Arhiva personală a lui T. Cipariu, în Arhiva Istorică din Cluj a Academiei R. S. România, nr. 2876 (5/17 martie 1841).

8. *Transilvania*, 1 (1868), p. 162.

9. Biblioteca Academiei R. S. România, București. Mss. rom. Nr. 994, Corespondența lui G. Bariț, vol. III, fol. 86.

10. *Ibidem*, fol. 100 (10/22 martie 1842).

11. *Ibidem*, fol. 196-197 (1847).

12. *Ibidem*, fol. 129 (26 ianuarie 1845). Cf. Teodor. P. *George Bariț și Principatele Române pînă la 1848*. In: *Anuarul Institutului de istorie*, Cluj, 6 (1963), p. 85.

13. Corespondența G. Bariț, vol. III, fol. 42 v I (8 aprilie 1838).

14. *Ibidem*, fol. 107 (4/16 febr. 1843), fol. 129 (25 ianuarie 1845).

15. *Ibidem*, fol. 102 (II/26 iunie 1842), fol. 103 (9/21 aug. 1842), fol. 125 (8/20 dec. 1844).

16. Bănescu, N. și Mihăilescu, V. *Ion Maiorescu*. București, 1912, p. 470.

17. Cipariu, T. *Călătorie în Muntenia la 1836*. In: *Prietenii istoriei literare*, 1 (1931), p. 370, 377.

18. Arhiva T. Cipariu, nr. 1599.

19. Arhiva Națională Maghiară, Budapesta — Archivum Gubernii Transsylvanicæ in Politicis. 1841; 10384, 11387; 1842: 3249, 3251; Arhiva T. Cipariu, nr. 1843.

20. *Transilvania*, 1 (1868), p. 162.

21. Corespondența lui G. Bariț, vol. III, fol. 65—68 (18/30 dec. 1838), fol. 107 (4/16 febr. 1842), fol. 120 (1/13 iunie 1844), fol. 127 (19/31 ianuarie 1845), fol. 129 (26 ianuarie 1845), fol. 136 (18/30 martie 1845).

FIRUL ARIADNEI

Aspecte din munca de inițiere a copiilor în activitatea de informare

Volutele și zigzagările pe care le prezintă astăzi tărîmul cunoașterii, datorită nenumăratelor acumulări realizate de societatea omenească de-a lungul istoriei sale și, mai ales, datorită revoluției fantastice făcute de știința și tehnica contemporană, întrec cu mult complicatele întortochieri ale anticului labirint din mitologia greacă. „Drama cunoașterii” e mai puternică decît oricînd. A fi astăzi la curent cu informația ce apare în lume a devenit un lucru deosebit de greu. Omul modern se poate lesne rătăci în noianul de cunoștințe adunate în tomuri. Cine-i va dărui ghemul al cărui fir să-l călăuzească? Cine va fi pentru el Ariadna?

André Maurois considera, în *La bibliothèque publique et sa mission* (Paris, UNESCO, 1961, 33 p.) că bibliografiile și cataloagele au rolul „să conducă pe oameni prin desișurile junglei de cunoștințe”.

Accesul liber la raft în bibliotecă constituie o formă de lucru modernă care oferă libertatea alegerei. Cititorul nu este obligat să-și ia singur cărțile de la rafturi, dar e de dorit ca el să știe, să poată, în mod independent, să se informeze în cataloage, dicționare, enciclopedii și mijloace ajutătoare

bibliografice. Și cum biblioteca de copii este poartă către biblioteca de adulți, formarea „educarea” micilor cititori este o problemă deosebită însemnată. Cu cît vor fi mai bine îndrumați și ajutați copiii să facă primii pași în bibliotecă, să ajungă să se orienteze și să folosească mijloacele de informare care le sînt puse la dispoziție, cu atît vor putea mai bine, odată deveniți uzajeri majori ai bibliotecii, să se „ajute” singuri.

Munca în bibliotecile pentru copii și tineret este în același timp și simplă, și complicată: simplă, deoarece aceste categorii de cititori se adresează bibliotecarului cu deplină încredere, sînt dispuși să creadă tot ce li se spune, dar complicată, de îndată ce se pune problema de a răspunde acestei încrederi, de a nu-i dezamăgi. Este o sarcină grea, complexă și diferențiată care nu poate fi îndeplinită fără o calificare specială și fără o experiență de mai mulți ani. Dificultatea constă atît în selecția cărților pentru bibliotecile de copii și în organizarea și dezvoltarea fondurilor, cît, mai ales, în activitatea propriu-zisă cu cititorii copii.

Întîlnirea nemijlocită a cititorului cu cartea, în condițiile accesului liber la raft, în bibliotecile pentru copii, este o problemă primordială. Bibliotecarul observă reacțiile copiilor de vîrstă preșcolară în momentul primului contact cu obiectul, încă necunoscut, „cartea cu poze”, asistă la încercările stîngace ale cititorilor începători care scormonesc rafturile bibliotecii, cunoaște, în fine, strădania elevilor de a descoperi în paginile cărților răspuns la întrebările ce-i frămîntă, de a pătrunde în lumea subiectelor care le-au cucerit interesul. Problema care se pune este de a găsi modalitățile de lucru cele mai indicate pentru a-i ajuta pe micuții cititori să găsească singuri calca cea mai rațională și, totodată, cea mai plăcută pentru a depăși aceste „hopuri” ale începutului. Biblioteca publică pentru copii este, prin însăși profilul său, un loc unde se desfășoară o activitate pedagogică, dar nu e o simplă prelungire a școlii, ci un spațiu pedagogic aparte, dirijat de legi specifice. Vizitatorii bibliotecilor pentru copii (ne referim la cei de vîrstă școlară) vin dintr-un impuls propriu, zăbovesc la răsfoirea cărților după pofta inimii și părăsesc biblioteca, după înregistrarea împrumutului, tot după voia lor. Nimic nu-i împiedică în ritmul lor firesc de mișcare. Bine îndrumați, copiii au capacitatea de a înțelege „ordinea interioară” din această împărăție a cărților. Lucrînd cu grupe libere de copii, alcătuite nu pe „clase” ci spontan, în virtutea unor interese comune, bibliotecarul se află într-o situație complet diferită de cea a profesorului. El nu poate să le facă „expuneri” despre foloasele bibliotecii, despre rolul și importanța cataloagelor, despre tehnica informării etc., ceea ce i-ar plictisi și i-ar îndepărta, ci trebuie să folosească niște mijloace pedagogice deosebite.

Considerăm a nu fi lipsită de interes pentru lucrătorii din bibliotecile pentru copii și tineret din țara noastră, prezentarea unor practici de acest gen existente în străinătate.

În multe biblioteci, mai ales din S.U.A., sînt folosite pe scară largă o serie de materiale audio-vizuale. Se fac demonstrații cu filme sau cu diapozitive, audiori de fonograme etc. Filme ca *Luați cunoștință de biblioteca noastră, Cum trebuie să vă folosiți de enciclopedia, Cum sînt fabricate cărțile* ș.a. sau vizionările de teleprograme care prezintă bibliotecile în plină desfășurare a activității sale și-au dovedit eficiența.

De o mare răspîndire se bucură jocurile introductive în informare, organizate în multe biblioteci din lume.

A căuta și a găsi este un astfel de joc. Întrebările puse nu trebuie să fie nici prea ușoare, dar nici prea grele, plăcerea jocului constînd deopotrivă în străduința de „a căuta”, dar și în satisfacția de „a găsi”. Gruparea întrebărilor este făcută în ordinea complexității. Nu întrebările se repartizează după vîrsta participanților, ci copiii sînt împărțiți — cu mult tact pentru a nu băga de seamă criteriile — în grupe de joc, conform aptitudinilor și capacității lor de înțelegere. De regulă, în prima grupă participă proaspeții uzajeri ai bibliotecii care sînt astfel inițiați asupra modului în care pot folosi diferitele cataloage și asupra „ordinii spațiale” a bibliotecii. În formularea întrebărilor se evită folosirea termenilor de specialitate. Copiilor li se creează asociații expresive care-i ajută să înțeleagă modul de organizare al colecțiilor. Spre exemplu, biblioteca este comparată cu un oraș în care locuitorii (cărțile, adică) sînt înregistrați la Biroul de evidență al populației, respectiv în catalog. Cota reprezintă strada și numărul casei. Altcori, copiilor li se spune că în lume sînt multe cărți, tot atît de multe ca floricele care smălțează un cîmp nesfîrșit. Biblioteca seamănă cu un astfel de cîmp. Pentru a ști ce floare să culegi trebuie să cauți în catalog. Catalogul este ca un ierbar în care plantele sînt așezate într-o anumită ordine... Pentru copiii de vîrstă preșcolară și pentru cei mai mici școlari se organizează cataloage cu ilustrații.

Întrebările jocului sînt simple și cît mai directe, de tipul: „Ce personalitate e înfățișată la pagina 425 a romanului *Ivanhoe* de W. Scott (București, Editura tineretului, 1968)?” Este o întrebare care trimite la catalogul alfabetic și la cota cărții din raft, apoi la pagina respectivă.

La jocurile de informare pentru începători trebuie incluse și întrebările referitoare

la numărul de pagini, pentru a se evita ca mai tîrziu să ceară „cartea cu cota 255 p.”; „Cîte pagini are cartea lui Emil Gîrlăanu *Din lumea celor care nu cuvîntă* (București, Editura tineretului, 1961)?” Alte întrebări pot fi: „Din ce limbă a fost tradusă cartea *Cuore* de Ed. de Amicis (București, Editura tineretului, 1967)?”; „Cine e ilustratorul volumului *Cartea cu Apolodor* de Gelu Naum (București, Editura tineretului, 1963)?”; „Cine este autorul romanului *Singur pe lume?* (București, Editura tineretului, 1963)?” etc. Pot fi formulate și contra-întrebări, cu referire la orele de povestire sau de lectură: „Cine a inventat tiparul?”, „Cum se face o carte?” etc. (*Povestea scrisului* de Elisabeth Hering, București, Editura tineretului, 1960.)

În calea micului „căutător”, ca și pe traseele turistice, sînt plasate indicatoare care-l călăuzesc spre răspunsul corect.

Pentru copiii mai mari, 9—12 ani, întrebările sînt mai complicate: „Cîte cărți de călătorii sînt în grupa 91?” Pentru a stabili numărul de titluri, copiii se vor adresa catalogului sistematic. „Cum se numesc basmele și povestirile adunate în volumul cu titlul *A fost odată ca niciodată* (București, Editura tineretului, 1955)?” Pentru a răspunde unei astfel de întrebări, „jucătorul” va consulta catalogul pe titluri, va merge apoi la cota respectivă și, în fine, va cerceta sumarul. „Cît costă, pe un an, revista *Căutătorii?*” Prețul indicat pe coperta unuia din numerele aflate la raft și „periodicitatea” publicației vor sluji la calcularea prețului pe un an.

Întrebările sînt adresate, *de la primel* jocuri, în scris, iar răspunsurile se cer tot așa, pentru a obișnui chiar și pe cei mai tineri uzajeri ai bibliotecii că afirmațiile lor trebuie să fie exacte. Răspunsurile corecte sînt întotdeauna răsplătite cu mici premii.

★

În bibliotecile pentru copii din S.U.A. sînt practicate, de asemenea, în scopuri educative, o seamă de jocuri.

Pentru jocul *Călătorie prin catalog*, copilului i se dă o descriere, înadins greșită, a unei cărți, iar el trebuie, cu ajutorul fișelor de trimitere, să găsească și să corecteze toate „greșelile” găsite.

Nu uita alfabetul ajutat pe copii să-și însușească deprinderile de lucru cu dicționa-

rele și enciclopediile. Bibliotecarul distribuie elevilor foi de hîrtie cu denumirea unui obiect, animal etc., despre care trebuie să caute și să găsească în enciclopedii articolele referitoare.

În Franța se organizează concursuri pentru tineri sub forma unor jocuri. Mai întîi, copiii sînt invitați să examineze o expoziție de desene. Aceste imagini reprezintă proverbe. Concurenții sînt datori să dea legenda pentru fiecare desen, identificînd proverbele. *Fabulele* lui La Fontaine, culegerile de proverbe și zicători, dicționarele, cărțile ilustrate sînt sursele către care se îndreaptă participanții la concurs. Cele mai bune răspunsuri sînt recompensate. Concursuri asemănătoare sînt organizate și în unele biblioteci pentru copii din R.S. Cehoslovacă unde participanții sînt invitați să recunoască anumite plante sau animale și să găsească date despre ele în diversele enciclopedii, albume, atlase etc.

Bineînțeles că pentru a putea organiza în mod eficient astfel de jocuri sînt necesare anumite condiții. Biblioteca trebuie să dispună de o serie de mijloace de informare. Fondul de cărți va fi cu mult mai larg conceput decît fondul obișnuit al secțiilor pentru copii, limitat, în general, la literatura de distracție și la boletistică. Este necesar un mare număr de lucrări care oferă informații în toate domeniile cunoașterii, de lucrări care într-o coajă beletristică conțin un miez științific, de lexicoane, manuale, ghiduri, lucrări de informare, lucrări de sinteză pe probleme. Pot fi selecționate pentru acest fond nu numai lucrările apărute în Editura tineretului, dar și cele publicate de alte edituri, care prin conținut, mod de prezentare și vocabular se adresează publicului larg și sînt accesibile și copiilor din clasele mai mari. (*Dicționarul enciclopedic român*. Vol. I—IV. București, Editura politică, 1962—1966; *Mic atlas geografic*. București, Editura științifică, 1962; *Istoria ilustrată a picturii*. București, Editura Meridiane, 1968; *Calendarul muzicii universale*. București, Editura muzicală, 1966; *Lumea animalelor*. După Brehm. București, Editura științifică, 1964; colecțiile *Arta pentru toți*, *Biblioteca cinefilului*, *În jurul lumii*, *Oameni de seamă* etc.)

Luorările selecționate pentru dotarea bibliotecii trebuie să fie accesibile, cu capitole și paragrafe nu prea lungi, cu litere de tipar lizibile și neapărat trebuie să fie înzestrate cu tablă de materii și indici de nume și de subiecte.

Pe lângă cataloagele obișnuite — alfabetic, sistematic și pe titluri — multe biblioteci pentru copii din străinătate au și un catalog pe subiecte care trimite nu numai la volum, ci și la pagina la care e tratată tema. Catalogul pe subiecte — la a cărui întocmire și completare trebuie avută în vedere aria de preocupări a micilor cititori — poate include și nume de persoane, deși e preferabil să existe și un catalog Personalia. Cum însă, organizarea unor cataloage pe subiecte, în cadrul bibliotecilor pentru copii din țara noastră, este deocamdată doar un deziderat al viitorului, fiind greu de realizat fără o pregătire specială a bibliotecarilor, ar fi bine ca la cataloagele sistematice existente să fie introduse indici de subiecte cît mai dezvoltate și să se organizeze și unele cataloage tematic.

Bibliotecile pentru copii din R.F.G., bine organizate în acest sens, desfășoară o bogată activitate de inițiere și de formare a cititorilor, prezentată într-un interesant articol *Informationsarbeit in Kinder — und Jugendbüchereien*, semnat de Werner Jahrmann (Bücherei und Bildung nr. 6/1968), articol care ne-a furnizat o bună parte din exemple. Jocurile de informare sînt programate într-un crescendo de dificultate, păstrîndu-se în permanență o viziune de ansamblu asupra rezultatelor. Astfel, s-a constatat că greutățile împlinite de copii în folosirea datelor bibliografice și a surselor de informare sînt învinse treptat, o dată cu reluarea jocurilor în diverse versiuni. Experimentul probează că la o grupă de 10 copii (8—12 ani) au fost înregistrate 47 de greșeli (jocul cuprindea un număr de 10 întrebări), din care 28 soluții false și întrebări rămase fără răspuns și 19 răspunsuri formale. La repetarea jocului cu același grup de copii și cu întrebări asemănătoare, numărul de greșeli a scăzut simțitor, ca apoi, o dată cu familiarizarea participanților cu modul de folosire a mijloacelor de informare, aproape să dispară.

Cititorii care au dobîndit deja siguranță în scris și în citit (aproximativ de la clasa a III-a în sus) pot fi antrenați, tot sub formă de joc, să facă „cercetări” în anumite domenii. Se poate organiza o excursie imaginară „Pe meleagurile Patriei”. Copiii întorși din vacanță își aleg locurile cunoscute în timpul taberelor, în excursii etc. Muntele, marea, delta, pădurea, cîmpia, cu flora și fauna lor caracteristică, pot deveni, cu ajutorul bibliotecarului, subiecte de cer-

celare. (*Lumea animalelor. După Brehm*. București, Editura științifică, 1964; Pop, Ionel. *Instantanee din viața animalelor*. București, Editura științifică, 1964; Jianu, Eugen. *Locuitorii Deltei*. București, Editura tineretului, 1962; Jianu, Eugen. *Locuitorii pădurii*. București, Editura tineretului, 1961. ghidurile diverselor regiuni etc.) Se poate de asemenea imagina o vizită la Grădina zoologică. Prin intermediul cataloagelor și al lucrărilor de informare puse la dispoziție de bibliotecă, micii cercetători vor putea afla o serie de lucruri interesante despre animalele întâlnite acolo. Cei care au ajuns la capătul „călătoriei” povestesc celorlalți ce au „văzut”.

Iată cum se organizează un asemenea joc pentru un grup de 40 de elevi (pot fi și mai puțini, bineînțeles!). Sînt pregătite cca. 20 de subiecte. Fiecare pereche de copii primește aceeași temă. În scopul evitării aglomerației în fața catalogului pe subiecte, fișele sînt împărțite în 4 sertare care vor fi scoase din fișier și așezate pe mese, la oarecare distanță. În momentul „startului” în fața fiecărui sertar se vor afla cîte 5 perechi de copii, ușor de urmărit atît de către învățătorul care asistă, de obicei, la aceste jocuri, cît și de către bibliotecar. Aceștia intervin ori de cîte ori jucătorii întîmpină unele mici greutăți. Pentru a se evita îngrămădirea mai multor copii la același raft și a se asigura cuprinderea întregului depozit, bibliotecarul are datoria să controleze cotele cărților la care trimit subiectele respective. Ultima etapă a jocului este „schimbul de informații”. Copiii, așezați în cerc, își împărtășesc, sub forma unor povestiri libere, „ce” au găsit cu privire la tema aleasă. Cum fiecare subiect a fost atribuit cîtor doi copii, aceștia vor avea posibilitatea să se completeze, să facă schimb de informații. Dacă timpul nu permite realizarea acestei faze de încheiere, atunci fiecare copil va expune pe scurt învățătorului sau bibliotecarului rezultatele „cercetărilor” întreprinse.

În ordinea gradului de dificultate urmează jocurile destinate copiilor între 12 și 14 ani care au drept scop introducerea acestora în folosirea lucrărilor de informare. Se stabilește un grupaj de 10—12 întrebări care trînit spre diferitele lucrări de informare existente în bibliotecă. Exemplele pe care vi le prezentăm pot servi drept model pentru redactarea altor întrebări, în funcție de posibilități:

— Cînd a fost realizat primul zbor în Cosmos? (*Dicționar enciclopedic român*. Vol.

1—IV. București, Editura politică, 1952—1966).*)

— Ce semnificație are cuvîntul „a ingera”? (*Dicționar de neologisme*. București, Editura științifică, 1966).

— Care sînt principalele centre economice și culturale din R.S. Cehoslovacă? (*Dicționar enciclopedic român; Mic atlas geografic*. București, Editura științifică, 1962).

— Care sînt cei mai de seamă pictori români? Numiți cîteva din pinzele lor cele mai cunoscute. (Lucrările apărute în colecțiile „Arta pentru toți” și „Maestrii artei românești”).

— Care este cel mai înalt munte din lume? (*Mic atlas geografic*).

— Cînd și unde a avut loc premiera operei lui George Enescu *Oedip*? (*Calendarul muzicii universale*. București, Editura muzicală, 1966).

— Care este primul film sonor și cînd a avut loc prima reprezentare? (Sadoul, G. *Istoria cinematografului mondial*. București, Editura științifică, 1961).

★

După cum am mai arătat, grupele de copii reacționează diferit la temele de informare, în funcție de gradul de exercitare, iar bibliotecarul este dator să adevneze dificultatea întrebărilor la diforitele grupe de joc.

Organizarea jocurilor de informare este o muncă pretențioasă care solicită multă osteneală, nu în ceea ce privește desfășurarea propriu-zisă, ci în ceea ce privește pregătirea și ritmul de muncă. Ritmul este stabil, în ceea mai mare măsură, de copiii care reclamă continua revenire la aceste jocuri, în noi și noi forme, și doresc să li se comunice imediat rezultatele concursului. Bibliotecarul este mereu solicitat să găsească noi formule de joc, să le facă din ce în ce mai complicate și mai diferențiate, mai ales dacă a reușit să-și creeze grupe omogene de copii.

★

Colaborarea între biblioteca publică pentru copii și școală se poate împlini, într-un mod foarte fructuos, pe făgașul organizării unor jocuri de informare.

În condițiile în care bibliotecile școlare sînt profilate într-o anumită direcție, în conformitate cu scopul pentru care au fost create, vizitele profesorilor cu grupe de elevi,

*) Parantezele indică una din sursele de informare posibile, dar nu unica. În cazul organizării unor astfel de jocuri bibliotecarul este dator să pună la dispoziția participanților un număr cit mai mare de lucrări de informare.

la bibliotecile publice pentru copii, sînt foarte obișnuite. Aceste vizite au drept obiectiv — în afară de cercetarea imediată a unei teme — obișnuirea copiilor cu frecventarea bibliotecii publice, familiarizarea lor cu modul de organizare al acestei instituții, cu folosirea mijloacelor de informare ce le sînt puse la dispoziție, cu principalele reguli de alcătuire a unei bibliografii etc. Cităm un exemplu semnificativ de colaborare între bibliotecari și profesori. La o școală din Danemarca, profesorul a ales ca temă școlară „Franța”, despre care a dat elevilor o serie de date. A mers apoi cu copiii la bibliotecă unde, pe o masă, se aflau 30 de cărți cu titluri diferite, inclusiv povestiri, cu referire la Franța, selecționate din vreme, împreună cu bibliotecarul. Fiecare elev și-a ales cite o carte. La lecția următoare, copiii au fost „ascuțați” despre ce au aflat, în legătură cu Franța, din volumele citite. Pentru reușita unor astfel de acțiuni, bibliotecarul poate avea o importanță contribuție, cu condiția să cunoască, din timp, tematica respectivă. După ce au citit, de exemplu, *Toate pînzele sus* de Radu Tudoran (București Editura tineretului, 1958) sau *Ocolul pămîntului în 80 de zile* de Jules Verne (București, Editura tineretului, 1956) și copiilor li s-a deșteptat interesul pentru călătorii, pentru cunoașterea diferitelor zone geografice ale lumii, se vor putea organiza „expediții” pe urmele celor descrise în cărțile amintite. Activitățile de acest fel se desfășoară tot după sistemul jocurilor de informare. După ce se adună bibliografia referitoare la temă, bibliotecarul va cerceta care sînt cele mai indicate lucrări pentru vîrsta elevilor, apoi va face confruntarea cu catalogul tematic sau pe subiecte și cu cel sistematic, pentru a completa bibliografia cu subiectele și clasificările înrudite. În cazul în care biblioteca nu dispune de astfel de cataloage, bibliotecarul va putea întocmi, special pentru acțiunea organizată, un fișier tematic, chiar dacă această muncă îi va răpi multă vreme și îi va solicita un efort deosebit.

În munca cu tinerii, gradul de complexitate al jocurilor este, se înțelege, cu mult mai ridicat. Exercițiile sînt menite să obișnuiască pe tineri cu sursele și mijloacele de informare din secția pentru adulți, să le deschidă calea spre instrumentele bibliografice (bibliografii de diferite tipuri, abstracte, ghiduri etc.). Este verificat că exercițiile practice sînt cu mult mai eficiente decît „expunerile”. Elevii din ultimele clase vin la bibliotecă cu profesorii pentru a-și stabili bibliografia pentru lucrările de an, prilej cu

care sînt introduși în modul în care se redactează o bibliografie.

Am încercat să prezentăm cîteva aspecte ale activității de inițiere a copiilor și tinerilor în munca de informare, sub forma unor jocuri introductive, mijloace pedagogice moderne, deoarece sînt probleme foarte actuale.

Recentele documente de partid și de stat cu privire la dezvoltarea învățămîntului de toate gradele în țara noastră, sintetizate în noua lege a învățămîntului, pun cu multă seriozitate problema responsabilității sporite a educatorilor în condițiile revoluției științifico-tehnice contemporane și a perspectivelor ce le deschide. Școala trebuie să pună pe om în situația de a înțelege și a folosi cunoștințele dobîndite, trebuie să-l învețe nu să acumuleze mecanic noțiuni, ci să „descifreze” mijloacele de informare ce-i stau la dispoziție. Pornind de la această idee, acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei R.S.R., spunea: „Atunci cînd ne fixăm o structură de învățămînt nouă trebuie să ne întrebăm ce vrem să facem din copiii noștri: mașini, în interiorul cărora însăși gîndirea să fie automatizată, sau conducători și, eventual, creatori de mașini... În primul caz este justificată orice încărcare a programului... În cazul al doilea, elevul sau studentul... trebuie nu numai instruit, dar mai ales învățat să gîndească”. Învățătura nu trebuie considerată încheiată o dată cu dobîndirea de către elev a unui anumit număr de cunoștințe. Printre aspectele majore ale activității de formare a viitorilor constructori ai comunismului și comunismului în țara noastră, se numără atragerea lor spre o participare activă la procesul de învățămînt, îndrumarea lor spre un studiu bazat pe surse directe, inițierea lor în metodele moderne de informare. Frecventarea bibliotecilor devine astfel o necesitate de ordin intelectual, iar biblioteca pentru copii, în accepțiunea modernă, încetează de a fi numai un loc de distracție, de destindere, și devine un colaborator activ al școlii, o instituție în cadrul căreia copiii sînt învățați să-și însușească „știința” de a se orienta în tezaurul culturii, deprind tehnica informării etc.

În lucrarea mai sus citată, André Maurois scria: „Biblioteca este suplimentul necesar al școlii și învățămîntului. Aș spune că învățămîntul e doar cheia la ușa bibliotecii...”

Liliana Ioana OBROCEA

artistic-grafică. Ea a reprezentat o manifestare care înlesnește cunoașterea patrimoniului spiritual al poporului român, un nou prilej de întărire a prieteniei româno-bulgare.

„Lenin, Krupskaja și bibliotecile” ...este titlul primului volum din Clasicii biblioteconomiei universale, colecție care apare, începând din acest an, în Anglia, sub egida Asociației bibliotecarilor din Marea Britanie. Volumul cuprinde o selecție din articolele cu caracter biblioteconomic scrise de Lenin și de Krupskaja, un indice bibliografic complet al tuturor articolelor de acest fel, precum și amintiri despre cei doi autori. (Sovetskaia bibliografiia, 36[1968], nr. 2[108])

A III-a Reuniune de studiu a Asociației internaționale a bibliotecarilor universităților tehnice (I.A.T.U.L.)

...a avut loc, între 2 și 7 septembrie 1968, la Biblioteca Universității din Delft (Olanda). Consacrată aplicării metodelor și tehnicilor biblioteconomice internaționale, reuniunea a avut următoarea tematică: achiziționarea documentelor cu caracter special, tratamentul materialului în vederea utilizării lui, mijloacele de furnizare a documentelor către beneficiari, organizarea și administrarea bibliotecilor. (Bibliographic. Documentation. Terminologie, 8, nr. 8, mai 1968).

„Editions associées d'Amsterdam”, noua societate de editură, specializată în reimpriarea operelor epuizate.

...a luat ființă, în 1967, în Olanda. Această societate, formată din 30 de editori olandezi, reimpriază lucrări de referință și periodice de mare importanță, astăzi epuizate. Recent, a fost anunțată retipărirea lucrării *Les épopées françaises. Etudes sur les origines et l'histoire de la littérature nationale* [Epopoile franceze. Studii asupra originilor și istoriei literaturii naționale], de Léon Gautier (ed. a 2-a, Paris, 1878—1897, 5 vol., circa 3 120 p.), ca și a cunoscutii enciclopedii *Grand dictionnaire universel du XIX-e siècle français; historique, géographique, biographique, mythologique, bibliographique, littéraire, artistique, scientifique etc.*, de Pierre Larousse (Paris 1865—1876, 1878 și 1888, 17 vol., peste 24 000 p.). Casa de editură B. de Graaf, care face parte din această societate, lucrează în prezent la republicarea lucrării lui Aloys Ruppel despre Gutenberg, intitulată *Johannes Gutenberg: sein Leben und sein Werk* (ed. a 2-a, Berlin, 1947). (Bull. UNESCO bibl., 22, nr. 3, mai—iunie 1968).

Un comitet de pregătire a înființării UNIUNII BIBLIOTECARILOR ȘI A CADRELOR DIN DOMENIUL INFORMĂRII

...a luat ființă, în prima jumătate a acestui an, în Republica Socialistă Cehoslovacă. Necesitatea acestei uniuni a fost impusă de noile condiții ale stadiului actual de dezvoltare a științei și culturii, fiind se înregistrează o creștere impetuoasă a numărului informațiilor, fiind informarea a devenit o funcție socială indispensabilă progresului în toate ramurile vieții contemporane. Îndreptat spre raționalizarea folosirii sociale a informației, noul organism a fost conceput sub forma unei uniuni a bibliotecarilor și a celorlalte cadre din domeniul informării și al documentării, ca o organizație obștească pe întreaga țară, care să unească specialiștii talentați, adică interesele de perfecționarea domeniului în care activează. Uniunea are menirea să stimuleze inițiativele personale și să asigure condiții pentru valorificarea capacității creatoare a cadrelor de specialitate din bibliotecă, a celor antrenate în munca bibliografică și de informare. A fost stabilit că Uniunea va colabora cu toate organismele de specialitate înrudite și, în special, cu Societatea tehnică științifică a cadrelor de informare. (Ctenar, 20, nr. 5, mai 1968)

„Internationales Bibliotheksadressbuch”

...este titlul ghidului internațional al bibliotecilor, publicat în 1966, la München. Acest ghid înregistrează 24 860 de biblioteci din 157 de țări, fiind cuprinse bibliotecile cu profil enciclopedic cu peste 30 000 de volume și cele speciale cu fonduri mai mari de 3 000 de volume. Datele oferite sînt: adresa, anul înființării, profilul bibliotecii, structura fondului de publicații etc. (Sovetskaia bibliografiia, 36[1968], nr. 2[108]).

Casa de editură Rosenskilde și Bagger, din Copenhaga (Danemarca)

...publică, sub patronajul Bibliotecii regale a Belgiei, din Bruxelles, și al Bibliotecii regale din La Haye (Olanda), o serie intitulată *Medieval manuscripts from the Low Countries in facsimile* [Manuscrise medievale din Țările de Jos în facsimil]. Pînă în prezent, a fost fixat conținutul primelor 9 volume, care vor apărea câte unul în fiecare an, din care amintim pentru primele patru volume: vol. 1 și 4, manuscrisul vineț al părții a II-a din *Spiegel Historiae* [Oglinzi istorice], datînd din 1393; vol. 2, manuscrisul *Diatessaron* de Liège, cunoscut și sub titlul *Vie de Jésus de Limbourg*, copie din 1270; vol. 3, *Le manuscrit de Grunthuse* datat 1393.

Rubrică redactată de George Vlădescu

Centrala editurilor și difuzării cărții a organizat la Sofia, între 19 august și 2 septembrie a.c., în colaborare cu „Balgarokniga”, în spațiile săli ale Bibliotecii naționale „Kiril și Metodiu”, o expoziție de carte românească.

Organizată ca răspuns la expoziția de carte bulgară care a avut loc la București în luna iunie a acestui an, expoziția românească, deschisă în preajma zilei de 23 August, sărbătoarea națională a poporului român, a cuprins peste 900 de titluri, selectate din cele mai variate domenii de literatură. Expoziția a reprezentat un bilanț al celor 20 de ani de activitate editorială de stat și, în același timp, o modalitate de exprimare a tradiționalei prietenii româno-bulgare, a prieteniei de care se bucură literatura țării prietene în rîndul cititorilor noștri.

Editorii români au prezentat specialiștilor și cititorilor bulgari numeroase lucrări științifice și tehnice de prestigiu — reale contribuții în literatura de specialitate — multe dintre ele distinsе cu premii ale Academiei și traduse sub tipărit în coeditare cu case de editură din străinătate.

Istoria și tradițiile revoluționare ale poporului român, politica internă și externă a României, o glândite într-un mare număr de lucrări, s-au bucurat de mult interes din partea vizitatorilor.

Într-o largă reprezentare, volumele de folclor, edițiile de opere ale scriitorilor clasici și edițiile de autor au reușit să prezinte publicului bulgar bogatele tradiții ale culturii românești.

Remarcabile ediții din beletristica română, aparținînd tuturor generațiilor de scriitori, au permis vizitatorilor să se informeze asupra fenomenului literar de la noi.

Traducerile din literatura universală și, în special, cele din beletristica bulgară, clasică și contemporană, s-au bucurat, de asemenea, de aprecieri deosebite.

Un interes special au suscitat colecția „Biblioteca pentru toți”, volumele de folclor, seriile de opere ale scriitorilor noștri și cărțile pentru copii. Au mai reținut atenția, în mod deosebit, volumele de documente și discursuri ale lui Nicolae Titulescu, precum și cărțile despre politica externă a României.

Expoziția de carte românească de la Sofia s-a bucurat de o caldă primire și de o unanimă apreciere din partea publicului bulgar, atât pentru tematica variată a aparițiilor, cât și pentru realizările deosebite obținute în prezentarea

Redescoperindu-l pe DUILIU ZAMFIRESCU

Duiliu Zamfirescu este un scriitor care incepe abia în zilele noastre să fie mai bine cunoscut, mai bine spus să fie redescoperit; abia acum, cu detașarea cuvenită față de polemicile timpului și animozitățile stîrnite de morga aristocratică a omului, literatura sa poate fi mai bine înțeleasă și pătrunsă în nuanțele ei multiple.

Ca și Matei Caragiale, Duiliu Zamfirescu este un mare evocator de atmosferă și un partizan desăvîrșit al cuvîntului, un poet al formelor clasice și al armoniilor sculpturale de o prestanță incontestabilă, sub care bănuieori abisuri de tumuit stăpînite. Dar, ca și literatura sa, pînă de curînd nici viața scriitorului nu a fost bine cunoscută și biografia sa, ca de altfel și monografia operei sale, rămîne încă să fie scrisă. Abia ultimii ani au adus la lumină un număr important de documente care îi pun, cel puțin în parte, în altă lumină viața și opera.

O masivă corespondență inedită, publicată anul trecut de Al. Săndulescu¹⁾, îndosebi cea adresată prietenului Duiliu Ioanin, aduce multe elemente pentru conturarea unui profil mai larg și mai complex al tînărului scriitor. În momentele în care poza sa de înalt demnitar și om de lume nu era încă constituită: cunoaștem mai bine abia acum un Duiliu Zamfirescu îndrăgostit, cu reticențe de adolescent, cu efuziuni romantice, un tînăr sensibil și puțin exaltat uneori, căutînd însă totdeauna să raționeze, să se stăpînească, să se domine. Corespondența aceasta este aproape un roman al devenirii omului, cu personalitatea sa puternică, dar totodată este și un jurnal al devenirii scriitorului, pentru că elemente de sprijin pentru idei care vor rodi în romane, mai ales, se găesc încă de aici, în scrisorile din primii ani de după terminarea facultății, din peregrinările tînărului magistrat, apoi profesor, pe la Hirșova, Tîrgoviște, Focșani.

Procesul treptat de constituire a personalității lui Duiliu Zamfirescu, rece și inabordabilă, este în fond, ca și la olimpiantul Titu Maiorescu, un proces de autocunoaștere și de stăpînire, de disciplinare în spirit clasicist a unui temperament robust și plin de sensibilitate. Că acest proces relativ îndelungat culminează cu o concluzie destul de pesimistă asupra vieții, asupra destinului său, e adevărat, deși pe plan general, Duiliu Zamfirescu este un pozitiv care manifestă încredere în virtuțile și viitorul poporului nostru. Pesimismul său discret în plan personal izvoarăște dintr-o experiență tristă asupra lumii în care trăia, căreia trebuia să-i cedeze, să-i sacrifice mereu cîte ceva din adevărata sa personalitate de artist. Regretul, sentimentul difuz al inutilității tuturor acestor eforturi (dar și al resemnării) transpare descori prin-

¹⁾ Săndulescu Al., *Duiliu Zamfirescu. Corespondență inedită*. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967.

tre rindurile cărților sale și uneori în versuri, ca această strofă inedită notată în lugă pe un bruion al cunoscutei poezii *Gethsemani*, versuri de o amplitudine și dialectică emoțională eminesciană²⁾:

Suflet vagabond, ce cauți prin pustiul întuneric?

Ce durere te gonește către umbra altor vremuri?

Totul seamănă cu totul: mersul timpului e sferic

Și în picla-i friguroasă nu se cade tu să tremuri.

Cunoscutul ciclu al Comăneștenilor cuprinde în romanele sale (cele cinci cunoscute, plus începutul celui de-al șaselea, publicat abia acum patru ani³⁾), probabil cea mai fină și comprehensivă analiză a societății noastre de pînă la primul război, cu atmosfera caracteristică „sfîrșit de secol” a vechii boierimii, înlocuită de vitalitatea brutală și rapace a semenilor lui Tănase Scatiu. Observația asupra propriei sale lumi, care populează acest ciclu cu exemplare din cele mai diferite, îi prilejuiește scriitorului o serie de reflecții pe care le va dezvolta în niște maxime, cugetări fragmentare rămase în manuscris, pe foi dispartate, însă numerotate cu grijă, probabil în vederea unei culegeri de aforisme în genul celor pe care le va da mai târziu la iveală Ibrăileanu. Amărăciunea și divorțul intelectual — dacă nu și sentimental — de clasa căreia se mîndrește că-i aparține apare în multe din acestea, dublate de o înțelegere profundă a sensului istoric pe care-l capătă acțiunile noastre: „Un român boier în străinătate este omul cel mai închipuit de sine și mai sceptic. Am văzut ființe disprețuind monumente și locuri faimoase numai din secreta pominire de a nu recunoaște că sînt locuri pe cari mica sa persoană nu le cunoscuse”⁴⁾. În contrast cu această judecată, iată o caracterizare indirectă a patriotismului, extrasă din aceleași fragmente: „Timpul batjocorește toate pasiunile și mai cu seamă toate excesele — probabil fiindcă toate pornesc din egoism. Pe cele patriotice, dimpotrivă, le înalță, fiindcă în [cazul lor] excesele individuale iau proporțiile sacrificiului făcut în profitul maselor”. Dar acest dosar cu însemnări răzlețe cuprinde și mărturii interesante pentru artist și pentru felul său de a înțelege realitatea, mărturii neașteptate de pildă pentru un spirit considerat clasic prin excelență, lucruri care — așa cum spuneam la început — fac necesară o reexaminare a sentințelor

Jate cu prea multă ușurință în cazul scriitorului nostru: „Muzica lui Beethoven are o așa de mare noblețe în unele fraze, încît literatura, din toate timpurile și din toate țările, rămîne, ca mijloc de exprimare a sentimentelor, mai pe jos de muzică. Ceea ce văd poezii în depărtarea visurilor lor și ceea ce nu ia formă în literatură, pare a se putea exprima în muzică. Și ceea ce exprimă muzica e uneori atît de aproape de sufletul nostru...”

Analist remarcabil, cu un puternic simț al observației și cu tăietura crudă, nu o dată sarcastică, a marilor moralisti, Duiliu Zamfirescu dăduse, în romane mai ales, dar și în nuvele, cîteva figuri de necuit, inspirate — după cum au demonstrat cercetătorii ulteriori — din cea mai apropiată realitate, dintre care cea mai cunoscută rămîne cea a lui Tănase Scatiu. Timpul și împrejurările îi sporesc predispoziția către satiră și, în 1914, scriitorul începe o serie de portrete acide ale oamenilor politici contemporani: D. Sturdza, P. P. Carp, Al. Marghiloman etc. În afara relațiilor unor fapte politice (sau numai a unor anecdote), sînt unele pasaje care interesează îndeaproape istoria literară; nu s-ar părea, de pildă, dar Duiliu Zamfirescu este un admirator al lui Kogălniceanu și al lui Cuza: „S-ar părea că, de la Kogălniceanu încoace, oamenii de imaginație au dispărut și au rămas oamenii de memorie și de voință. Acela (Kogălniceanu adică) a fost geniul inventiv al României, care, cu Vodă Cuza, reprezintă rasa noastră”⁵⁾. Tot aici găsim o caracterizare a lui P. P. Carp — oratorul, care amintește în treacăt, spre comparație, de toți ceilalți oratori contemporani: „O latură a acestei frumoase inteligențe este darul de a vorbi. Fără flori retorice; fără infinitle adjective ale lui Delavrancea; fără șchimele și mimica lui Maiorescu; fără strălucirea cam goală a lui Take Ionescu — discursurile D-lui Carp se ascultă cu o uimire plăcută și se citesc cu dragoste, ca istoria lui Mommsen. Cînd d-a vorbește, cu monoculul în ochi, cu capul pleșuv, cu faimoasa sunță de cravată neagră, purtînd redingota ca un englez de rasă, toată lumea e subjugață. Moldovenismele stilului său oratoric dau un farmec mai mult”. Desigur, din portret transpare și admirația scriitorului pentru „distincția” omului politic, însă trăsăturile sînt pline de viață și revelatoare. În aceste *Portrete*, Duiliu Zamfirescu avea intenția să lase și amintirile sale despre Junimea și cei mai importanți junimiști pe care i-a cunoscut; din proiect n-a realizat decît un pasaj fragmentar, incident, care ne face să regretăm că

²⁾ Biblioteca Centrală de Stat, mss. 10, 874.
³⁾ Anghelescu Mircea, *Cel de-al șaselea roman din ciclul Comăneștenilor*. În: *Steaua* nr. 1, 1964.

⁴⁾ Biblioteca Centrală de Stat, mss. 10, 874: *Măsura dreaptă a vieții*. (aforisme).

⁵⁾ Biblioteca Centrală de Stat, mss. 10, 533: *Portrete*.

n-a fost dezvoltat: „Îmi aduc aminte de unele ședințe memorabile în casa D-lui Maiorescu, din strada Mercur, pe timpul când trăia prima soție a acestuia, iar a doua a sa soție era numai *auditoare*. Alec-sandri citea *Fintina Blanduziei* sau pe *Ovidiu*; Eminescu era încă sănătos și cu sfiala sa obicinuită asculta cum discută alții; Caragiale spunea anecdote triviale sau citea piese cu haz; Pogor pleca la 10^{1/2} fix; Zizin Cantacuzino corecta traducerea sa capitală din Schopenhauer, Dl. Carp venea citeodată să-și vadă gogomanii”.

Se pare că, deși proza îl acaparează în epoca de maturitate, spre bătrînețe scriitorul revine spre poezie, încercînd să moduleze arpegii pe o liră încă îndeminată. Pe caietul pe care începuse să scrie cel de-al șaselea roman din ciclul Comăneștenilor, întrerupt după două capitole de moartea sa neașteptată, se găsesc și câteva poezii inedite; unele sînt destul de convenționale în moralitatea lor ostentativă, cum e cea intitulată *Morminte*:

În cimpul fără adăpost
Mormintele clipesc la stele.
De unde vin și cine-au fost
Sărmanii care dorm în ele?

Drunețele ce pari grăbit
Oprește-te și ia aminte
Că nimenea nu e scutit
De soarta celor din morminte.

Altele aduc realmente un suflu poetic neașteptat, delicat și discret, în ciuda pasiunii țigănești folclorice:

Mărgărint, mărgăritar,
Ce te scuturi în pahar
Pe măsuta dragei mele
Între lacrimi și inele,
Caută de-ntinereste
Tremură și înfloreste
Că poate mireasma ta
Sufletu-i va turbura.
Te-o privi și țî-o zîmbi
Florile țî-o miroși...⁶⁾

(*Mărgărint*)

La o sută și zece ani de la nașterea scriitorului, constatăm cu bucurie că moștenirea sa literară ne oferă încă prilej de surprize și de reevaluări. Ceea ce e, printre altele, semnul perenității.

Mircea ANGHELESCU

Colaković, Rodoljub. *Prețul libertății*. Buc., Editura politică, 1968. 448 p.

Lucrarea, cu caracter memorialistic, a lui Rodoljub Colaković, publicată nu de mult în Editura politică, este prima lucrare de sinteză prin intermediul căreia cititorii români se pot informa asupra războiului de eliberare dus de Iugoslavia în timpul celui de-al doilea război mondial.

Dar a prezenta cartea ca o istorisire nudă a faptelor de arme pe care poporul iugoslav le-a săvîrșit în acea perioadă, sub conducerea Partidului Comunist din Iugoslavia, ar însemna a o priva de elementul emoțional pe care i-l împrumută personalitatea autorului.

Autorul, care a conjugat activitatea de scriitor și publicist cu aceea de activist de partid, nu este un militar de profesie, ci doar unul din cei care au organizat direct lupta partizanilor iugoslavi și mai apoi a Armatei de eliberare împotriva ocupanților hitleristi. De aceea, evenimentele nu sînt relateate, în desfășurarea lor, profesional și sec, ci, dimpotrivă, în carte predomină chipul omului, creatorul propriei sale istorii, multiplicat în felurite înfățișări și psihologii umane.

Acumulînd o vastă experiență de viață ca activist ilegal, ca voluntar în Brigăzile internaționale din Spania, Rodoljub Colaković este un fin observator, atît al peisajului faptic cît și al celui afectiv; observația sa nu este lipsită de izbucniri pătimașe, de elemente sensibil romantice, de statistici ca și de aluzii pline de umor — toate acestea contribuînd la stimularea interesului inițial suscitat de temă și la transformarea ei într-o lectură pasionantă. Pe fundalul evenimentelor remarcăm tipurile unor personalități de frunte ale țării vecine și prietene: mareșalul Tito, Kardelj, Koeva Popovici, ale unor activiști de valoare: Sreten Zujović-Qacheșul, Filip Kljaić-Fița precum și marea masă a celor numiți sau nenumiți, care au luptat eroic împotriva opresiunii fasciste și a trădării interne a cetnicilor lui Draža Mihajlović.

Eroismul, prezent în mai toată lucrarea, este firesc atît într-o acțiune de sabotaj cît și în atacul deschis asupra unor poziții inamice sau în traversarea primejdioasă a liniilor vrăjmașe. Este la fel de firesc ca și împotrivirea îndrîjită a populației în fața ocupanților, ca și victoria deplină a forțelor progresului social, politic și economic. Este, în acest firesc, o nuanță pe care R. Colaković o surprinde și o redă admirabil: firescul istoric.

Traducerea în limba română, fidelă nervului gazetăresc al scriiturii originale, s-a

⁶⁾ Biblioteca Centrală de Stat, mss. 10.516.

făcut după ediția prescurtată a *Insemnărilor despre războiul de eliberare din Iugoslavia*, care a apărut la Belgrad în 5 volume în 1946—1955. Ea cuprinde, în 22 de capitole, perioada dintre vara anului 1941, când autorul a primit sarcina să părăsească redacția ziarului *Borba* pentru a se alătura unui grup de activiști care urmau să coordoneze acțiunile detașamentelor de partizani din Serbia, și toamna anului 1944, care a corespuns luptelor soldate cu eliberarea Belgradului. Dincolo de capitolele pe care autorul le-a fixat lucrării, se poate urmări existența unui șir de teme de maximă importanță pentru epoca respectivă: starea de spirit a populației, fluctuația relațiilor dintre partizani-țărani-cetnici, organizarea detașamentelor și a Armatei de eliberare pe baza principiilor disciplinei revoluționare, luptele propriu-zise, activitatea organismelor patriotice din țară și a celor trădătoare sau oportuniste din emigrație. Aceste teme subliniază o dată mai mult rolul hotărâtor al Partidului Comunist în lupta pentru eliberarea națională, cât și adeziunea deplină a maselor populare față de politica științifică, obiectivă, progresistă promovată de revoluționarii comuniști.

Atracția cititorului pentru această lucrare va fi satisfăcută nu numai de materialul informativ, ci și de realeză calitatea narativă ale partizanului-reporter.

Cerneak, E. Cinci secole de război secret. Buc., Editura politică, 1968. 584 p.

Autorul acestei lucrări de succes n-a încercat, spre lauda sa, să alcătuiască o istorie sistematică a spionajului, acțiune dificil realizabilă prin vastitatea temei și inaccesibilitatea la arhivele secrete ale diferitelor țări. El și-a propus doar să trezească interesul pentru acest subiect, relatând momente de maximă încordare din viața unui spion de renume sau a unui serviciu de spionaj sau demonstrând importanța acestora în contextul istoric respectiv.

Marele merit al lui E. Cerneak este că, fără să deziacă rigorele cercetătorului, are posibilitatea să-i adauge calitatea de ritm și narațiune a literatului.

Lucrarea lui prezintă un indiscutabil interes pentru cititor sub un dublu aspect: informație și „suspense”.

După ce debutează cu un capitol intitulat *Spionajul înainte și după facerea lumii*, în care autorul pe un ton fals serios, îl anunță pe lector că spionajul a

existat și înainte de crearea lumii, E. Cerneak se angajează în relatarea, sub titluri captivante, a unor palpitate episoade de spionaj expuse în ordine cronologică.

Capitolul următor, *Cronicilor medievale*, ne introduce în epoca ce-și justifică numele în orice domeniu de activitate umană, fie el distructiv sau constructiv — Renașterea. Apar primii spioni ai epocii moderne, se elaborează coduri secrete, se înființează fonduri pentru plata minciunii și a calomniei.

Rețeaua de spionaj creată în evul mediu de biserica catolică este dezvoltată în mare măsură în prima jumătate a secolului al XVI-lea de „Compania lui Isus”, întemeiată de ordinul iezuiților. Ea a reușit să instaurare în primul rând teroarea cotidiană. Nimic nu le era străin călugărilor, totul le era permis, mai ales dacă se îndrepta împotriva Reformei și a propăvăduitorilor ei. „Compania lui Isus” s-a aflat în spatele asasinării lui Wilhelm de Orania, iezuiții au fost inspiratorii și conducătorii acelei cumplite nopți a Sfântului Bartolomeu și tot ei l-au urmărit cu tenacitate, ani de-a rândul, pe Henric al IV-lea, plăind ucigaș după ucigaș, pînă la reușită.

Dar în această perioadă, atît de tulbure, punctul central al activității spionajului european a fost războiul dintre reginele rivale: Maria Stuart și Elisabeta I a Angliei. În cursul acestui război s-au impus ca strict necesare: spionajul dublu, contraspionajul, travestiul etc.

Surprizele pe care le pregătește E. Cerneak cititorului încep cu capitolul *Războiul secret și William Shakespeare*, în care nețemeinicia afirmațiilor potrivit cărora stratfordianul nu este autorul pieselor sale, paradox arhicunoscut, capătă, pe lângă argumente literare, și argumente de ordin politic.

Dar dacă, în acest caz, dubiile sînt aproape înlăturate, misterul „Măștii de fier” ne este prezentat ca atare, dovezile literare ale lui Dumas sau Voltaire fiind la fel de fanteziste ca și labirintul documentelor cefrate ale epocii.

Istoria literară și mai apoi Lion Feuchtwanger ni-l prezintă pe Beaumarchais atît ca autor al istețului Figaro, cit și ca descoperător om de afaceri. E. Cerneak îi completează portretul cu cel al unui abil spion, ca și în cazul altui mare scriitor al secolului al XVIII-lea, Daniel Defoe.

Politica din umbră nu ocolește alcovurile și suburbiile periculoase documentele consemnînd, alături de marchiza de Pompadour și de vestitul Cartouche, o multime de prostituate și tîlhari de drumul mare, la fel cum au transcriis, lîngă personalități istorice, nume de aventurieri notorii ca Saint-Germain, Cagliostro sau D'Eon.

Primii doi au acționat în epoci în care științele oculte, magia și profețiile, erau la mare preț, ceea ce îi scăpa pe șarlatani din multe încurcături. Povestea lui D'Eon, căpitanul de dragoni care, ca spion travestit, era cunoscut sub numele de „domnișoara de Beaumont”, nu ocolește umorul, tragicul și mai ales grotescul.

Epoca lui Napoleon transmite posterității numele a doi dibaci oameni de stat — Fouché și Talleyrand, care sînt, împreună sau separat, nu numai autorii unuia dintre cele mai vaste rețele de spionaj cunoscute în istorie, ci și inițiatorii spionajului triplu.

După o scurtă incursiune în istoria războiului civil din America, autorul cărții ne introduce în rețeaua de spionaj existentă la sfîrșitul secolului al XIX-lea în Europa, unde se detașează figura piticului Blowitz, a cărui abilitate proverbială îl făcea pe Bismark să se uite sub masă înainte de a da vreo dispoziție cu caracter politic.

Faimoasa afacere Dreyfus i se descoperă cititorului în paginile cărții ca un joc al serviciilor de spionaj francez și german, afacerea care, cu tot numărul mare al discuțiilor secrete și publice care au circulat în jurul proceselor Zola, Picquart, Esterhazy și a dezbaterilor repetate ale procesului Dreyfus, nu este pe deplin elucidată nici astăzi.

Primul război mondial a fost precedat de o îndelungată perioadă de pregătire desfășurată, în bună parte, sub forma războiului secret dintre diferitele birouri de spionaj și contrasponaj. Printre mijloacele de informație utilizate sînt radioul și porumbicii. Belgia oferă scena cea mai potrivită pentru acțiunile spionului englez, francez și american. Se remarcă rețeaua „Doamnei în alb” și patriotismul unor spioane franceze ca: Louise de Bettignies (alias Alice Dubois), Gabrielle Petit sau Marthe Richer. Una din loviturile serioase primite de germani a fost descoperirea cifrului lor secret de către aliați ceea ce s-a soldat uneori pentru noștri cu rezultate dezastruoase.

Ca un bun creator de „suspense”, E. Cerneak își încheie lucrarea sa cu episodul cvasilegendar al spioanei Mata-Hari.

Fără a diminua importanța spionajului, E. Cerneak demonstrează, pe tot parcursul cărții, netenoncia teoriilor care atribuie acestuia rolul precumpănitor în schimbarea istoriei moderne.

Acuratețea traducerii, atractivitatea sugestivă a copertei completează pentru cititorul român o apariție editorială care-i va suscita fără îndoială interesul, atît pe plan documentar, cît și pe plan literar: planuri reușit îmbinate de E. Cerneak.

S. MIHĂESCU-BOROIANU

Preda, Marin. *Intrusul*. Buc., Editura pentru literatură, 1968. 304 p.

Ca și *Risipitorii*, *Intrusul* constituie în activitatea lui Marin Preda o lărgire a ariei tematice, care se mbogățește și cu alte problematice decît cele ale mediului rural, predominant pînă acum în opera scriitorului.

Acțiunea cărții se așază pe formarea și maturizarea lui Călin Surupăceanu, fiu de curelar care ajunge electrician la combinatul unuia dintre cele mai noi orașe ale țării, construit în anii puterii populare. Destinul eroului acestui „bildungsroman” nu urmează însă cu nimic canoanele, drumurile bătute în ce privește evoluția copilului sărac pînă la muncitorul calificat. Observăm încă din primele capitole că, în societatea noastră, unde progresul se realizează rapid în toate domeniile, lui Călin, care, la început, este vopsitor de acoperișuri — meserie pe cale de dispariție — îi sînt deschise multe perspective. Îndrumat de inginerul Dan, el se califică pe unul din marile șantiere, fiind printre pionierii tinerei așezări urbane unde intenționează să trăiască. Pe nesimțite, o dată cu însușirea profesiei i se înculcă personajului acel spirit de răspundere al omului care, cu mîna lui, a zidiat temeliele orașului și a crescut în același timp cu el. Puritatea sufletească a lui Călin se lovește de multe ori de o seamă de ticăloșii mari sau mici. Împlinind ideea de responsabilitate pentru tot ce se petrece în preajma sa cu o etică intransigentă, eroul reacționează prompt față de nedreptate, aproape instictiv. Nu întotdeauna însă riposta directă, adesea brutală soluționează asemenea situații. Dacă atunci cînd o salvează pe Maria din ghearele lui Ambrozie care o terorizează pe ea ca și pe alți locuitori ai satului, Călin reușește să dejoace șiretenia grosolană și să domine puterea brutei cu mijloace eficiente chiar dacă nu deplin legale, în alte cazuri, mai complicate, se simte neexperimentat, dezarmat de însăși naiva lui bună-credință și încredere. O împrejurare dramatică a vieții sale îi limpezeste viziunea asupra oamenilor din jur, îl face să pătrundă dincolo de aparențe pînă în inima lucrurilor. Victimă a unui accident, pe cînd încerca să scape de la moarte pe un muncitor ce intrase băut în schimb, Călin se vede treptat repudiat de nevastă, precum și de o serie de elemente obtuze, ariviste, fricoase sau pur și simplu indiferente din combinat. Iubirea soției atît de copleșitoare, de pătimașă, de duioasă se dovedește un sentiment egoist, incapabil să reziste încercărilor. Lupta lui Călin de a regăsi calea spre înțelegerea ei e vană. Tot ceea ce atîta vreme îi legase în-tr-o comuniune care părea perfectă, de nezdruccinat, se destramă, iar ei rămîn față în față pe poziții ireductibile. În această ultimă parte a romanului se accentuează filul liric al prozei lui Preda care se afirma-

se în primele pagini prin simbolicele senzații ale tinărului vopsitor contemplând orașul de la înălțimea neîngrădită a turelor ca apoi să se furișeze, abia ghicit, pe parcursul narării, lasînd loc unei expozițiuni de un realism dur.

Aspirația nu spre adevăruri absolute de tip existențialist ci spre o morală umanitară în care sînt acceptate slăbiciunile, dar nu compromisiunile, capătă o vibrație și o amploare poetică deosebită într-o imagine onirică a dragostei lui Călin, singur pe lume, cu Maria. Din ea se desprinde idealul demnității umane care-l animă pe Călin în durerile lui zbateri. Într-un fel, pe planul împotrivirii dirze față de orice umilinte impuse omului, croul din *Intrusul* ni-l amintește pe Ilie Barbu din *Desfășurarea*, într-o formă mult mai interesantă și subtilă de argumentare și manifestare. A trăi demn nu este însă ușor cînd trebuie citeodată să rupi punțile cu trecutul cum se întîmplă cu Călin. Pentru aceasta tăria de caracter e dublată necesar de o mentalitate combatantă. Călin se arată un luptător neobosit pentru ceea ce consideră drept. Inerția, resemnarea îi sînt necunoscute chiar în situația cea mai deznădăjduită. Devenit un intrus la el acasă, Călin nu poate și nu vrea să uite, nici să ierte cele îndurate; experiența care l-a marcat, oricît de zguduitoare a fost, i-a clarificat concepția de viață, rămîind deci salutară și hrănindu-l cu amarele ei concluzii.

Roman avînd rădăcinile înfipte în actualitate, *Intrusul* dezbate prin glasul lui Călin probleme importante ale epocii noastre cu profunzimea psihologică și mocnita personalitate specifice lui Marin Preda dar și cu o incisivitate și un ritm vijelios care adaugă noi însușiri prozei sale.

Sanda RADIAN

„LYCEUM“ ȘI „CLUBUL TEMERARILOR“ DOUĂ COLECȚII APRECIATE

Colecția „Lyceum“ s-a impus încă de la primele sale numere prin autori și editori de prestigiu, prin aparatul critic, judicios întocmit (studiu introductiv, tabel cronologic, bibliografie, note, aprecieri critice etc.), care însoțește textele.

E firesc ca în cadrul acestei colecții cu caracter enciclopedic să aibă prioritate numerele destinate studierii și aprofundării literaturii române și universale. Dar după aproape un an de la apariție, ne întrebăm de ce succesiunea tematică a colecției nu e „asigurată de o armonioasă îmbinare a lucrărilor de umanistică (literatură, istorie,

arte plastice, muzică etc.) cu lucrări din domeniul științelor exacte (matematică, astronomie, fizică, chimie, științe-naturale, geografie etc.)“ cum ni se promitea la primele două numere.

Urmărind repartizarea istoriei literaturii pe clase, remarcăm faptul că au fost mult avantajați elevii clasei a XI-a (12 volume), urmați de cei din clasa a IX-a (8 volume), mai puțin cei din clasa a X-a (4 volume) și foarte puține numere (doar 3: 6, 20, 33) cuprind opere ale literaturii universale, disciplină recent introdusă în programa școlară. Credem că reprezentarea mai bogată a literaturii străine, însoțită de studii introductive competente, ar fi fost de un mare folos elevilor și profesorilor.

În ceea ce privește antologiile, remarcăm câteva ediții bune, cu texte reprezentînd opera și preocupările scriitorului: Grigore Alexandrescu, *Uersuri și proză* (nr. 3 cu text și note de I. Fischer); I. L. Caragiale, *Teatru* (nr. 9, ediție îngrijită de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin); M. Kogălniceanu, *Scrieri* (nr. 11, text stabilit de Geo Șerban); M. Eminescu, *Proză* (nr. 18, text stabilit de Eugen Simion și Flora Șuleu, iar selectarea titlurilor de Zoe Dumitrescu-Busulenga); G. Topîrceanu, *Uersuri și proză* (nr. 29, text stabilit de Virgiliu Ene); L. Rebreanu, *Ion* (nr. 31—32, text stabilit de Marin Bucur).

Numerele 4 și 5 cuprind cele mai izbutite lucrări ale Hortensiei Papadat-Bengescu, *Concert din muzică de Bach și Drum ascuns*. Textele au fost reproduse aici după ediția *Fecioarele despletite, Concert din muzică de Bach și Drum ascuns* (București, E.P.L., 1966), ediție îngrijită de Gheorghe Radu. O asemenea reeditare este binevenită, întrucît completează un gol în pregătirea elevilor clasei a XI-a. (Opera scriitoarei nu este inclusă în programa școlară, decît la capitolul „Alți scriitori“, deși romanele ei au însemnat un pas hotărîtor în dezvoltarea literaturii de analiză la noi. Bogata bibliografie ce însoțește textele ajută elevii în cunoașterea operei Hortensiei Papadat-Bengescu.)

Descrierea Moldovei a lui Dimitrie Cantemir (nr. 10) este însoțită de scurte fragmente din *Istoria ieroglică, Viața lui Constantin Cantemir* etc., fragmente care nu servesc înțelegerea operelor respective. De aceea, credem că e bine ca autorii colecției să renunțe la publicări fragmentare, insuficiente pentru un studiu serios.

Colecția mai cuprinde și două antologii de un tip deosebit. Este vorba în primul rînd de nr. 23, *Genul liric*, cu Studiu introductiv și antologie de Margareta Iordan. Antologia își propune să sugereze evoluția genului liric și maturizarea treptată a fiecărei secții: odă, imn, satiră, pamflet, epigramă, meditație, elegie, idilă, pastel, cîntec, romanță. Pentru exemplificare se aleg piese

reprezentative din literatura universală, atenția fiind reținută de creațiile concludente ale literaturii române. Dat fiind obiectul precis delimitat, cât și dimensiunile reduse ale volumului, lirica populară — de fapt originea și tradiția vie a liricii culte — nu a fost inclusă. Materialul selectat este orînduit cronologic, începîndu-se, în cadrul fiecărei categorii literare, cu poeziile din literatura română. Trecînd peste faptul că studiul introductiv este prea mult o lecție în care domină definițiile și istoricul, considerăm o astfel de antologie foarte utilă, foarte necesară cerințelor și preocupărilor educative ale școlii.

Interesantă pe linia amintită este și antologia *Din presa literară românească a secolului al XIX-lea* (nr. 8), cu o bună prefață semnată de Romul Munteanu. Pentru această antologie au fost selecționate articole privitoare la apariția sau reparația unor publicații din secolul al XIX-lea (ziare, reviste, gazete), articole de program editorial și estetic, sau altele care să dea indicații lămuritoare asupra dezvoltării mișcării literare, a stării culturale a vremii, a poziției diferiților scriitori față de programul unei sau alteia din aceste publicații. Pentru unii termeni mai puțin familiari (arhaisme, regionalisme) s-a întocmit un util glosar la sfîrșitul volumului. De asemenea, autorii antologiei s-au străduit ca transcrierea în ortografia curentă a textelor să nu denatureze particularitățile lingvistice reale ale epocii sau ale regiunii în care au apărut periodicele luate în consideratie (au fost consultate 61 de ziare și de reviste).

Intitulate sugestiv *Dramaturgia română contemporană*, numerele 14 și 15 sînt desparte de a răspunde cerințelor unei astfel de antologii; în primul rînd, pentru că nu se reușește nici măcar parțial să se dea o imagine completă asupra modalităților principale abordate în dramaturgia contemporană și, în al doilea rînd, pentru că nu se publică cele mai reprezentative opere ale autorilor aleși. Astfel, credem că dintr-o astfel de antologie, cu dimensiuni reduse, putea lipsi piesa *Ferestre deschise* a lui Paul Everac, iar *Moartea unui artist* nu este piesa reprezentativă a dramaturgului Horia Lovinescu. Era mai indicată poate alegerea *Citadelii sfîrșimate*. Este de neconceput absența totală a pieselor istorice, între care putea figura neapărat *Bălcescu* a lui Camil Petrescu, analizată în clasa a XI-a, deci necesară, sau oricare dintre piesele istorice de succes din ultimul timp: *Procesul Horia* de Al. Voitin, *Ioan Vodă cel cumplit* de Laurențiu Fulga, *Petru Rareș* de Horia Lovinescu. Este nejustificată absența totală a dramaturgului Aurel Baranga care, prin piesa *Mielul turbat*, a reprezentat o etapă în dezvoltarea dramaturgiei românești contemporane.

Maniera parabolică, cultivată mult în teatrul contemporan, se cerea neapărat exemplificată și am fi propus includerea piesei *Nu sînt turnul Eiffel de Ecaterina Oproiu*: la fel piesa-proces, cu câteva lucruri apreciate (Dorel Dorian *Dacă vei fi întrebat* sau Al. Mirodan *Șeful sectorului suflete*); generația dramaturgilor tineri, neglijată total, ar fi completat tabloul dramaturgiei contemporane.

În ceea ce privește *Studiile introductive* care însoțesc fiecare număr al colecției, putem remarca calitatea deosebită a acestora, documentația bogată, informația la zi. Poate că prefețe ca cele semnate de Domnica Filimon-Stoicescu (nr. 16), Tiberiu Avramescu (nr. 19), sau Ion Bălu (nr. 28) subapreciază posibilitățile reale ale elevilor; colecția este așteptată să completeze programa școlară și prin originalitatea și acuratețea științifică a prefețelor.

Se acordă în acest studiu o prea mică atenție unor analize concrete ale textelor cerute de programă și chemate să ajute școlii, cu atît mai mult cu cît „Lyceum” are o largă circulație.

Se fac uneori concesii și în ceea ce privește bibliografia recomandată sau tabelul cronologic.

Credem că poate fi dat ca exemplu bun de urmat volumul M. Kogălniceanu, *Scrieri* (nr. 11), cu un tabel cronologic judicios alcătuit. Pe fețe alăturate sînt redată cronologic și paralel evenimentele mai importante din viața scriitorului, din viața social-politică și mișcarea literară, astfel încît cititorul-elev are în fața ochilor un tablou complet al epocii, al fiecărui an, iar activitatea marelui om de cultură Mihail Kogălniceanu își găsește explicarea istorică și culturală, fără prea multe vorbe. De asemenea, o schemă recapitulativă fixează scriitorii și opere contemporane lui.

Nici un număr nu aduce portretul autorului de care se ocupă. Dată fiind destinația colecției sînt imperios cerute reproduceri, fotografii, desene.

★

Popularitatea literaturii de aventuri a făcut necesară apariția colecției „Clubului tinerilor”. Constituirea colecției avea în intenție selecționarea lecturilor, elaborarea unor povestiri de gen, care să satisfacă calitativ interesul pasionaților aventurii. Am urmărit circulația colecției în rîndurile cititorilor Bibliotecii pentru copii și tineret „V. Alexandri” din sectorul 6, București. Primul număr, *Taina cetății* de Corneliu Beda, fără a fi de o realizare ireproșabilă, a întrunit cel mai mare număr de cititori (cele 10 exemplare ale bibliotecii au fost citite de 35 de cititori). Alta a fost însă soarta numerelor următoare: numerele 2 și 3 — 5 exemplare — au fost citite de

11 cititori; numerele 4 și 5 — 5 exemplare — au fost citite de 10 cititori; numărul 6 — 5 exemplare — au fost citite de 7 cititori.

Anul acesta lucrările din această colecție sînt solicitate rar, iar unele numere nu sînt cerute de nimeni. Care este explicația?

În genere, colecția încearcă să cuprindă toate speciile genului: de la povestirea noliștistă la cea de călătorii, de la povestirea de aventuri propriu-zisă la cea istorică.

Mai reușite ni se par a fi povestirile istorice. În ele s-a urmărit valorificarea unor episoade din trecutul țării noastre, au fost popularizați prin relatări, mai mult sau mai puțin fidèle, eroi populari, figuri legendare. Nu s-a reușit întotdeauna însă realizarea unui echilibru între elementul dinamic al aventurii și caracterul eroului. De aceea personajele — cu mici excepții — nu sînt bine conturate, ele nu se pot impune conștiinței cititorului. Apelul făcut la epoci prea îndepărtate a determinat uneori scriitorii să fie tributari documentului în dauna realizării artistice. Este poate cazul povestirilor lui Corneliu Beda, *Taina cetății* sau *Donaris se răzbună*, care, purtîndu-și eroii în epoci foarte depărtate (335 î.e.n. sau sec. VII î.e.n.), nu reușește să obțină atractivitate, culoare. În schimb, Anca Bursan, în *Urmășii lui hienă*, descrie cu sensibilitate și finețe lupta viguroasă cu natura, munca care l-a ridicat și ajutat să evolueze pe omul epocii pietrei cioplite. Povestirea *Banul Mărăciune* a lui Grigore Băjenaru a fost citită de un număr mare de tineri (cele 5 numere au circulat la 25 de cititori). Același autor păstrează tensiunea dramatică și pitorescul povestirii și în *Inelul lui Dragoș* (nr. 42, 43). Epoca luptelor de apărare de pe pămîntul Daciei, descrisă de Ion Topoloz și Paul Antim în *Lovitura din umbră*, capătă valoare prin căldura povestirii, prin modul original de prezentare a spiritului de sacrificiu și prin bogata informație istorică.

Mai multă preocupare în ceea ce privește dozarea elementelor de surpriză s-ar recomanda în special acelor povestiri care se afiliază literaturii de călătorii. În aceste povestiri, scriitorii folosesc mai întotdeauna pretextul unei călătorii, făcute de un grup de savanți sau cercetători, pentru a comunica cititorilor o serie de date interesante, legate de locuri, civilizații sau domenii necercetate încă (Romulus Bărbulescu, *Simbamuenni*; Radu Nor, *Idolul de sticlă*; Radu Theodoru, *Popas în Madagascar*; Constantin Crasnobaiev, *Fierbea oceanul*; St. Tita, *Fluturarele de ivoariu*). În general, peripețiile nu dau senzația ineditului, adesea au o localizare confuză și desigur carența se datorește unei documentații vagi, nesigure (Aurel Lecca și Andi Lecca — *Vindătorii de capete*; Ion Calovia — *Apokolokyntosis*).

Se recurge, uneori, la schemele uzate, sortite eșecului, ale literaturii de aventuri ve-

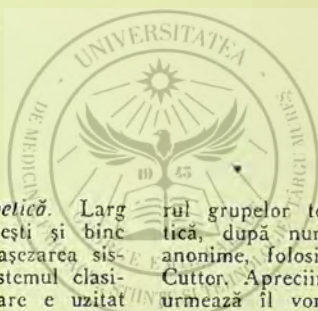
tuste (ex. Radu Valentin, *Jean Bart*, sau George Anania, *Corsarul de fier*). Nici cartea lui Leonida Neamtu, *Acolo unde vîntul rostogolește norii*, nu reușește să se ridice la nivelul unora din povestirile de aventuri cu care ne-a obișnuit autorul. Maya Niculescu dă, pentru prima dată în cadrul colecției, în povestirea *Statuia lui Ahile*, o acțiune în care apar ca personaje principale copii viteji, curajoși, instruiți (Tudorel), abordînd în dimensiunile restrînse ale unei astfel de povestiri modalitatea aventură-joc. Credem că astfel de încercări ar mai trebui continuate, ele bucurîndu-se de aprobarea unanimă a cititorilor ei.

Povestirea de investigații sau polițistă a fost cel mai des solicitată de tinerii cititori ai Bibliotecii „V. Alecsandri”. Audiența de care se bucură povestirea polițistă, la toate vîrstele și în toate mediile, implică mari răspunderi din partea creatorilor acestui gen. În colecția „Clubul temerarilor” se întîlnește modalitatea povestirii-problemă, în care criminalul nu poate deveni eroul principal, și nici nu poate apare ca o victimă a societății (ca la Graham Greene). În povestirile polițiste ale colecției s-a reușit în genere crearea unei atmosfere tensionale a motivărilor psihologice. Deficiențele privesc de data această, în primul rînd, modul schematic de realizare a figurii ofiterului de miliție sau de securitate, conform parcă unui stas, care diferă prea puțin de la Mircea Radina sau Violet Burlacu la Dan Gr. Mihăescu sau Haralamb Zîncă. Carența principală a povestirii polițiste din colecția „Clubul temerarilor” rămîne lipsa de fantazie în construirea acțiunii. Încercarea fi-relor narațiunii nu prea e supralicită — și aici s-ar putea găsi poate o scuză în dimensiunile reduse ale povestirii. Desnodămîntul, „lovitura de toațru” din ultimele pagini pare lipită, nu e pregătită încă de la începutul cărții (vezi Dan Gr. Mihăescu, *Prevestirea călugărului Chesarion*). Se întîlnesc și elementele clasice ale povestirii-problemă (Mirecea Popescu, *Enigma săgeții albastre*) adică locul închis, pluralitatea suspectiilor, reconstituirea în final a crimei cu demasocarea asasinului, care desigur era persoana cea mai puțin bănuită.

Judecînd în ansamblu colecția, sub raportul intențiilor ei, nu i se pot aduce obiecții de fond. Datorită faptului că povestirea de aventuri a încetat să mai fie un „gen minor”, că ea se integrează înțrept, cu ambiții egale și drepturi depline, în peisajul literaturii române, apariția colecției „Clubul temerarilor” a fost necesară. Greșeala principală este că s-au făcut uneori concesii calității; nu toți autorii au prezentat lucrări de o bună ținută artistică, așa cum ar fi fost necesar în cazul unei literaturi ce se adresa în special adolescenților, a unei literaturi cu un scop educativ bine definit.

Ileana MANOLE

SISTEMATIZAREA ȘI AȘEZAREA COLECȚIILOR (II)

281. *Așezarea sistematic-alfabetică.* Larg răspândită în bibliotecile românești și bine cunoscută bibliotecarilor noștri, așezarea sistematic-alfabetică are la bază sistemul clasificării zecimale (c.z.), același care e uzitat în organizarea cataloagelor sistematice. Ca și în cazul cataloagelor amintite, acest sistem (c.z.) imprimă direcția de bază în orinduirea cărților pe rafturi, criteriile după care sînt grupate publicațiile în funcție de conținutul lor tematic.

Nu este cazul aici să luăm atitudine în disputa care se menține în jurul oportunității și valabilității clasificării zecimale, ca sistem de împărțire a cunoștințelor omenești, ca modalitate practică de sistematizare a publicațiilor din biblioteci. Virtuțile sistemului c.z., prea des contestate și tot altfel de des reabilitate, se manifestă pregnant nu numai în organizarea cataloagelor, ci și a fondului de publicații. De altfel, în această ordine de idei, nu este lipsit de interes să amintim că, dacă dezvoltarea sa europeană (c.z.u.) a avut în vedere sistematizarea referințelor bibliografice și apoi organizarea cataloagelor, originea sa americană a fost imaginată de Melvil Dewey pentru sistematizarea publicațiilor pe rafturi. Organizarea colecțiilor — în acest sistem — după gruparea lor pe criterii de conținut, conform clasificării zecimale, este continuată — în interio-

rul grupelor tematice — în ordine alfabetică, după numele autorilor sau titluri de anonime, folosind tehnica elaborată de Ch. Cutter. Apreciind întreg sistemul, în cele ce urmează îl vom privi din două puncte de vedere total diferite: al organizării colecțiilor în depozite închise, destinate acelor publicații care sînt minuite totdeauna prin intermediul personalului de bibliotecă, și al sistematizării fondurilor de publicații la care zu acces direct — sau se preconizează aceasta în viitor — cititorii bibliotecii.

Înțelegerea sistemului presupune cunoașterea structurii și tehnicii clasificării zecimale; nu este cazul expunerii clasificării zecimale aici, dat fiind că aceasta s-a făcut pe larg, nu prea de mult în cadrul aceleiași rubrici a revistei noastre¹⁾. Ceea ce trebuie reținut însă este faptul că pentru așezarea publicațiilor se ia în considerație forma prescurtată a indicelui principal de clasificare. Limita pînă la care se poate ajunge în prescurtarea indicilor nu poate fi prestabilită în general, nu poate fi aceeași nici pentru o întreagă categorie de biblioteci, nici pentru colecțiile aceleiași unități sau pentru diferitele clase ori diviziuni ale clasificării zecimale; această limită variază direct proporțional cu bogăția și varietatea fondurilor ce urmează a fi organizate, considerate în general, ca și în cadrul diferitelor compar-

timente ale clasificării. Astfel, dacă pentru anumite domenii sînt suficiente primele două subdiviziuni (clascele 1, 5, 7), altele solicită indici formați din 4—5 cifre, apelînd chiar la subdiviziunile generale de loc sau de timp, ca în cazul unor domenii ale claselor 3 și 9. O orientare generală în stabilirea indicilor c.z. pentru așezare este dată în broșura anexă²⁾ la ultima ediție abreviată a clasificării zecimale în limba română³⁾. Aceasta poate fi considerată ca o bază pretabilă la extensii sau comprimări, în funcție de situația concretă a fondurilor din fiecare bibliotecă. Ceea ce nu trebuie uitat însă este că o schemă fixă, proprie, individualizată la situația dintr-o bibliotecă, trebuie stabilită de la început, în așa fel încît să se evite pe cît posibil prea desele modificări ulterioare. Cei care practică acest sistem știu că modificările de optică în întrebuințarea indicilor c.z. de raft creează mari greutăți, fie că duce la recotarea unor lucrări, fie că acestea vor fi arbitrar separate de altele cu același conținut.

Lista indicilor principali de clasificare, constituind scheletul sistematizării fondurilor bibliotecii, trebuie să existe deci ca principal instrument de lucru al bibliotecarilor, în sarcina cărora cade această operație. Așa cum am afirmat deja, organizarea publicațiilor, care în virtutea comunității lor tematice vor fi grupate la un loc pe raft prin indicoale de clasificare, se continuă pe criterii alfabetice, luîndu-se în considerare numele autorului sau — în lipsa acestuia, în cazul lucrărilor anonime — titlul cărții. Expresia concentrată a acestei ordonări se realizează marcîndu-se, sub indicoale de clasificare, litera inițială și numărul lui Cutter, corespunzătoare primei silabe a numelui autorului ori a titlului de anonime. Descrierea detaliată a „cutterizării” va fi dată în viitoare consultație; recomandăm însă să se lucreze nemijlocit cu cea de-a doua broșură, anexă⁴⁾ la aceeași ediție a clasificării zecimale, broșură care, pe lângă descrierea sistemului, cuprinde tabelele lui Cutter, adaptate la numele și cuvintele din limba noastră, tabele indispensabile pentru oricine are intenția să aplice așezarea sistematic-alfabetică.

Marcarea diviziunilor și subdiviziunilor în care se încadrează colecțiile în depozite și pe rafturi, înscrierea cotelor pe cărți și în cataloage, tehnica integrării și regăsirii unei cărți în acest sistem de așezare vor face de asemenea obiectul articolelor viitoare.

Popularizată în literatura de specialitate, în perioada cînd se puneau bazele actualelor rețele de biblioteci publice, impusă de o manieră exclusivistă prin îndrumările metodologice, care incriminau fără o justificare riguroasă așezările pe formate, organizarea sistematic-alfabetică a colecțiilor de publicații s-a extins și în cazuri neindicite. Dincolo de bibliotecile de împrumut, publice, șco-

lare, sindicale, de secțiile de împrumut ale bibliotecilor mai mari, așezarea sistematic-alfabetică a fost adoptată deseori de marile biblioteci enciclopedice, de cele specializate, pentru organizarea întregului lor fond de publicații. Din acest punct de vedere, trebuie arătat fără echivoc că practica a infirmat oportunitatea așezării sistematice ori de cîte ori a fost aplicată în depozite închise, pentru organizarea colecțiilor cu un accentuat caracter de conservare, pentru fonduri destinate exclusiv consultării în sălile de lectură, în primul rînd pe motivul că acumularea rapidă a publicațiilor a creat o ade-vărată criză a spațiului de depozitare și a impus mutarea continuă a volumelor.

Aceasta a și determinat revenirea la așezarea pe formate a unei părți din fondul de publicații al bibliotecilor municipale amintite în prima parte a consultației noastre.

Teoretic, neajunsurile sistemului au fost cunoscute încă de la început, dar ele au devenit pregnante numai pe măsura creșterii colecțiilor din aceste biblioteci. Între aceste neajunsuri, două ni se par a fi capitale și anume: a) slaba economicitate în folosirea spațiului de depozitare și b) caracterul ambiguu, lipsa de precizie în individualizarea fiecărui volum din colecțiile organizate după acest principiu.

Un calcul sumar arată că așezarea sistematic-alfabetică presupune cu 35—50 la sută mai mult spațiu decît cea pe formate, la pierderile înregistrate pe verticală, prin așezarea publicațiilor de format diferit pe aceeași poliță, adăugîndu-se pierderile pe orizontală, prin spațiile libere, „de creștere”, necesare pe fiecare stelaj, pentru a evita depășirea — imposibilă în practică — a întregului fond, după fiecare achiziție a unui nou stoc de cărți.

Lipsa de precizie în cotare, de neevitat chiar de către cei mai buni cunoscători ai sistemului, își are rădăcinile în caracterul subiectiv al aplicării clasificării zecimale, ca și în imperfecțiunile sistemului lui Cutter. Așa, de pildă, același bibliotecar clasificator — cu atît mai virtos cînd sînt mai mulți — poate da o extindere diferită, în timp, indicilor de clasificare care intră în cotele unor publicații asemănătoare, după cum poate aprecia diferit, de la caz la caz, care este indicoalele principal, pus în situația de a alege între mai multe clasificări; fără urmări în catalogul sistematic, unde pentru fiecare indicoale va apare o fișă în rubrica respectivă, această inconstanță poate dispersa lucrări identice în locuri total diferite din depozit. Slăbiciuni și mai evidente există în ordonarea alfabetică a lucrărilor, care duc deseori la stabilirea aceleiași cote pentru volume total diferite. Citeva exemple: două romane, unul aparținînd lui Mihail Sadoveanu și altul lui Ion Marin Sadoveanu (chiar și al

treilea, un volum semnat de Profira Sadoveanu), vor avea aceeași cotă; extinzând „cutterizarea”, așa cum o practică unele biblioteci străine, și adăugând inițiala prenumelui autorului, situația nu se schimbă pentru proza lui Cezar Petrescu și a lui Camil Petrescu, de pildă. Sînt, de asemenea, frecvente cazuri insolubile, în rîndul lucrărilor anonime ale căror titluri coincid perfect. Remediable totuși în depozitele mici, printr-un efort de atenție din partea bibliotecarilor care minuiesc colecțiile, în bibliotecile care dispun de fonduri apreciabile de publicații și unde precizia este impusă în progresie geometrică, astfel de scăpări nu mai pot fi evitate, repercutîndu-se supărător în relațiile cu publicul, ca să nu mai vorbim de incompatibilitatea lor cu orice încercări de mecanizare și automatizare a muncii în depozite, a tehnicii bibliotecare în ansamblu. Toate acestea ne determină să atragem atenția asupra oportunității revizuirii critice a sistemului, în cazurile în care caracterul bibliotecii și natura fondurilor asupra cărora se exercită nu-l recomandă.

Cu totul altfel se pune problema organizării fondurilor la care cititorii au acces direct, chiar în marile biblioteci, ca și al colecțiilor, în întregimea lor, aparținînd bibliotecilor de mărime mijlocie și mică, care, mai devreme sau mai tîrziu, vor trece la metoda modernă a accesului liber în deservirea publicului. În acest caz, unanimitatea absolută a părerilor în aprecierea pozitivă a așezării sistematic-alfabetice, ca singura modalitate actuală posibilă, ne scutește de orice demonstrație în plus. Dacă legitimitatea sistemului, în cazul accesului direct, nu mai poate face obiect de discuție, în schimb sînt necesare observații și precizări referitoare la perfecționarea lui, ținînd seama că trebuie să răspundă unor cerințe funcționale noi, legate de îndrumarea și orientarea cititorilor în mulțimea cărților care-i apar nemijlocit în față.

„Sistemizarea fondurilor și repartizarea diferitelor grupe reprezintă în primul rînd o problemă pedagogică” scrie referitor la acest subiect Günther de Bruyn⁵⁾, iar Lilly Volbehr precizează: „Așezarea cărților, bine gîndită și motivată logic, trebuie să asigure dezvoltarea conținutului fondului și să înfăptuiască, într-o anumită măsură, rolul de orientare în lectură”⁶⁾. Într-o primă încercare autohtonă de dezvoltare teoretică a problemei, Dima-Drăgan Corneliu afirmă același punct de vedere, și mai net formulat: „În condițiile rastiului liber, schema de așezare este principala formă de punere nemijlocită în valoare a fondului de publicații”⁷⁾.

În virtutea acestor teze erau deci absolut necesare amendamente în aplicarea strictă a ordinii diviziunilor clasificării zecimale. Modificările și îmbunătățirile, pe care o anu-

mă practică le-a sancționat ca viabile și pe deplin justificate, se referă, în primul rînd, la rectificări în structura clasificării zecimale. Astfel, domenii înrudite, cum sînt cele exprimate de clasele 1, 3 și 9 sau de diviziunile 338 și 62, 333 și 63 etc., au fost apropiate în mod logic, înlăturîndu-se discontinuitatea care ar fi plasat publicații, asemănătoare prin tematică, în locuri complet diferite pe raft, derutînd cititorii; de asemenea, se practică contopirea citorva indici, care exprimă domenii deseori tratate împreună, în aceeași lucrare, cum ar fi 32 (.) cu 33 (.), 613 cu 614, 626 cu 627 etc. Alte amendamente, asemănătoare celor de sus, verificate în diverse biblioteci din țară, au fost integrate în schema elaborată de Biblioteca Centrală de Stat⁸⁾, schemă care, avînd un caracter de orientare, poate constitui în continuare punctul de plecare în sistematizarea fondurilor din sălile cu acces direct, în alcătuirea unui cadru propriu. În legătură cu aceasta, nu trebuie să trecem nici peste exagerările posibile, care s-ar putea ivi în unele locuri, în ceea ce privește particularizarea schemei de așezare. Influențați de cîteva teze hazardate, fără acoperire, care și-au făcut loc în literatura de specialitate (Lilly Volbehr acreditează pînă și ideea unui amestec total al cărților pe raft⁹⁾, unii bibliotecari au mers prea departe în „inovarea” așezării sistematic-alfabetice, îndepărîndu-se total de structura clasificării zecimale. Aceasta a dat naștere unor discuții aprinse chiar în paginile *Revistei bibliotecilor*, discuții a căror actualitate ne determină să le includem în bibliografia recomandată la consultația de față⁹⁾. Conchidem deci, că este de dorit să rămînem în cadrul unui sistem, cît mai apropiat de clasificarea zecimală care l-a generat, menit să permanentizeze o anumită structură în așezarea colecțiilor; această structură trebuie să devină repede familiară cititorilor și de aceea trebuie evitate schimbările prea dese și o exagerată labilitate în cotare, care duc inevitabil la dezorientarea cititorului, obișnuit să-și caute literatura preferată într-un anumit loc. Această concluzie nu trebuie înțeleasă însă ca anulînd obișnuitele rafturi tematice, expozițiile permanente sau temporare, vitrinele de diverse tipuri, prin care se scot în evidență unele compartimente ale colecțiilor și se popularizează anumite lucrări.

3. *Fondurile de publicații.* Despre fondurile de publicații din biblioteci s-a scris pe larg în primele consultații inițiate de revista noastră. Revenind aici asupra lor, o vom face numai din punctul de vedere al subiectului nostru, adică al particularităților pe care diferitele categorii de colecții le pot impune în sistematizarea și așezarea lor, explicînd mai pe larg unele observații făcute în primele două capitole ale consultației de față. Desigur, nu va fi posibilă tratarea

tuturor cazurilor, astfel că ne vom mărgini la cele de interes general, proprii, în primul rând, bibliotecilor publice. De altfel, problemele pe care le ridică sistematizarea și așezarea unor colecții speciale — manuscrise, stampe, brevete și standarde, discuri și benzi de magnetofon etc. — sînt tot atît de acute, dar specialiștii care lucrează în bibliotecile ce dețin astfel de colecții le vor elucida și pe alte căi.

31. *Fondul destinat consultării pe loc și fondul de împrumut.* Aceste două categorii mai largi, cu caracter general, impun cerințe specifice în alegerea sistemului de așezare. Înainte de a formula aceste cerințe, se impun însă unele precizări în fixarea noțiunilor.

La baza definirii acestor fonduri stă caracteristica ce se referă la modul de comunicare a publicațiilor, la locul în care sînt studiate de către cititori — în incinta instituției sau în afară — și nu la funcțiile, valoarea și conținutul acestor fonduri, deci nu la faptul că ele sînt destinate informării, studiului ori lecturii, după cum nu se are în vedere caracterul lor de unicate ori dublete.

În principiu, prin *fondul destinat consultării pe loc* înțelegem totalitatea publicațiilor față de care biblioteca posesoare își manifestă în mod accentuat atributul de conservare a lor; consultarea lor în bibliotecă nu este însă motivată numai prin considerente de securitate fizică a publicațiilor, ci mai ales prin grija de a asigura prezența lor permanentă în bibliotecă și deci accesibilitatea tuturor cititorilor la ele, în incinta instituției. Aceste fonduri sînt consultate numai în sala de lectură, pentru unele dintre ele chiar (carte rară, ediții de lux etc.) accesul cititorilor se limitează doar la categoria cercetătorilor și se urmărește foarte atent starea lor fizică. În mod concret deci, în categoria fondurilor consultate pe loc intră: publicațiile păstrate în depozitele închise ale bibliotecii și date cititorilor, la cerere, în sala de lectură; materialele de referință; așezatul fond documentar; colecțiile speciale; publicațiile periodice.

Prin excludere, rămîn să aparțină *fondului de împrumut* publicațiile aparținînd secțiilor de împrumut la domiciliu, filialelor, bibliotecilor mobile, adică acele lucrări care circulă intens în afara bibliotecii și care sînt supuse, în general, unei uzuri fizice mult mai mari decît cele din fondul destinat consultării pe loc.

Criteriile de determinare a publicațiilor pentru cele două fonduri amintite nu sînt însă aceleași în toate bibliotecile. Astfel, bibliotecile care au și un caracter științific, de cercetare — cu atît mai mult cele care au numai acest caracter — își asigură în fondul destinat consultării pe loc cel puțin un exemplar din toate titlurile și edițiile exis-

tente în colecțiile lor; în schimb, bibliotecile publice mijlocii sau mai mici (orășenești, comunale), cele sindicale și școlare trebuie să includă în fondul de împrumut marea majoritate a publicațiilor intrate în bibliotecă. Există, în sfîrșit, și o a treia categorie, bibliotecile destinate exclusiv împrumutului la domiciliu (majoritatea bibliotecilor sindicale, cele de cartier, bibliotecile satești și cele din școlile elementare), biblioteci a căror responsabilitate și-o asumă bibliotecarii obștești, neprofesioniști, pentru care delimitarea fondurilor în cele două categorii nu are obiect. După cum se vede, nu am situat în această ultimă categorie biblioteca comunală. Preîntîmpinînd eventualele îndoieli asupra poziției adoptate față de aceasta, sînt necesare unele precizări. Proiectată în perspectivă nu prea îndepărtată, perspectivă creată de noile condiții ale dezvoltării vieții materiale și spirituale în așezările rurale, această instituție trebuie să se scuture de toate atribuțiile care i-au dat un caracter provizoriu, momentan. Permanența viitoarei biblioteci comunale va trebui să includă și continuitatea creșterii colecțiilor, posibilitatea de a-și servi cititorii — printre care un mare număr de intelectuali — nu numai cu lucrări editate în ultimii 4—5 ani. Ea nu va deveni o bibliotecă științifică, dar va trebui să se contureze ca o bibliotecă de lectură publică, dispunînd de un fond destinat consultării pe loc constituit treptat, care să reprezinte cea mai valoroasă parte a producției editoriale românești din anii socialismului. Acest fond se acumulează însă în timp îndelungat, pe măsura aparițiilor de carte.

Revenind la problemele așezării, recomandăm ca sistem preferat pentru fondul destinat consultării pe loc, așezarea pe formate (în cazul bibliotecilor mari, posedînd depozite închise stabile și cu excepțiile semnalate în privința colecțiilor speciale) și ca unic sistem pentru fondul destinat împrumutului, așezarea sistematic-alfabetică, tot atît de proprie pentru totalitatea fondului bibliotecilor din ultima categorie sus-amintită. Această presupune nu numai că este posibilă, dar chiar este și de dorit adoptarea mai multor sisteme de așezare în aceeași bibliotecă, în funcție de natura și destinația colecțiilor sale. Trecerea unor lucrări dintr-un fond în altul — treceri inevitabile, dar nu atît de dese, acolo unde există o riguroasă determinare a publicațiilor — urmează a se face prin modificările respective în sistemul lor de notare, căuțările unor corespondențe între diferitele sisteme soldîndu-se deocamdată cu eșecuri.

32. *Fondul cu acces liber* al cititorilor la publicații este fondul din secțiile de împrumut la domiciliu și fondul de referință din sălile de lectură.

Fondul secțiilor de împrumut, care nu poate fi organizat decît sistematic-alfabetic,

trebuie să includă totalitatea lucrărilor destinate împrumutului, chiar dacă acestea nu încap, toate odată, în spațiul destinat accesului direct la raft. Multe biblioteci și-au creat, din acest motiv, depozite auxiliare sălilor de împrumut. Organizarea acestor depozite trebuie să fie identică cu cea din sălile cu acces direct, pentru ca permanentul schimb de publicații dintre ele să se facă ușor, în cadrul aceluiași sistem de așezare. Aceeași recomandare facilitează circulația publicațiilor din depozitele destinate filialelor, punctelor de împrumut, bibliotecilor din secțiile întreprinderilor etc., a fondului mobil, cum se mai intitulează deseori.

Fondul de referință cuprinde lucrări de informare (enciclopedii, dicționare, ghiduri, tratate fundamentale în diferite discipline, operele clasicilor marxism-leninismului, principalele documente de partid, periodice de referință etc.) și formează, de obicei, biblioteca uzuală a sălii de lectură. Acest fond este destinat consultării pe loc în mod evident; cu deosebire de fondurile păstrate în depozite, la el au acces direct cititorii care frecventează sala de lectură, însă fără dreptul de a le împrumuta acasă. Fiind pus la dispoziția cititorilor, fondul de referință se organizează tematic, după criterii de conținut.

Un fond de referință al cărui limite variază cu mărimea bibliotecii trebuie să existe și în unitățile de împrumut la domiciliu, ca și în secțiile de împrumut din bibliotecile mai mari. Aceste fonduri, organizate separat după criterii tematice și în rafturi cât mai ușor de supravegheat de către bibliotecari, pot fi consultate numai pe loc, fără nici o altă formalitate din partea cititorilor. Consultarea lor, de altfel, nu se include nici în evidența împrumuturilor.

Atanase LUPU

Erata

În nr. 8/1968, p. 471, coloana a doua, rîndul 14 de jos, se va citi 1835—1836 și nu 1885—1886 cum din greșeală a apărut.

În nr. 8/1968 al revistei noastre, rîndurile 61—62 de la p. 487, coloana întâi, se vor citi: *nedreaptă*¹⁰⁾, *Din istoria românilor*¹¹⁾, *Co-roana Sf. Ștefan din Ungaria*¹²⁾ și *îndeosebi Dereptul publicu al românilor*, care

Bibliografie

1. SENCUC, M. și CORVĂTESCU, A. *Clasificarea zecimală și organizarea catalogului sistematic*. În: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 1-8, ian-aug 1968.
2. *Tabela prescurtată pentru așezarea cărților în rafturile bibliotecilor*. Anexă la clasificarea zecimală. Buc. ESIP, 1959, 24 p.
3. *Clasificarea zecimală pentru bibliotecă, servicii de documentare și fișiere individuale de studiu*. Buc., E.S.I.P., 1959, 160 p.
4. *Tabelele de autori* (Anexă la clasificarea zecimală). Buc., E.S.I.P. 1959, 30 p.
5. BRUYN, GONTER DE. *Despre munca bibliotecilor cu acces liber la raft*. În: *Accesul liber la rafturile bibliotecilor*. Teorie și practică. Buc., M.I.C., 1960, p. 129—151.
6. VOLBEHR, LILLY. *Biblioteca cu acces liber la raft*. În: *Accesul liber la rafturile bibliotecilor*. Buc., M.I.C., 1960, p. 191—192.
7. *Unele aspecte ale aplicării accesului liber la raft*. Iași, 1964, 40 p.
8. *Schema așezării publicațiilor în sălile cu acces liber al cititorilor din bibliotecile publice mici*. Buc., B.C.S., 1966, 18 p.
9. AUERBACH, WILLY. *Raftul liber în actualitate*. În: *Căluza bibliotecarului*, 18, nr. 1, ian 1965, p. 33.
- BĂDIC, CONSTANȚA. *Așezarea cărților — o problemă principală*. În: *Căluza bibliotecarului*, 18, nr. 2, feb 1965, p. 90.
- LENGYEL, ELVIRA. *Accesul liber la raft — un sistem unic*. În: *Căluza bibliotecarului*, 18, nr. 2, feb 1965, p. 92.
- BIHO, AURELIA. *Tot despre aranjarea cărților*. În: *Căluza bibliotecarului*, 18, nr. 4, mar 1965, p. 219.
- AGRIGOROAIEI EUG. *Trimiterile de raft — o problemă tehnică*. În: *Căluza bibliotecarului*, 18, nr. 5, mai 1965, p. 426.
- STOIAN, RADU. *Mai multă grijă la organizarea fondurilor*. În: *Căluza bibliotecarului*, 18, nr. 7, iul 1965, p. 426.
10. *Tehnica de bibliotecă*. Buc., C.P.A.C., 1952, 340 p. (Cap. VI: Așezarea și păstrarea cărților. p. 220—246).

В Н О М Е Р Е :

Александру СЕН: <i>В защиту читателей-„учеников“</i> . (Развитие детских отделений публичных библиотек, — воспитательная потребность)	579	ли в Трансильвании, до 1848 г. (I) (Обстоятельства, при которых Т. Чипариу виднейший румынский библиофил прошлого столетия, начал осуществление своей программы коллекционера)	619
Костаке ОЛЭРЯНУ: <i>Координату деятельности школьных библиотек</i>	581	Лилиана Иоана ОБРОЧА: <i>Путь Ариадны</i> . (Кое-что о работе по ознакомлению детей с информационной деятельностью)	623
Маргарета НИКУЛЕСКУ: <i>Когда оживают герои сказок</i> . (Куклы как способ привлечения маленьких читателей в детские библиотеки)	592	Мирча АНГЕЛЕСКУ: <i>Новое о Дуилу Замфиреску</i> . 110-летие со дня рождения этого писателя. (Использование неопубликованных документов, находящихся в Государственной Центральной Библиотеке)	629
Н. СТРАТОНЕ и Эм. ДРОБ.: <i>Библиотекарь и социолог</i> (V)	596		
С. ЯКО: <i>Тимотей Чипариу и возможности румынской библиофи-</i>			

SUMMARY

SOMMAIRE

SEN Alexandru: <i>Brief for Reading „Apprentices“</i> . (The development of children sections in the public libraries as an educational necessity)	579	Sen ALEXANDRU: <i>Plaidoirie pour les lecteurs — „apprentis“</i> . (Le développement des sections des bibliothèques publiques réservées à la jeunesse — une nécessité éducationnelle)	579
Costache OLAREANU: <i>Landmarks of the School Libraries' Activities</i>	581	Costache OLAREANU. <i>Le jalons de l'activité des bibliothèques scolaires</i>	581
Margareta NICULESCU: <i>When Heroes of Tales Come to Life</i> . (The use of puppets as a mean of interesting the small readers in children libraries)	592	Margareta NICULESCU: <i>Quand les personnages des contes deviennent des êtres vivants</i> (L'emploi des marionnettes-méthode efficace d'animation dans les bibliothèques réservées aux enfants)	592
N. STRATONE and Em. DROB.: <i>Librarian and Sociologist</i> (V)	596	N. STRATONE et Em. DROB.: <i>Bibliothécaire et sociologue</i> (V)	596
S. JAKO: <i>Timotei Cipariu and the Resources of Romanian Bibliophily in Transylvania before 1848</i> (I). (The circumstances under which Timotei Cipariu, the leading Romanian bibliophile of the last century, started his book collections)	619	S. JAKO: <i>Timotei Cipariu et la bibliophilie roumaine dans la Transylvanie avant 1848</i> (I) (Les conjonctures dans les quelles T. Cipariu, le plus grand bibliophile roumain de l'autre siècle, a commencé à réaliser son ses collections)	619
Liliana Ioana OBROCEA: <i>Ariadne's Thread</i> . (The children's initiation to the informing activity)	623	Liliana Ioana OBROCEA: <i>Le fil d'Ariadne</i> (L'initiation des enfants à l'activité d'information dans le bibliothèques)	623
Mircea ANGHELESCU: <i>Duiliu Zamfirescu Rediscovered</i> . The 110th anniversary of his birth. (The revaluation of some unpublished documents at the Central State Library)	629	Mircea ANGHELESCU: <i>En decouvrant Duiliu Zamfirescu</i> . 110 ans depuis sa naissance [Mise en valeur de quelques documents inédits appartenants à la Bibliothèque centrale d'état]	629